

ژ وەشانين ئىكەتيا نقيسەرىن كورد/دەھۆك

ژمارە (272)

دېف ئاڧ

تېكستين ھونەرى - شانۆ و دوکيۆمىنت

ئەنوەر تۆڧى

www.duhokwriters.com

تېكىستىن ھونەرى: دىف ئاق

نقىسكار: ئەنۋەر تۆقى

ئامەدەكرن بۆچاپى: مەسعوود خەلەف

پىداچوون و دىزايىن: ھىشار رىكانى

تېپىلىدەر: رىئاس تۆقى - قىيان صادق

بەرگ: دەشتى مستەفا

تىراژ: 500 دانە

ۋەشاننا ھژمان: 272

ژمارا سپاردىنى: (2239) ژپەرتووكخانا بەدرخانيان - دھۆك

چاپخانا: چاپخانا ھاۋار - دھۆك 2013 ى

ئەنۋەر توۋقى

ناقەرۇك

- 4.....پېشگۇتن
- 5.....ژيانا ھونەرى
- 7.....شانۇگەريا / زەلامى دل پيس
- 27.....شانۇگەريا / ئەقىنا لال
- 41.....شانۇگەريا / مرن دمرنىدا
- 49.....دوکیۆمىنت / رىيا ئازادى
- 93.....دوکیۆمىنت / كحول

پیشگوئن

پشتی ئەز ژ خواندنا پەرتووکا (دیڤ ئاڤ) ب دوماهی هاتیم ، من تامەك و خۆشیه‌كا مەزن ژێ وەرگرت وەك وەرگر ، نڤیسەرێ هیژا (ئەنوەر تۆقی) ئەڤ پەرتووکه ب دوو دەرگەهان خەملاندیه ، دەرگەهی ئیکێ سێ تیکستین شانۆیینە و دەرگەهی دووی ژێ دوو دیکومینتن ، شیان و شەهرەزاییا نڤیسەری د بواری نڤیسینا دەقی شانۆییدا دبه‌رچاڤن ، چ ژ لایێ ئاشوپا روائی بیت یان ژێ ئاڤاكرنا دراماتیکیا تیکستی شانۆیی ، هیژای گەلەك زیرەكانە دەست دانایە سەر کیشا جڤاکی یا ژنی و ژین و مرنی و بهایی مروۆقی و مافی مروۆقی یی کورۆژانە دەیتە پیشیلکرن چ ژ لایێ دەستەهلاتا جڤاکیڤه بیت یان ژێ دەستەهلاتا سیاسی ، ب شەهرەزایی سەرەدەری ل گەل دیالۆکی شانۆیی و ئاڤاكرنا کەساتی و تەڤنی شانۆیی کریه .

ل دەرگەهی دووی یی دیکومینتی دا گەنجینه‌كا پینانینین دیرۆکی و سیاسی ل سەر کاروانی پارتي و بزاقا رزگاربخوازا گەلی کوردستانی نماییشکرینه ل دیکومینتی رییا ئازادیی دا ، ل دیکومینتی (کحۆل) دا پینانینین زانستی و تەندروستیین زیدە ب مفا پیشکیشکرینه .

ب باوهریا من پەرتووکا (دیڤ ئاڤ) دی قالاتیه‌كا باش ل پەرتووکخانا کوردی دا پرکەت چ بواری ئەدەبی شانۆیی و چ بواری کاری دیکومینتی .

ئەڤ پینگاڤا نڤیسەر (ئەنوەر تۆقی) هاقیتی هەژی خواندن و ریزگرتنییه ، هیڤیا بەردەوامی و سەرفەرازیی بو دخوازم و ژدل پیروزیابها وی ل سەر قی پەرتووکی دکەم .

فەهمی سەلمان

11ی ئیلوئا 2011ی

ژيانا هونەرى

هونەرل دەق من چ جوداهى دگەل رەنگىن دى يىن زانستى نينه ، لى بەلكى ب حەز و ھەستەكا پىشتەر دەيت ژرەنگىن دن ، چونكى مرؤق ب مۆزىك و شانۆ و ئەدەب و ھەلبەست و.... ھتد تىر دببىت و رەنگە ئىكبن ژپىدقۇيىن مرؤقى.. من ئى ۋەكى ھەر كەسەكى ھەست و حەزا مۆزىك و شانۆ و ھەلبەستى ھەبوويه و ب قان دەرپىرنا دەرپۇنى خۆ ھيمن و ئارام كرىه.

دەستپىكى من ب چەند لقىنن شانۆگەريىن قوتابخانا و ئاھەنگا و بوونن نەتەويدا دەستپىكرىه تاكو سالا 1986ئى كۆتەقلى كارەكى ھونەرى بووم و شانۆگەريا (راوستان) ئەوا ژلايى (رفەت رەجەب) قە ھاتىه نقيسان و دەرھىنانا (ئازاد عەبدوللا) ل فيستەقالا پارىزگە ھين باكورى عىراقى ل كەركووكى و خۆشبەختانە ب پلا ئىكى ئەم ھاتىنە خەلاتكرن ، و باشى ئەق شانۆگەريه بۆتەلەقزىونا كەركووكى ھاتە تۆماركرن ، لى مخابن نە ھاتە بەخشكرن ، و ناقى وى ئى ھاتە گھورىن ب ناقى (ھەلوئىست).

ھۆسان حەزا ھونەرى ل گەل من مەزن بوو تاكو سالىن 1998-2001ئى ئەزل گەل گرۆپەكى ھەقالان رابووين ب ئەنجامدانا چەند كارىن دراما سىنەما دەسپىكى و تۆماركرنا چەند (فلمىن تۆماركرى) ل دىق شىانن زانستى و ئەكادىمى و ھونەرى يىن وى سەردەمى و ئەق كارەژى من ب خەرجيا خۆيا تايبەت ئەق بەرھەمە پى ئەنجامدان:

1- بەرھەمئىنان و ھارىكاريا نقيسنا فلمى (ئەقينا ھەر و ھەر) سالا 1999ئى.

2- بهر هه مئینان و هاریکاریا نقیسینا فلمی ل سهر (ژیان و بهر هه می "عه بدؤلواحد زاخویی") سالا 2001ئی.

3- بهر هه مئینان و هاریکاریا نقیسینا سیناریویا فلمی (بازی به هدینان) سالا 2002ئی، لی ب مخابنیقه وینه کرنا فی فلمی ب دوماهی نه هات.

پاشی فی قوناغی من ده ستدا نقیسینا چه ند گوتار و ریپورتاجال سهر بوارین هونه ری و د چه ند رۆژنامه و گوڤارین کوردستانیدا و پاشی من ده ستدا نقیسینا چه ند تیکستین شانویی و دوکیومه نتی:

1- نقیسینا تیکسته کی شانویی ب ناغی (زهلامی دلپیس) ل سالا 2007ئی.

2- نقیسینا دوکیومه تته کی ل سهر (دهریازیونا بارزانی و هه قالین وی ژ روویاری ئاراس) ل سالا 2008ئی.

3- نقیسینا دوکیومه تته کی ل سهر (ههر چار ئه قسه رین شه هید) ل سالا 2008ئی.

4- نقیسینا تیکسته کی شانویی ب ناغی (ئه قینا لال) ل سالا 2008ئی.

5- نقیسینا تیکسته کی شانویی ب ناغی (مرن د مرنیدا) ل سالا 2009ئی.

6- نقیسینا تیکسته کی شانویی ب ناغی (بریار) ل سالا 2010ئی.

7- نقیسینا دوکیومه تته کی میژووی ل سهر (ژیانا پارتی دیموکراتی کوردستان دناقبه را سالین 1946-2003ئی) ل سالا 2010ئی.

8- نقیسینا دوکیومه تته کی زانستی ل سهر (کحول) ل سالا 2011ئی.

ئه نوهر توغی

شانۆگه ریا

زه لامی دل پیس

ژ نفیسینا: ئه نوهر توقی

ل ساللا 2007 ی بۆر یقه به ریا رهوشه نبیری وهونه ری ل

ئامیدی هاته پیشکیشکرن

{دیمه نی ئیکی}

دهمی شانوقه دبیت دووکهس دیار دین لسه رده پی شانووی بناقی مهلا و خیزانا وی و
دانوستاندن ده سپیدکه ت: -

خیزانا مه لای: سهیدا ما دم نه هات ئهم کچا خو بدینه شوی .

مهلا: نه خیر... کچا مه هیشتا یا بچویکه .

خیزانا مه لای: کچا ته ژنه . و یا مه زن بووی و ده می وییه و هنده دی حوکمه ژن بیت؟!

مهلا: کچا ته ته مام بوویه؟ هه تا تو پرسیارا شوی کرنا وی بکه ی .

خیزانا مه لای: نه خیر... بهس ... ئه گهر مه دگهل جامیره کی گوت بلا پاشی.....

مهلا: پاشی چ ... تو یا دینی یان هشیار ... بیهنه خول کچا خو فره ه که ، تاکو

پیدگه هیت و ته مام بیت .. و هه ست بکه ت مروقه ... و ... پاشی .

خیزانا مه لای: چ پاشی ... تو گه له ک بیهن فره هی ، هه ما ته دقیت کچا ته ل مال پیر

وقه یره بیت !

مهلا: کچی هه می مه ژی هشک تو یا خه له تی و هشین خو کوم بکه و ناقی خودی بینه .

خیزانا مه لای: سهیدا .. هه ما تو بخو دکه ی ... من مراده ئیکجار بمن زی بکه ی بیرا

ته دهیت ته چ بسه ری مه ئینا .

مهلا: من چ بسه ری ته ئینا؟

خیزانا مه لای: هه ما سه را کور دینی ته ئهم دهر به دهر و په نا هنده کرین ... بی خو یی

و بی خودان ، بی خانی و بی مال و مالدار ی .

مهلا: کا خو که رکه ... ئه فه ئه رکی منه و ئه رکی هه روه لاتپاریزه کیه و ئه زی

ئاماده مه خول پیناقی ئاخ و وه لاتی خودا شه هیدبکه م .

خیزانا مه لای: وهلله پا حالی مه یی خوشه توپ .. ته یاره .. برس .. ترس .. رویسی و په ناهنده ل وهلاتین خه لکی ..

مه لا: هس ش ش .. ئەم نه په نا هنده ینه .. ئەم یین ل وهلاتی خو وهه ر ئیک ژمه به پرسیاره به رامبه ری خو کو قی ئاخى پپاریزین .

خیزانا مه لای: کا دی به سه .. سهیدا .. دا بزقرینه سوحبه تا خو کا ئەم کچا خو بدینه شوی یان ....

مه لا: بدهینه کی؟!

(به کسه رکچک بئور دکه قیت بناقی رهوشه ن)

رهوشه ن: ئەز شوی ناکه م ئو من نه قیت!!

خیزانا مه لای: ئەو نه بریارا ته یه خو بیدهنگ بکه ته زانی .

رهوشه ن: پا شوی کرنا من بریارا کییه....؟

خیزانا مه لای: بریارا مه یه ئانکو ئەو دی بریارا من بیت ... باشه!!

مه لا: ئەز تى نه گه هشتم!

رهوشه ن: ئو ئەز ئی!!

خیزانا مه لای: کچا من مه لبه ره ته بدهینه عنته ری!

مه لا: عنته رکی یه و توچاوا عنته ری دنیا سی؟

رهوشه ن: ئو ییش!!

خیزانا مه لای: عنته ر کوره کی باشه .. ویی زیره که , ئەو وبابی خو نانیپژن و

کوره کی شولکه ره .. به لکی ئەمژى نانه کی گهرم بخیرا وانا بخوین ... وعه یالی مه ژ

دهستین مه دهرنه که قیت و برزق بکه فن ... وو

مه‌لا: وچ ... رزق یی د دهستین خودی دا ژرزقی خو نه ترسه .. خودی ئه و سه‌ری
دای دی رزقی ویژی دت !

خیزانا مه‌لای: به‌لی سه‌یدا .. سه‌یدا راسته تورا ست بیژی .. به‌لی ... .

مه‌لا: به‌لی چ؟

ره‌وشه‌ن: ولله باشه دای ... هه‌ما من بده بچهند سه‌وکین نانی گهرم و ژیانئ لمن
ره‌ش و ته‌حل بکه‌ی .. ولشوینا ته‌نیرا وی دلی منی بچویک گهرم بکه و سه‌و کا
پیقه‌ده .. دا نانی گهرم بخوی .. بوچی دای ما ئه‌ز نه‌مرؤقم و خودان بریار؟

خیزانا مه‌لای: هه‌شه ... ئاخفتنین مه‌زن نه‌که , ته‌هه‌قی ئاخفتن و بریارا نینه تو
هیشتا یا بچویکی!

ره‌وشه‌ن: ماده‌م ئه‌ز یا بچویکم پا بوچی من د ده‌یه ئیکی من نه‌دیتی؟ هه‌ما دلی ته
دچیته نانی گهرم به‌لکی دلی من نه‌چیته وی که‌سی توژی دیژی!!
مه‌لا: لا حول والله .

خیزانا مه‌لای: سه‌یدا .. توزه‌لامه‌کی دانعمری وی نه‌خو‌شی و نه‌شیی زاروکی خو
خودان بکه‌ی ئه‌قجا باشه کچا خو بده‌ینه عنته‌ری به‌لکی نان و ئاقه‌کی بده‌ته مه ..
مه‌لا: ئه‌ز وی عنته‌ری نانیسم و ئه‌ز باوهر ناکه‌م ئه‌و نانی بده‌ته مه .. و کی دیژی‌ت
ئه‌و نانی ئه‌م دخوین ئه‌و نه‌هیلیته د گه‌وریا مه‌دا؟

خیزانا مه‌لای: نه‌خیر سه‌یدا ... نه‌خیر انشاء الله ئه‌م و زاروکی خودی ب خودان
که‌قین .

ره‌وشه‌ن: هوون دی بخودان که‌قن باشه .. و ئه‌ز!! بلا ئه‌زژی ژیانئ دناق دوزه‌خیدا
بکه‌م .

مهلا: نه کچا من نه ئەز دى پرسيارکهەم .. و ئەگەريى باش نه بوو ئەم ته نادەينى و يا ژهه ميبى گرنگتر لدهق من کو تو هيشتا بچويكى .. و ته شيانين مال و ميراي نينن؟! رهوشه ن: بگري قه ... باب تو بخوڊى كهى .. تو گوهداريا دهيكامن نه كهى و من نه فروشن ب نانى گهرم .. ئەژى جه گه را هه وه مه و لشيونا هوون قى ته عداريى ل من بکهەن ... ئەز سوڤى دەم و ئاماده مه شوڤ بکهەم و خووشك و براييى خو خودان بکهەم . باب من هيقي ههيه .. ته عدايى لمن نه کهەن .

خيزانا مه لاي: هشه كچى .. هش .. خو بيدهنگه .. ئەقه شوڤى ته نينه ته زانى؟! رهوشه ن: چاوا شوڤى من نينه .. نى بازاری مننه .. و مه زادا مننه .. و بى بهختى و به دبهختيا مننه .. ما ئەز كه قهرم .. نى ئەز مروقم مروقم .. و ئەز كچا هه وه مه .. دى پيچه كى دلوفان بن دگهل من .. و رى بدهنه من .. منژى بريار دچاره نقيسى خودا هه بيت .. و ئەقه مافى مننه نه يى كه سه كى دى ئەقجا به سه .... بهس زولى لمن بکهەن .. هه ما ئەز كچ و بى دهسته هلات .

(لداويا ئەقى دايلو كى رهوشه ن لسهر ده پى شانويى دهر دكه قيت)

خيزانا مه لاي: دى سهيدا گوهى خو نه دى .. ته چ گوټ . مهلا: والله .. ئەز چ بيژم؟ دقيت ئەم هزرا خو بکهين و پاشى بريارى بدهين ... خيزانا مه لاي: سهيدا من بريارا داي .. و ئەز هه ز دکهەم توژى يى رازى بى .. چونكى ئەق جاميره دى نانه كى دهته مه ئو پاره كى ژى دهته مه ئەم كچا خو بدهينى .. و توژى ب وى پارهى دى زارويين خو تير خوارن و لباس كهى .. و دى بهرگه ريانا دختورا بو خو كهى چونكى تويى بيچارهى .. مهلا: ئەوا تو ديژى يا حه لاله ...

خیزانا مه لای: حه لاله سهیدا پا .... ئەمژی وهکی خه لکی .. و ئەقه عاده ته عاده ت ..
 دبیژن (ته بایی عامی هه رنه شامی) .
 مه لا: پا توژنکه کا زه ندیق و غافلی .
 (شانۆتاری دبیت و دیمه نی ئیکی ته مام دبیت .)

{ دیمه نی دویی }

(خیزانا مه لای یاروینیشتی هسه رده پی شانۆیی و عنته رب ژور دکه قیت .)
 عنته: دهم باش ژن مام .. تو درانی ئەز گه له ک حه ز ته دکهم .. و پیچه کی پتر حه ز ژ
 کچا ته دکهم .. و ئەگه ر تو کچا خو بدهیه من .. و ته چاوا بقییت ئەز حازرم .
 خیزانا مه لای: دی چ بو من که ی .. و دی چ دهیه مه !
 عنته: یا تو بخواری ئەز لبه ر ته ئاماده مه .. و ئەز دی لگه ل ته باشیم و دی بانئ
 هه وه گیرم و نانه کی گه رم دهمه هه وه و دی هاریکاریا سهیدا ی که م و دی بو کچا ته
 خمه سه لیره کی بزنجیر قه کرم و جوته کی بازنگا و جوته کی گوهارکا و گوستیرکه کی و
 حه له قه کی و سه عه ته کی و نه ختی وی و زیده ترژی ئەگه ر بخواری ئەز حازرم .
 خیزانا مه لای: باشه .. باشه من داته به لی ....

عنته: به لی .. چیه ژن مام!!

خیزانا مه لای: کچا من ... یا بچویکه ئو هیشتا ته مام نه بوویه و ئەز دی دهمه ته ,
 به لی دقیت گوھی ته لی بیت و خو لی بگری ساله کی ... چونکی تا کو سالا بهییت
 شنویکا دی ته مام بیت ...

عنته: بلا .. بلا .. سهه سهه را .. سهه چاقا .. ئەز دی سهه که می و دی خو لی گرم
 ئەگه ر ئەز بشیم .. و ئەز گولا پی ناچینم و دی که مه خاتوینا مالی .. هه ما بلا نانی

گهرم بخوت و ئاقى بسەردا كەت و بنقىت و چ شولا نەكەت .. ئەزىي شۆل دكەم و
خودى كەرەما كرى ...

خیزانا مەلای: و ئەگەر توشىابايە هاتبايە مالا مە دا كچا منزى تو دىتبايە باش بوو.
عنتەر: نە ژنام نە چ حەوجەيە ئەو من بينىت؟ .. هەما من باشا دىتى و ئەزىي
رازىمە و ئەگەر ئەو هاتە مالا مە پاشى بلا تىر من بينىت .

خیزانا مەلای: بلا كەيەفە تەيە .. بەلى چاقى تە ل كچا من بيت چونكى .. هېشتا ژىي
وى 14 سال تەمام نەكرىنە و ئەگەر ژبرىسى و معيزى و بى خودانىي نەبا من كچا خو
نوكة نەددا شوى چونكى هېشتا يا بچويكە .

عنتەر: ژنام كا دەستى تە دا ماچى بكەم من قەبيل كرو ژور سوپاسيا تە دكەم و وو
كەنگى داواتى بكەين؟

خیزانا مەلای: كەيەفە تەيە ... و كەنگى هوون حازر بوون و هەوہ پېچىبوو وەرن
ئەمانەتى خو ببەن .. و بەس ...
عنتەر: بەس چىيە!؟

خیزانا مەلای: بەس چاقى تە ل كچا من بيت .. چونكى من يا ب خو كرى نە ب وى
و من يا ب ژارى و ژىرى خودان كرى و كچا من يا بچويك و نەزانە ئەقجا دقىت تو
بو خو بخودان كەى و بەلمىنى .

عنتەر: بلا بلا ... سەرچاقا!

(و عنتەر دەر دكە قىت و مەلا بژور دكە قىت.)

مەلا: ها فلانكەس ئەو كييو؟!

خیزانا مەلای: چ نە .. چ نە بوو .. كەس نە بوو .. هەما ئەو راقاكي مە بوو ..

مه‌لا: زافاكى مه كييه؟!

خيزانا مه‌لاى: ئه‌وه ئه‌وى مه ره‌وشه‌ن دايى.

مه‌لا: ما مه كه‌نگى ره‌وشه‌ن دايه؟!!

خيزانا مه‌لاى: چه‌وا سه‌يدا ... هه‌ما من يا داي .. ما فه‌رق چييه و ئه‌وى حه‌ز دكر
گوٽبا ته , به‌لى ژ ته شه‌رم دكه‌ت ئه‌قجا من دايى و ئه‌م ليٺه نابين چونكى شه‌رم و
عه‌يهه !! ئه‌قجا بلا به‌ين فه‌گوه‌يزن .. و بلا كچا مه‌ژى بچيته سه‌ر ئافو و رزقين خو...

مه‌لا: ما كچا مه‌ژى ئه‌و ديتيه؟!!

خيزانا مه‌لاى: نه‌خيز سه‌يدا .. هه‌ما وي بوخو كچكا ديتى .. مانى بو وييه و شه‌رت
ئه‌وه و ئه‌گه‌ر ئه‌و رازى بيت ما كچك چييه؟! دقيت يا رازى بيت و ئه‌مژى درازينه ئو
خلاس و چوو...

مه‌لا: كچى ته چه‌وا دايى ... بى رازيبوونا من و يا كچكى به‌لكى كوره‌كى باش
نه‌بيت يا نژى ماله‌كا باش نه بن .. تفيا مه برسيار كريا پاشى ته دابايى هه‌ى
به‌حشتى ...

خيزانا مه‌لاى: نه سه‌يدا خه‌ما نه‌خو .. كچكن مالى خه‌لكينه بلا بچنه سه‌ر ئافو
رزقين خو ... باشته!!

{ ديمه‌نى سايى }

(ئه‌فد ديمه‌نه بره‌نگى شاهى ديار دبيت و پاشى دايلىك دناقبه‌را عنته‌رى و ره‌وشه‌نى
ده‌ستپيدكه‌ت .)

عنته‌ر: بو ته بيژم , و باش گوهى خو بدى باشه ... و پاشى نه‌بيژى ته نه گوته من ...
ره‌وشه‌ن: كه‌ره‌مكه ... بيژه ...

عنتەر: رۆژا ئىككى بۆتە بېژم شەرئىن من ئەقەنە: -

- نايىت ب هيچ رەنگەكى دەرکەقىە ژ دەر قە .

- نايىت سلاڭكەيە مېھقاننا .

- نايىت بتنى دگەل كەسى باخقى هەتا دگەل باب و براين منى .

- نايىت دەرگەھى ل كەسى قەكەى .

و دەمى ئەز دچمە دەوامى دى دەرگەھى لتە قەپاتكەم تاكو دزقرم و دى دووزيرەقاننا

دانمە بەرتە و ئەگەر تە ئىك لقين ژقاننا كرىەكسەر دى تە كوژم باشە .. تەزانى!!

رەوشەن: بسم الله ... تازە ئەز هېشتا مېھقانم و هېشتا تە خىرو شەرژ من نە دىتىن

توھندەيى ب گومان و دلپيس دگەل من ... ئەقجا ئەگەر تە باوهرى ب مالا خو

نەبيت ئانكو باوهرى ب بابى خو و براين خو نەبيت قىجا چ گونەھا منە؟! ئو

ئەگەر تە باوهرى ب مالا خو نەھيىت هەما من جوداكە!!

عنتەر: ھا ھا .. و الله ئەقە خو ش شۆلە هەما تە جوداكەم دا تو بکەيفا خو بکەقى ....

ژبەر باى بچيە بەر باروقى و الله يا كوکه!!

رەوشەن: ئەز مەبەستا تە تىنەگەھشتم ... ئو دقيت ئەم هەردوو بکەيفا ئىكو دوو بين

تو بکەيفا من و ئەز بکەيفا تە داکوژيان نەراوستيىت و باوهرى دناقبەرا مەدا هەرا

گەش بيت و چ جارا قود نەبيت .

عنتەر: كەسى باوهرى بژنكا ناھيىت!! ...

رەوشەن: قىجا توچاوا دىنى پاشى بلا وەكى تەبيت و ئەز حازرو ئامادەمە

دخزمەتا تەدا و رجا من لبن پين تە يە ...!

عنتەر: دقيت رجا تە لبن پين من بيت و دەر نەكەقيت هەى (قەرەچى)!!

رهوشەن: چ .. چ .. ئەز؟!!

عنتەر: ئەرى تۆقەرەچى!!

رهوشەن: نەء ... نەخىر ئەزى مەرۆقم وەكى تە بەلى چونكى ئەز ((ژنم)) بى شىيان
و دەستەھلات , بى پىشتەقان , ژبەر ھندى تو من سقك و نزم دبىنى و مەرۆقب پىلا
گىانە وەر!!

(رهوشەن دگەل خودانوستاندنى دكەت ب دایلوکەكى داخلى ئانكو" مینۆلوجى")

رهوشەن: خودى ئەقە چ شەنس بوو تە داىە من ... و چ گورگە بەرھنگارى گىانى من
بووى .. و ئەزدى چاوا رزگاریم ژ دەستى قى نەساخى و دلپىسى .. نزا ئەز چ بکەم ئەو
دى رازى بىت .. ئەقە ھىشتا نە لسەر خىرى بویکم و خەنا دەستىن من ھىشتا یا
سۆرە .. قىجا ئەگەر ئەز سالا و مەھان دگەل قى دەریاز بکەم دى چ بسەرى من
ئىنىت؟! ئاخ .. ئاخ .. دادى تە چ بسەرى من ئىنا ... ئەز دبىژم تە سەوکین گەرم
بدەستىن وى نەخوارن , بەلكى ئەز دى دۆزەخا گەرم خۆم .... و تە بەختى من ژار کر
بۆچى؟! .. بۆچى ما تە ئەز دىتبووم؟ ما ئەز نە جەگەرا تە بووم؟!!!

(دگەل خلاس بوونا دایلوکى دەیکا رهوشەنى بژۆر دكە قىت .)

خیزانا مەلای: ھا کچا من تە مال و مېرىن خۆ پىرۆز بن و انشا اللە ژيانەکا خۆش و
بەختە وەر بىنە سەر ... و پىکقە پىرو کال بن و بىنە خودان زارۆک ...

رهوشەن: بلا دادى .. تو نزانى يان خۆ تىناگە ھىنى کە یفا تە یە قە دەرا منە و کە یفا
خودى یە ... زىدە تر نە باشى بلا مرن بخىر بھىت ...

خیزانا مەلای: نە کچا من خۆ بھىن فرەھکە .. و زەلام ھەمى دبھىن تەنگ و تۆردنە ...
و ئەگەر کار گەھىشتە وى ھندى کۆزللەھەک لتەدا دقئیت توروویى دىزى بو

حازرکەى ، چونكى ئەم ژنك دارى شكەستىنە و ئەقە نە ئاخفتنا منە خودى تعالا
هوسا فهريانا مه كرىه كو: (الرجال قوامون على النساء) كوزلام بسەر ژنكى دا
بيت و ئەم ژنك گوهداريا زهلامين خو بکهين .

روهشەن: چ بيزم دادى ... نه شيم راستىي فه گيرم و بتنى دشيم بيزم ئەقە نه ژيانە
بهلكو دوزەخ ... خوشتەرە ژفى ژيانى .

خيزانا مه لاي: نهء ... دايى نهء ... خو مكومكه و عاقل دقيت توهرل چاره سه ريا
بگهري و ئەگەر مروؤف چوو سه ر ئاف و رزقين ميرى خو دقيت گوهداريا ئە مري وانا
بکەت نه زیدەتر ته زانى کچا من ... و ئەز ئەقە چووم ته ئيمانەت خو و ميرو مالين
خو .. و ژيا وان بقيت دەر نه که قە بلا روحا ته ل بن پيت وان بيت باشه کچا من و
بخاترا ته !!

(دهيكاروهشەنى دەر دکه قيت و عنتەر ژلايى دى بژور دکه قيت)

عنتەر: ب تورەيى دييژيت: ئەو کى بوو ... ئەها من ژفى خو شه هه ما هه رو ده يکا ته
بهيت و بابى ته بچيت .. و الله ئەز قه بيل ناکه م هيچ روژه کى نه ده يبايىن ته بهينه
قيرى يان تو بچيه ويى .. ته رانى .

روهشەن: بگريقه .. پا .. ئەز چ بکه م .. هه تا دى من ژ ده يبايىن منژى قه دهغه کهى ..
ما ئەز عه بدا ته مه يان هه قزينا ته؟! خودى بو من ريکه کى ئە قى و ژدانى
نه ده يليت ئەز تيکه ليا ده يبايىن خو بکه م و نه ده يبايىن وى و ئەو بخو ژى ئە ق دليپسه
و نه ساخه يه !! يا خودى تو من و ده يبايىن من بده ستين قى روى ره شى شه رمزار
نه کهى و من ژفى مرنا ساخ خلاس کهى ...

عنتہن: ہشبه هه‌ی قه‌ره‌ج ... خو‌بی‌ده‌نگ‌که ئه‌گه‌ر بخو‌دی دی‌ ته‌ و‌ مالا بابی‌ ته‌ به‌ری‌قه‌ی سنو‌ری که‌م تو‌باش درانی هوون نه‌ عی‌راقینه‌ .. ئول‌قیری‌ قه‌چاخن .. ئه‌ق‌جا ئه‌گه‌ر بی‌ ده‌نگ نه‌بی‌ دی‌ زانی‌ دی‌ چ‌ بسه‌ری‌ ته‌ ئینم .. ته‌زانی‌ !!

ره‌وشه‌ن: نه‌ نه‌ .. تو‌بخو‌دی‌ وی‌ نه‌که‌ی‌ دگه‌ل مه‌ .. ئو‌حالی‌ مه‌به‌سی‌ مه‌یه‌ و‌ئ‌ه‌ز هه‌تا مرنی‌ خداما ته‌ مه‌ هه‌ما ئه‌وا تو‌دی‌ژی‌ ئه‌وه‌ قه‌ره‌چ .. قه‌ره‌چ هه‌ما دیاره‌ خودی‌ هو‌سا یا بو‌ مه‌ چه‌زکری‌ و‌ئ‌ه‌قه‌ قه‌ده‌را مه‌ یه‌!!

(دیسان ره‌وشه‌ن دوباره‌ دی‌ژی‌ت:)

ره‌وشه‌ن: عنته‌ر من‌ دق‌یت مزگینه‌کی‌ بده‌مه‌ ته‌ به‌لی‌ نزا تو‌...

عنته‌ن: بتوره‌بی‌قه‌ دی‌ژی‌ت: ئه‌ز چ‌ .. مزگینیا‌ چ‌؟

ره‌وشه‌ن: ئه‌ز یا ب ..... ((حال)) پاشی‌ سویاهی‌ نه‌ .....

عنته‌ن: ئاا .. چ‌ چ‌ .. تو‌که‌نگی‌ ب حال که‌تی‌ و‌کی‌ دی‌ژی‌ت ئه‌و حال یی‌ منه‌ ووو؟!!

ره‌وشه‌ن: ووو .. چه‌وا ... نزا .. پای‌ کی‌ یه‌؟ مان‌ی‌ یی‌ ته‌ یه‌ .. چونکی‌ ئه‌قه‌ ئه‌ز هاتیمه‌ مالا ته‌ من‌ ژته‌ پی‌قه‌تر زه‌لام نه‌دی‌تینه‌ و‌ته‌ دیتنا مرو‌قان یا من‌ قه‌ده‌غه‌ کری‌ ئه‌ق‌جا دی‌ یی‌ کی‌ بیت ژته‌ پی‌قه‌ هه‌ی‌ دلپیس‌!!

عنته‌ن: به‌لی‌ .. به‌لی‌ .. به‌ره‌خوده‌نی‌ چ‌ خو‌لسه‌ر سه‌ری‌ من‌ شه‌ریفکر .. کی‌ دی‌ژی‌ت یی‌ منه‌؟

ره‌وشه‌ن: بخو‌دی‌ یی‌ ته‌یه‌ .. واللہ یی‌ ته‌یه‌!!

عنته‌ن: و‌ئ‌ه‌گه‌ری‌ من‌ بیت دی‌ دیاربی‌ت و‌ دیسان ئه‌گه‌ری‌ من‌ نه‌بیت دیسان دی‌ دیاربی‌ت ....

رهوشه ن: توچ دیژری هه ی مه ژی هشتک .. دلپیس .. دلره ق .. بی شهرم .. نه دلوقان ..

ئه قه نه ئاخفتنا زه لاما یه و نه ئاخفتنا مرو قایه ...

(دیسان رهوشه ن ب گری و توره یی قه دیژرت:)

رهوشه ن: هه ی بی رحم ... تو چاوا بوویه و دی چاوا مری؟! دی چاوا خوژ نه فره تین

میژوویی و مرو قایه تی خلاس که ی هه ی نه زه لام!!

(دگهل موسیقی ئه قه دیبه نه بدوماهیک دهیت)

{دیمه نی چاری}

(شه قه ... و عنته رب ژور دکه قیت و بتله کی عه ره قی د ده ست دایه سه رخوشه ... و

رهوشه ن لژقانا وی یه ژبه رکوه لاما بابی وی هاتیه کوژوری بیچاره یه و

دسه رکه راتیدایه و رهوشه ن چه ز دکه ت ببابی خورا بگه هیت به ری ته مام بیت ،

ئانکو بهریت.)

هه قه یقین دناقبه را عنته ری و رهوشه نی بقی رهنگی روی دده ت:

رهوشه ن: ها زه لام ، خوشمیر ، خودان خیزان و خودان رهوشت . ئه قه من چه ند

قاسد فریکرنه دیف ته دا بگه هیه من و دا ئه زب بابی خورا بگه هم به ری ته مام بیت

و ته روینشتنا خو پیرۆز تر ددیت ژبابی من بوچی بوچی؟! ... عه ره ق – قومار –

(کچک) ته پیرۆز تر دیتن ژ گیانی مرو قه کی ئه وژی بابی من و دیتنا وی ته ب ساخی

ل من چه رامگری و مرنا وی ژی دیسان دی لمن چه رام که ی هه ی .. دلپیس – دلره ق –

بی وژدان ما هه ستا مرو قایه تی لده قته نینه ما توژی ژ دایو بابا نه بوویه و چه ز ژ

دهیک و بابین خو ناکه ی ئو بو ته چه لاله و بو مه چه رامه نه ئه قه ناییت و ئه قه

تاوانه . گونه هه – زوله – ته عدا ییه ... و دسه ر ئه قان تشتا هه میچکارا گازی من

دکھی (قەرەچ) تو دزانی تونە مروۆقی و تە ئاداب و ئەخلاقى مروۆقايەتیی بەرزەکریه
ما بوچی . بوچی . بوچی ؟؟

عنتەر ب سەر خوۆشى قە: ها . ها . ها ... ها . ها . ها . ها ما چ چیبوویه .. ئەگەر بابی تە
مریبت بلا ببه نه زیاره تا و ئەگەر کەس ژوی باشتر و ماقویلتر لویری نه بوو و بلا
نه قەشیرن و بزقرینه قە .. ئویادی بو تە بیژم بابین گەلەك خەلکی مرینه و دی بابین
گەلەکین دی ژى مرن و ئەقە قە دەرا ژیانى یه .. ئویا ژهه میی گرنکتر ئەوه بو تە بیژم
تە زانی نایبت و بو تە قە دەغەیه تو بچیە تازیا بابی خوۆ ئەقە بریارا منه ئەگەر تو
چوو ی پاشی نه زقری نه زقری !!

رهوشەن: ئوچ دیبژی .. کا مروۆقايەتی .. ئاداب .. رهوشت .. ئەخلاقى کۆمه لایه تی ..
دین .. عادات .. خیزانی ئووووو ..؟ . من چ نه ما د دەستدا ژیلی هەلبیژیم مرن یان
بژیم رهزیل .. تەپەسەر و مروۆق ب پلا گیانه وەر و بی شیان بمریت , ما ئەقە ژیانە ئەز
تیدا ... و گەلەکین دیین وهکی من گەلەك جارا به حسی ئازادی و وهکەهقی و
مروۆقايەتی و هاریکاری و دادوهریا جفاکی , و یه کسانیا دناقبەرا ژن و میرا دا بی
جیاواری ل قیری ویرا هه دهیته کرن .

یه کسه رپشتی قى دایلوکى دهیکا عنتەرى بیژور دکە قیت وەك دیدە قانا راستیی
دناقبەرا عنتەرى و رهوشە تیدا دیبژیت: -

دهیکا عنتەرى: راسته ... راسته .. و بهسه عنتەرتە درێژکر و ئەوشیری تە لیهەر
سینگى من خواری ل تە حەرەم بیت ژ بهرکویا تو هنده ساله دئینیه سەرى قى
په پویکی , بی خودان , بی دەستەه لاتی , تو باش دزانی ئەگەر ئەوژی یا خودان
مروۆقا تە نه دشیا ئەقى بینیه سەرى و ژتە قە بیل نه دکر , ئەق بیگۆنه ها هەنى دەمی

تہ بُو خُو ئینای هیشتا زاروڪ بُو و تہ زوړی لی دکروب کوته کی تہ کره ژنک و تہ ئیخسته بهر مال و زاروڪا و تہ حاشاتی ل حالی وی دکرو تہ زوړی - لیدان - قوتان - دهرئیکستن - زیندان کرن دمالیدا - مه حرووم کرن ژ خوشیا زاروڪین وی - رویس - برسی - ترس - بی هیچ روژه کی خوشی - سهره دان - دلوقانی - کرینا دیاریه کی . بهلکو به روفاژی ئه فی بیگونه هی د سهر ئه زیه تدانا وی ئه وی ژبلی خودانکرنا زاروڪین خو شو لی خه لکی دکر . نان پیشتن - جلك شیشتن - داکو پاریه کی بو تہ زیده کت و تو خواندنا خو پی خلاص که ی . ته ژی به روفاژی ئه و پارہ د داب قومار - عه رهق - ئو شو لین پیس و تہ ژ دلوقانیا دهی بابین وی بی به هر کرو دیسان ژ دلوقانیا زاروڪین وی . بوچی؟ بوچی هه ی نه مروّف . نه شه ریف؟ بابی ته ژی ئه قذ زه لامه بوو ... ئه قذ بی گونه هه ژنکه کا شه ریف و دهه مان پاقره و خودان رهوشت و یاب له بی و به لی یه و ژ ماله کا باشن و ژ ته و بابی ته باشترن . ئه گهر ته حه مولا ته نه دکر هنده ساله . ئه و مروّفن نه قهره چن؟!

عنته: نهء نهء.. تورا ست نابیژی ئو هوون ژنک هه می وه کی ئیکن وچ جیاوازی دناقبه را وهدا نینن و هوین پشستا ئیکودوو دگرن ... و ئه فا ته گوئی گو تنهک بوو و ههر هند؟!

دهیکا عنته ری: دهرکه قه ... دهرکه قه .. هه ی نه مروّف .

رهوشه ن خو دها قلیژینه دهیکا عنته ری (خه سیا وی) و دیژیت: -

رهوشه ن: دادی ... بو من رییه کی هیقی دکهم من خلاص که . من قورتال که .. ژقی ئاگری . ژقی نه ساخی . ژقی دلپسی و دلره قی .. دادی . دادی . دادی (دگهل گری)

دهيكا عنتهرى: دادى رهوشه ن ... دهردى من ويى ته ئيكة .. ئودهم هات ئه زدىلى
 خويى په ننگيى بو ته قالابكه م ... كچا من .. من ژيانا خو هه مى د دهستين بابى ويدا
 ئاها هو سا و خراپتر بو و من 5 كچ و 3 كورب ژارى و ژيرى . بى خودان . برس ،
 ترس ، و من ئه قزارويه بدهستين خو خودان دكرن و بابى وان سپيدى دچوو و ئو
 ئيقارى دهات بى سه رخوش و قوتان و ليدانا من يا مسوگر بوو . ئه قجا تو پيچه كى
 ژمن باشتر بووى و نوكه وهكى ده مى بهرى نه بوو تو نه شيى بچيه مالا بابى خو و تو
 نه شيى خو به ردهى . ئه گه ره ئه قه كريا كوشتن ژه ميا نيزيكتر بوو ئيرو ده ولت
 سه رى په رله مانى و حكومه تا كوردستانى مال و سه نته ري ن هاتينه دا بينكرن بو
 ژنين وهكى من و ته و دادگه ه به ره قانىى ژكيشه و دوسين ژقى رهنگى دكه ن .
 ئه قجا كچا من ژى من چوو به لى تو هيشتا يا ماى ئو بو خو به رپرسيارى بكه و
 ده ستقاله نه مينه و ريكا دادگه هى باشترين ريكه و باشترين چاره سه رى به !!

رهوشه ن: دادى پشتى چار زارويان و دوو بيكا و 33 سالين ژيانه كا ... تژى ئازارو
 ئه شكه نجه و قه يدو ليدان و بى رانان ئه زچ بكه م ئو چ هه لبريم :-
 خو بكوژم: رهقينه ژراستى .

خو بسوژم: قنینه و پريمز په قينه .

بره قم: بى هيلى و لاوازيه خو ئه گه ر قورتال بوونژى هه بيت .

خو ته لاقدان: فهيتى و ده لنكييسى يه و دوماهيك هه ناسه يه د قى كو مه لگه يدا و
 وه لا ما من بو زارويين من .. بو مرو قايه تى .. بو ميژوويى دى چ بيت ؟؟؟!!

دهيكا عنتهرى: كچا من يا باش ئه وه ئه م هه مى پيگيرى ب ياسايى بكه ين و كيشتين
 خو ب ياسايى چاره سه ركه ين و دوير بين ژميشكى ده مارگيرى و عه شائيرى و

کلٲووری پاشکه فتی .. کار ب یاسایی د میٲشکی ٲه کری دا بکه ین دا کوٲر پاشکه فتنی
قورتال بین ...

رهوشه ن: بلا دادی دی گوهی خو دمه ته و ئهوا ته که ره مگری و ته گوتی ئهوا راست
و یا دروسته ... بلا ئه زوی ری خسارته بم ئهوی من دگهل وی کری نه کوٲریشی
مه زنتری بکه م یا باش ئه وه ئه ز گوهی خو بدهم ته و برییا یاسایی ئه ز داوا
خوبه ردانی بکه م بلا .. بلا.

دهیکا عنته ری: ها کچا من ته زانی و تورازیبوی ژئهوا من بو ته گوتی ...!!
رهوشه ن: به لی .. به لی .. دی ئه و بیت یا ته گوتی و ئه ز دی چم سکا لایه کی توٲمارکه م
لدهٲ دادوه ری لدا دگه هی و ئه ز دی رازیبم ب برییا دادگه هی من باوه ری هه یه دی
مافی خو وهرگرم و دی ژئاریشا خو رزگار بم برییا دادگه هی و قانونی .. به لی
قانونی....

{ دیمه نی پینجی }

((دادگه ه))

دادوه ر دگهل دووزیره ٲانا و دگهل داد نیٲیسه کی (کاتب العدل) و دادوه ره کی گشتی
(مدعی عام) دا د روینشتینه و گازی داخواز که ری و داخواز لسه ری (المدعی + المدعی
علیه) دکته بناٲی سی قولی وه ک عرفه کی یاسایی لدا دگه هی دا: -

دادوه ر: گازی دا خواز که رهوشه ن عبدالله علی بکه ن .

دادوه ر: گازی داخواز لسه ر عنته ر أحمد أبراهیم بکه ن .

لایی راستی: داخواز که ره (المدعی)

لایی چه پی: داخواز لسه ر (المدعی علیه)

دادوهن: رهوشه ن تو داخواری ژ دادگه هی دکه ی کوخو به رده ی ژ عنته ر أحمد ابراهیم ژ بهر نه سه ره ده ریا وی دگهل ته .. لیدان – قوتان – برس – رویسی – وری نه دان کو تو سه ره دانا خیزانا خو بکه ی و ئازادیا ته تیکدا و دلپیس دگهل ته و چ باوهری نه دا ته و ژنه کا دی ئینایه بی رازیبونا ته و ژ ده رقه ی دادگه هی و زور سفکیی بته دکه ت لپیش چاقین زاروکین ته و ژنا خو یا نوی و تاکو نوکه زیر و نه ختی ته نه دایه ته بدروستاهی و ژنه کا دی ئینایه و هه می مافی وی دای، رهوشه ن ئهوا ته گوئی بهرامبهری دادوهری تیه له چون (محقق عدلی) ئه و دانپیدانین ته راستن و تو دوپات دکه ی ...؟

رهوشه ن: به لی .. دادوهری خو ش بیت .. ئهوا ته که ره مکره هه می دانپیدانین من بوون و ئه ز دوپات دکه مه قه کو ئه قه ده می 33 سالا بوو ئه م ژن و میرین ئیک و من ژوی 3 کور و کچه ک هه نه دگهل دوو بیکا و هه تا فی گافی من هیچ خو شی دگهل دانه دیتیه ژبلی ره زیل کرن و برسی و قهید کرن و لیدان و مه حررومکرن ژ ده یک و بابین من و ده یک و بابین وی و هه تا مه حررومکرن ژ ره حما زاروکین من و هه تا دلپیسیا وی دناقبه را من و زاروکین منزیدا هه یه و تاکور ژا ئه قرو هیشتا زیرین من بو من نه کرینه پشتی من نه قیژی پهیدا بووین و بو ژنا خو یا نوی زیر و نه ختی وی لپیشی دایه , ئه قجا ژیان دگهل فی مروقی نه ما و زوری دلپیس و دلره قه دگهل من .. ئه قجا ئه ز داخواری ژ جه نابی هه وه دکه م کو داخواری من په سه ند بکه ن و ئه م بره نگه گی یاسایی دویر بکه قین و هیچ مافی وی لسهر من نه مینیت و ئه ز چ داخواری دی ناکه م بتنی ژ فی مروقی بهیمه ئازاد کرن و ئازادیا من بو من به سه و نه پتر ...!!

دادوهر: عنتەر ئەقا لسەر ته هاتیه گۆتن راسته و تو ئامادهی ژنا خو بناقی رهوشه ن عبدالله بهردهی و ئەگهر ته بهردا وی گاقی وه هیچ مافی پیکقه ژیانئ و په یوه ندیئ ژن و میرینیئ نامینن دگهل ئیک .. تویی رازی؟ ....

عنتەر: بهریژ ئەز رازی مه و دی بهردهم به لی بشه رت !!

دادوهر: ب چ شه رت و شه رتین ته چنه؟

عنتەر: شه رتین من ئەفه نه: -

1- دقیت ئەز جنسیا وی ساقهت کهم .

2- دقیت ل کوردستانی ئانکو لعیراقی نه مینیت .

3- دقیت شوی نه کهت .

دادوهر: ئەق شه رتین ته دا ناین د ((باتلن)) و وهکی د سکالا داخوار زکرنیدا هاتی ته زله کا مه زن یا لقی ژنکی کری و ئەو بهه می ئەرکین ته رادبوو و ته به روفاژی تاوانین مه زن دهرهقی ویدا دکرن و ته بکار دئینا بو خوشیا خو و ههلسوکه قتیئ گیانه و هرا دگهل دکرن و وهکی دیار ئەفه دگهل یاسایی ناگونجن و به روفاژی یاسا باری که سییه و عورفین ژن و میرینیئ , ئەقجا دادگه ه دی قی بریاری دهرهقی ته دا دهت ...؟!

دادوهر بریارا دادگه ها باری که سی رادگه هینیت: -

1- داخوآزا رهوشه ن عبدالله علی هاته په سه ند کرن ژلایی دادگه ها باری که سی و بریار هاته دان کو رهوشه ن عبدالله هاته خلاس کرن ئانکو (ته لاقدان) ژ عنته ر احمد ابراهیم و ناقیری هیچ ماف و په یوه ندیئ ژن و میرینیئ نه مانه دگهل رهوشه ن عبدالله لیدیف بریارا دادگه هی .

2- رهوشه ن عبدالله علی ماف هه یه پشتی ده می شه ری خلاس بکته کویا ئازاده بو خو شوی کته ... و مافی عنته را حمد ابراهم نینه تیکدانا بریارا وی بکته و ئه گهر کر دی به رپر سیار بیت به رامبه ری دادگه هی دی سزاین یاسای ودر گریته .

3-أ – عنته را حمد ابراهیم هاته زیندان کرن ژبه رکۆ مافی ژنا خو یا به ری بناقی رهوشه ن عبدالله علی خواریه و بی به هرکریه ژ مافین ژن و میری ئه فه ده مه کی دریژه و ژقیانا و دلوقانیا ده یک و بابین وی و زارۆکین وی بی به هرکریه ..

ب – دیسان عنته را حمد ابراهیم هاته زیندان کرن ژبه رکۆ ژنکه کا دی بی زانینا دادگه هی و بی رازه مه ندیا ژنا خو یا ئیکی ئینایه و ئه فه زی ده ئته هژمارتن تاوان دژی عورقین یاسای و سه روه ریا قانونی .

روینشتنا مه بدوماهیک هات خودی پشته قانی هه موو لایه کی بیت .

دادگه ه

شانوگه ریا:

ئەقینا لال

ژ نقیسینا: ئەنوەر تۆقی

ئامادە کرن و دەرھێنانا: دلشاد موسا

ریکخراوا زیپرین یا هشیارکرننا جفاکی و ب هەقکاریا بالیۆزخانا

ئەمریکی ل بەغدا (RRT)

زارقە کرنا:

غازی زین الدین کەوسەر سەفەر

ریبوار سەردار شلیر بهجت

عدنان قهار پەروین محمد صبری

کارین هونەری:

رێقە بەریا هونەری: سعید لاوەند , چیا ابراهیم

ھاریکاری دەرھێنەری: فخرالدین طە

رێقە بەری شانۆیی: علی تەمر فارس

رۆناھی: محمد شینۆ, سعید حسن

مۆزیک: علی سعید , سالم عبداللە

دیکۆر: صلاح سعید , سالم عبداللە

جلوبەرگ: کۆما کاری

پۆستە و فۆلدەر: ھدی احمد صبری

ل 2008/8/20 ل ھۆلا رەوشەنبیری ل ئامیدی ھاتە پیشکێشکرن.

ول رۆژین دیکدا (دیڕەلۆک , شیلادزی , سیری , سەرسنک , بامەرنی ,

کانی ماسی , چەمانکی) ھاتە پیشکێشکرن.

{ دیمه نی ئیکئی }

(پەردا شانۆیی قەدبیت دەیک و بییری دیار دین لژۆره کا بی سەرۆبه رکۆچەند

کەلوپەلێن ناڤ مائی لوئیرێنه وەسا دیاره یین مالا خۆلێکدەن و پاقژدکەن .)

دەیک: ئەز دزانم بییری تە هایش من نینه و تود من ناگه هی لی من کەسی دی نینه ئەز گازندین خو بو بکەم ژ بلی تە کچا من.

بییری: دناڤ چاقین دەیکا خۆ دنیتریت و بی هیچ لقینهک .

دەیک: بییری ... ژیی من (5 سال) بوون دەمی بابی من مری و پشستی (دوو هە یقا)

دەیکا من ژی چوو بەررەحمەتی ... ئەز مام (سیوی) بی دەیک و بی باب، پاشی

مامی من ئەرکی خودانکرنا من وەرگرت تاکو ژیی (10 سالیی) و ئەز دوی ژیی

بچویک دا دگەل بابی تە گۆتم، هیشتا من چ ژشییا و شیکرنی نەدزانی .. لی دوو سال

پێقه چوون و ئەز قەگوهاستم .. چەند جارا بگریقه من گۆته مامی خو ... مام ئەز

گۆری من بقی شۆلی قەنەکه بی بریارا من و ئەز هیشتا نەیا بەرەهەقم بو مال و میرا ...

دا بدەنگی خویی بلند بیژیت ولله پا یا جانە و خوشە فی دوماهیکا عەمری ژنک

شیرەتا له زەلاما بکەن و بریارین مە بشکینن و جی بەجی نەکەن ... بخۆدی دی پشستا

تە شکینم!! ها کچا من ئەو چ دەنگە .. وەدیاره بابی تە هات؟

(باب ب ژۆر دکەڤیت ویی ماندیە .. وەدیاره بی ژشۆلی دەیت بژۆرکەفتنا بابی)

دەیک و بییری بی دەنگ دەمین بییری بەرەڤ بابی خودچیت .)

دەیک: شەقی زەحمەتا فلان کەس .. تو بخیرهاتی.

باب: ها .. ئەقان گۆرا بشوون و کا ئەو کچا دی کیقه چووێه .. جاره کا دی

دەرکەفتیه کۆلانا؟!!

دەيك: نە نە يال قارا دوير نە چوويه هە ما بېھنە كى يا چوويه ھارى جيرانىن مە دا ....
باب: دا چ ...؟ بى چىب چىب و ئە زمان درىژكرن ھەرە نوکە وى كچى بىنە قە
ئە گەر...

دەيك: ئە گەر چ ...؟ دى پىچە كى بېھنا خۇ فرە ھەكە پرسىيار بکە و بزانه كا بچ شۆل
دەرکە تىه و پاشى!!

باب: خۇب چ شۆل دەرکە فت بيت.. من كچا خۇ بۆ شۆلى جيرانا مە زن نە كرىه تو
بکە يە خدام!!

دەيك: چ خدامى نىنە .. بتنى ...!!

باب: بتنى ووو ... دوباره بکەم دياره ته ھائىش من نە بوو .. باشه دى وەرە كچى
(بىرى) ھەرە دىف خويشكا خورا تە زانى!!

دەيك: توسە يىرى فلانكە سۆ. كەس درە فتارىن ته ناگە ھىت ما ئە قالال دى كىقە
چىت (نە ئەو دقى دگە ھن نە ئەقە دوان دگە ھىت) واللە سە يره؟
باب: من گۆتە بلا ئەقە بچىت يعنى ئەو دى چىت !

دەيك: راستە .. ئەز دى چم.

باب: ئە گەر تونە چى ... ئەز دى چم لىبەر ملين خۇكەم و ئىنم!!

دەيك: ئە گەر تە وەكى خەلكى كچىن خۇلبەر ملين خۇكربانە پىچە كا رىزى لى
گرتبا و بۇ خەلكى مە زن نە كرىان .. نە دبوونە خدام زى.

(ھەر دوو كورين وانا بىژرکە قەتن)

شقان: چىه دادى جارە كا دى ھوون بدەر و لىقین ئىك قەنە؟!؟

هه ڦال: ها باب چيه چ جى بوويه ..؟ ناڦ چاقين ته هوسا بگرى. مريتا ته هوسا يا نه خوښ. ما تشتهك رويدايه؟

دهيك: نه نه .. كورى من چ نينه .. چ چينه بوويه .. هه ما پيچه كا گازندا بوو.

هه ڦال: گازندين دنگ بچيته سهري كولانى دچاوان؟

باب: هه ما بيژه خاتينا دهيك خو .. ئه و درانيت!!

هه ڦال: باب خو توره نه كه و خو بيهن ته ننگ زى نه كه, كا كه ره مكه روينه خارى.

باب: بلا كورى من به لى تووره بوون نه بمنه ئه و خاتينا دهيك ته درانيت؟

هه ڦال: باب خو ته نگاڦ نه كه كا كه ره مكه روينه خواري و ناڦى خودى بينه دياره جاره كا دى به حسى ...

دهيك: به حسى .. خو يشكا ته يه.

شقان: هيڦى .. چيه چ چي بوويه .. ما تشتهك قه ومييه چ بسهري هيڦي هاتيه ..؟!!

دهيك: نه خير كورى من .. چ چينه بوويه هه ما نازدارا جيرانا مه هاته ديڦ خو يشكا ته را دا پيچه كى هارى بكه ت ... لى ...

شقان: ڦيچا چييه؟ ئه گهر پيچه كى هارى كر نه تاوانه!!

هه ڦال: هاريكرن تاوان بيت يان نه تاوان .. وه دياره تو گه له كى رازى و پى خوښى خو يشكا ته هه تا هفت نيڦه كا شه ڦا لكولانا و ماليت خه لكى بيت!!

شقان: دهنگى خو بلند نه كه بلا هوون ميرانى و غيرا خو لبه ختى كچكى تاڦى نه كه ن ئه و زى مرؤڦه وهكى من و ته .. ده مى مه ئه و ماف هه بيت ... دڦيټ ئه م وى مافى ل وى زى قود نه كه ين .. چونكى هاريكارى و دانپيدان بو جيرانى و ئه وى دى ئه ڦه ژ

ماڦين دەستپيڤيڤين مروفيننه و نه زېده ترو ب چ رهنگه گي ناچنه دخانا تاوانا دا ...
ته زاني؟!؟

باب: هاريكاري - دانپيدان - ماف - ئهرك ... ئهز دقي سهليقي ناگه هم ب راستي
كيم ژن ييت دمالدا .. قنچا يا ماي ئهه خداما زي بو بگرين دا شولي خاتينين مه
بكن .

هه قال: باب مه پيټقي ب هاريكاري چ ژنكين دي نينه چونكي تزي د خانيقه ژنكن..
پا شولي وانا چيهه؟

باب: شولي وان زوره كوري من ... خوارن - قه خوارن - ئه زمان دريژي - موديل -
خوپه حنكرن دبه رزنجرين دوبلاژكري را و داخوارين مه زن و هه تا دوماهيكي ...
هه قال: دادى بزيترين دم بچي وي كچي بينيه قه .

دهيك: بلا كوري من هه ما تو دلي خو نه هيله .. ئاها ئه ز ئه قه چوم .
هه قال: ئو تو خاتيني (بيړي) .. كچي ئه ز دگه ل ته مه .. تو خو خشيم دكه ي يان تو
لاله كا خشيمي .. پا ب خودي به رسقا من نادهت .. كچي من دگه ل ته يه .. هه ره
جلكين من ببه سه رشووي دا سه ري خو بشووم (بيړي بيده نك دمينيت بي ليڤين)
كچي هه ره زوي ئه ز لهنيقا ته مه (بيړي يه كسه ر دهر دكه قيت بي خوتلگه هاندن) تو
بخودي ئه قه مروفه تو بيژي يا ب پاتريا شولدكه ت .

باب: چ نينه كوري من دلي خو نه هيله .. عه يالي زه مانينه .. زه ماني!!
هه قال: عه يالين زه ماني بناسين ته نه باب ته گه لهك ريكا دا يي و ته به ريكيان وانا
ييين ته ژي و گهرم كرين .

شقان: تونابىنى بەرىكىن مە يىن دسەردا دهاقېن .. ماتىركرنا زكى تىرىبونا ھەمى
ھەزىن مرقۇقىيە .. ئەوژى ۋەكى زارۆين خەلكى پا ناکوژىت!!
ھەقال: توشبە ئوتونە ئاخفە محامىيى بى چانتە .. دقېت دۇرا ئاخفتنى نە
گەھىتە تە تە زانى؟

شقان: بلا ئاخفتن و ديوان بۆتە و بابى تەبىت .. مادەم مە ماف و دۇرا ئاخفتنى
نەبىت (شقان دەردكەفیت .. و دەيك و كچا وى بژۆردكەقن)
ھەقال: ئەقە خاتىنن مە ھاتن .. (دگەل ھندى دەنگى جەرسا موبايلا ھىقى
دھىت)

ھەقال: ئەو چىبوو كچى دەنگى موبايلى يە .. تو كەنگى ب موبایل كەفتى و كى بۆتە
كرىيە و كى ئەو ماف دا يە تە!!
ھىقى: چ .. موبايلا من ... (بترس قە)
ھەقال: ئەرى موبايلا تە ..

ھەقال: باب ئەقە من چەند جارا گۆت بلا ئەقە كچە موبايلى بكارنەئىنيت ئو بلا بۆ
كچا موبایل قەدەغەبىت چونكى خودى دزانىت بۆكى دكەن يان كى بۆوانا دكەت
كابدەق من كچى .. بدەقە كا ئەو كىبو؟ (تەلەفونى ژھىقى ۋەردگىرىت بخورتى و
بەرى خۇددەتى) ئەقە كەنگى تە بۆخو ھەقال چىكرن ھەقال كچى .. ما من نە
گۆتبوتە تەلەفون بۆكچكا نە ھاتىنە چىكرن .

دەيك: چىە ھەقال .. تو گەلەك دخۇدگەھى و چ رىزى بۆيى بەرامبەر ناگرى تو
شەرم ناكەھى تو ۋى مافى د دەيە خۇبجازرىا بابى خوئو ھىشتا بابى تەيى ساخ و
دژيانى دا و لدیوانا ۋى و پېش چاقېن ۋى فەرمانا لە دكەھى و حكى خۇدگىرى .

باب: ههروهکی بدلی ته نینه ... ئەگەر ئەو وی هۆسا نه بیته ههون دی دنیا یی خرابکهن .. چونکی ههون ژنک ئیک قوماشن لی رهنگین ههوه د جودانه.

دهیک: بووی قوماش ... و مه چ جوداهی ژوه زه لاما ههیه ئەمژی هه مرۆقین .... لی جار دهیکن یان هه قژین یانژی کچ و چ ژفی زنده تر نینه!!

باب: ما چ جوداهی دناقبه را وه و مریشکا دا ههیه؟

دهیک: بلا ب که یفا ته بیته .

هیقی: برا ... تو وه سایه دلپیس و دلرهق نه به دگهل من .. ئەق موبایله بتنی بو کارین مه یین بله ژین مالی ئەم بکار دئینین، بگره ژگه هاندن و داخواریین مه دگهل مرۆق و هه قالین مه و ئەقه ژی نه عمه تا ته کنولوجیایی یه و مه ژی بی به هره نه که و شاش ژی هزر نه که .

هه قال: ئەز وهکی زه لام هزر دکمه ته زانی .. و شیرته مابوون ته له نه کرین ته ئەوژی کرن . والله جانه ژفی دو ماهیکا عه مری ژنک ژی شیرته لمروقی بکهن .. بو ته بیژم بخودی کورت و کرمانج جاره کا دی تووی موبایلی بکار بیینی دی ب توندی وه لاما ته دهه ته زانی یان بو ته بیژمه فه؟

هیقی: برا .. باوه ریکه من بوچ کارین بی ریزوبی مفا بکار نه ئینایه.

باب: خو بو چ بیته چینا بیته تو بکار بیینی .

هیقی: ما من ژی وهکی وه ماف نینه ئەز ژی هندهک کاران ئەنجام بدهم یین گریدی ب که ساتیا منقه و ئەز پیتقی .. ئەری پیتقی!!

باب: نه خیر.. ئەقە دەستەهەلاتا منە وەك باب!! ئەری باب بەلی بو تە بیژم تە ئەقە
وانە ژ کیری وەرگرتینە ژ جیرانا – هەقالا – یان ژێ ژ دەیکا خو یان ژێ ژ فەیسبوکی
یان ژێ ژ ژ ژ .

هەقال: بەلی یا خویایە ئەقە خویکا هەرتشتەکی بی سنۆر و بی سانسۆرە .. لی تقیا
رۆژا عەولی نەدەرکەفتبای و موبایل بکارنەئینابایە ب کەیفای خو و بی سانسۆر
بکلپیکەکی دەنگورەنگی خو بگەهینیە دوماهیکا دونیایی هونون ژنک ب کەیفای خو
رەشی سپیکەن و سپی رەشکەن .

دەیک: کوری من گوهداریی بکە دەمی سنۆر و سانسۆر یانژی قەید و بەندا دەریاز
بوو و ئەم ژ چەرخێ کویلەتی و عەبدایەتی دەریازبووین.. دیسان ئەم ژێ وەك ژن
هیدی هیدی هەست ب هەبوونا خو دکەین وەك مروق.. لی ئەقە ژێ مافی مەیه و ب
زەبتکرنا فی مافی ئەم بتاوان دزانین .

دەیک: دیسان هیقیی چ تاوان نەکرینە بتنی ژ مال بو مالا جیرانا یان بەروقازی بو
ناقچار دیوارا ... ئەقە ژێ چ دەرس و وانە پی نەقیت .. ئەگەر ئەمژی یین وانا باینە
ئەم تاکنونوکه نەدماين کۆله و بەند .

باب: کویلەیین چ یان کۆله یین کی ..؟ توریژگرتنی و رەوشتا ب کۆلهی دزانی یان
هەرودەسا تووان کچین ل بەر دەقی باب و براین خو بدەن ب تێگەهشتی وزانا
دیینی؟

هیقی: باب خەلەت تینەگەهە مەبەستا دەیکا من .. بتنی وی دقیت هەندەك گریکا
قەكەت ئەوین ئالوزی و تینەگەهشتنا زیدە و کیم دروست دکەت دناقبەرا مەدا و
خیزانیدا و هەول دەت ب دوماهی بینیت .

هه قال: ئاريشين هونون ژنك چارهسه ر دكهن دچاوانن؟!!

باب: ئەو دەيكا ئەقرو بەره قانيي ژ كچا خوۆ بكهت و بكارينيت دژى زه لام و كورى خوۆ دى سوباهى كارين مه زنتر ئەنجام دت ئەگەر ريگر نه بن ژ بهر هندی بووه دبيژم ژ ئيرو و پاش دهر كه قتن ب هيچ رهنگه كى ناييت و ئەگەر وه كارهك يان پيئتيهك هه بوو ئەقه (شقان) بلا بووه ئەنجام بدت و ئەز خوۆ سیتاڤكا وه لسهر ديوارا ژى نه بينم باشه .

دهيك: ئەگەر ئەم پيئتي ههوا ههلكيشانى بووين ههروهسا پرسيارا ته ووى بكهين .. هه ما ئەگەر هونون شيان ههوايژى ژ مه قود بكهن دا پتر ميرانى و زه لامينيا وه ديار بيت و ته په سه رى و خوۆلى سه ريا مه ژى ئاشكرا بيت .

{ ديمه نى دووى }

هيقي: ده مى ته ماشه ي ئەسمانى دكهم كوۆ ئەسمان يى شين و تژى ستيره ههست ب داكه تنه حه ز و ئاره زوين خوۆ دكهم كه ريبن من قه دين چونكه ئەقه ستيره زور دنارادن دلقين و بزاقين خوۆ دا و دويرن ژ هه ره شه و كونترۆلكرنا مروقان و ئەو بخوۆ كونترۆلا خوۆ دكهن ئەقه ژى كو پيكتا ئازادى يه ...

ئەز چ بكه م ئەهى خوۆ دا يه داخووا هاريكارى و ههوار هاتنا ته دكهم و من ژقى گرفتى قورتال كه .. ئەگەر نه دى ئەقينا مه تووشى گه فا دوماهيكى بيت .

دادى له يقيا چاره سه ريه كا درييا ته دامه ئەقجا هيقي دكهم بله ز لتانا من بهيى چ ب خه لات يان ب جه لات ... (بيړى) خوزى تو دمن گه هشتبايه يان ته هه ولدابايه

ههست ب عه شقا من كریبا و ب زمانی خوب بیدهنگیا خوته گازی فریشته یین
ئهسمانا كریبا بهلكی ژ بهربیی دادیا ته لتانا من هاتبانه .

ئاخ دادی بۆچی هنده گيرو بویی .. تو بیژی ئهن نوکه دهزرا وی دامه وهکی ئه وچه وا
دخوینا مندا دهیت و دچیت دهر لیدانه کا دلی من ب هه بوونا ناڤی وی عه شقا وی
بهردهوام د بیت ..

(بییری تو بۆچی یا بیی دهنگی هه ما بو خاترا من سه ری خۆب هه ژینه دی دی چیه
نه بدلی ته یه توژی وهکی برایی خۆلی هاتی .. نه نه تو وهکی وانا نینی بهلكو ...)
(دهیکا وانا بژورده كه ڤیت) دادی تو هاتی لی تو گه لهك گيرو بویی .. باشه ته چكرته
گوته دهیکا وی .. كوؤو) .

دهيك: به لی ... من دهیکا وی دیت و من هه می سوحبهت بۆگووت و گه هاندی لی یا
ژمنقه ئه گهر هوون ئیک دوو بهیلن و ژبیریکه ن گه لهك چیتره !!

هیڤی: بۆچی دادی .. ئه ڤه چ ئاخفتنن دلره قن تو دکه ی؟

دهيك: بلا هه تا ڤییری بیت باشته کچا من !!

هیڤی: هه تا ڤییری چیه؟ ما مه گه هاندیه کیری دا ب دوماهیک بهیت؟

دهيك: کچا من رهنکه من ئه ڤه ڤیره نه کرییت .. لی ئهن درانم کا چه ند ئاڤی دی
ڤه خوت .. (مه تا ته ژی وهکی ته ب ڤی دهردی دنالی و بی مراد چوو و ژیلی وی
توندوتیژیا دهره ڤی وی دا دهاته بکارئینان ...)

چه ند من دبه ررا دکرو دکووت بی مفا بو .. هه تا بی مراد چوووی و هه می خوزی و
هیڤی خۆ دگه ل خۆدا بن ئاخ کرن .

هیڤی: دادی تو بیژی ئه زژی وهکی مه تا خۆلی بهیم؟

دهيك: نه كچا من نه .. خودی نه كه ت چونكى ده می ته و ده می وی جودا هی هه نه و شانسی ته پتره .

هیقی: بوچی .. شه نسی من زیده تره دادی؟!

دهيك: هیقی ده می ته نه وهك سهرده می مه یه چونكى ئەقرو یاسا یا هه ی و ته مه زنتزین و ب بهیزترین پشته قانی یا هه ی و بیاسایی دی شی بی بهرگیری ژ مافی خو کە ی و خو پاریزی .

{ دیمه نی سییی }

دهيك: (بو بایی هیقی) ته چ گو ت ئەفه چه ند قاسد قریکرن دا تشته کی بدهینه دهستی وان بئهری یان نه .

هه قال: بیهیقی بکه ن.

دهيك: ئه ری کوری من .. بهس مه ئاخفتنا خویا دگهل کری .

باب: مه گو تیبوو راسته .. به لی ئەو که سین لسهر دیواران رابهینه د مالا مه فه مه چ ئاخفتن دگهل وانا نینن .

دهيك: لسهر دیواران را .. نه ئەقی ئاخفتنی چ ژبو نینه .. جامیرا وه کی زه لا ما یین هاتین و یا گو تی ئەم حه ز دکه یین خزمایه تیا وه بکه یین و مه ژی یا گو تی سهرچاقا قیجا ئەقا دی چیه؟!

هه قال: ههر پشته قانیا کچین خو بکه .. ئەمژی دزانین ئەم به حسی چ دکه یین.

دهيك: نه ئەز نزانم و ئەز تینا گه هم کامن ژی تیگه هینن؟

هه قال: ئەوی نوکه هاتی کچا خواستی .. بیژی کا چ دگهل کچا هه بوو.

باب: مانه شهرمه كچاته ئەڤه ئىنايه سەرى مە و عەشقى دكەت باشه دى چەوا
سەرى خوراكەين ژبەر خەلكى؟

دەيك: چ شهرم پىنه قىن و عەشق زى نه تاوانه .. ئەڤه خازگىننن هىقىي هاتين هوون
رۇژانه لى قەپالە دبن و دقوتن .. بۆچى و ژبەر چى؟

باب: دياره تونزانى يان خو تىناگەهينى كو كچا ته يا بديف جه حىلنن خەلكى
كەفتى و يا رابووى خاتىنى حەژىكرنى دكەت دى وەرن بشين سەرى خود بەر
خەلكى راكەن .

دەيك: ما چ چىبوو ئەگەر دوويا حەژ ئىك و دووكر .. ما حەژىكرن حەرامه؟!
هەڤال: هەمى رىك لدەڤتە دچنە ئاشى .. و دروستە لدەڤتە كچا ته يا سەرى بەرداى
بىت ئەڤه زى ئازادىه لدەڤو .

دەيك: هەمى تىشت لدەڤه وه درەوا و دروستن و وهكى خو هزر دكەن .. بلا پىچەكا
رئىزگرتنى توژى لكچا بگره هەر چنە بىت دمالدا و هەمى رىيا لى نەگرن .. چونكى ئەو
ژى مروڤه .

باب: ئەڤه پتپتاتە خلاس نەبوو .. وانا بى هىقى بكه و ئەو سلافا دناقبەرا مە ژىدا
بلا بدوماهيك بهيت و ئەو لالا خو و ئەم لالا خو .

{دیمەنى چارى}

باب: هەڤال .. هەرە بئزە دەيكا خو بلا وانا بىهيقى بكەت (دەيك دەردكەڤىت و
پاشى باب و كورژى دەردكەڤن بوسەركارنن خو . پاشى بىرى و هيقى ديار دبن ,

وهسا يا دياره كو هيفى يا بى ئومئده زوريا خه مباره و بيزار ديار دكهت و يا گازندين
خوبو بيريى دكهت و دى هول دوت كو خوبكوژيت .)

هيفى: ئەز ژقى ژيانى تير بووم من بهرسينگى هه مى نه خوشيا گرت و من دەرگه هى
هه مى هيفيا قوتا بى مفا بوو .. لى دم هات ئەزه مى تشتا ب دوماهى بينم چونكى
ئەز گه هشتم رازيبوونى كو پيته بمن و عشقا من ناهيته دان و مروؤو ههستين مروقى
كه رسته كى بى بهايه و عه شق دفره ههنگادا هيشتا تاوانه .. ئەفجا زیده تر ئەز نه شيم
ژيانى بدومينم لناقبه را قان هه ر چار ديواران دا ب به هانه يا عشقا قه چاخ و ئەز
تاوانبار ... له وما چ دى نه ما ژبلى ئەز بريارا بدوماهيك هاتنا هه ر تشته كى بدهم ژبو
دوماهيك هاتنا من عشق بمينيت چيروك و سومبلا نه مريى دفره ههنگا مه دا .

(بيريى هه ل دوت هاريكاريا هيفى بكهت دا خونەكوژيت و پاشى شقان
بژودكه قيت .)

شقان: ئەفه دى چ كهى هيفى كا راسته؟

هيفى: گه ر مروؤ هه ند بى به ها بوو ژ هه ر تشته كى بى به هر بوو دوى دهمى دا مروؤ
بتنى بكيړئاخى دهيت .. برا ئەفه توژ مال دهر كهفتى ته ئاگه ه ژ من نه مايه كا
چه وا ژيان يا لمن كرىه دۆزه خ!!

شقان: ما كهنگى به هه شت بوو يه ... نه بيژه نزانيت كا چ دهيت به سه رى وه روژانه ..
ئەزه مى تشتا دزانم ژ توندوتيزيا دهره قى وه بگره ژ قونان و هه ره شه و ره زيلكرن و
بى ماف كرن و دا برينا وه ژ چقاكى و هه رو شه ر و كوته كى و هه تا دوماهيكى ... لى
ئەفرو ئەو روژ نه مايه توپه نايى به يه بهر كوشتنى .. چونكى بهر گيريكرن ژ مافين ته و
گه له كين وهك ته ئەفرو يا بوويه ياسايهك .

هيفى: تو بئزى ياسا هه يه و دشيت هنده كا براو دستينيت !

شقان: چ پى نه قيت ياسا دشيت .. چونكى تو يا حه قى بئزى ته ژبلى ژيانا دنابقه را چار ديوارادا چ دى نه ديتيه ... چ بلى توندوتيزى و ليدانى ديسان ته چ يا باشر نه ديتيه ... به لى ياگه شيبينه . گهر تو نوكه په نايى ببه يه بهر ياسايى و ئه وين بياسايى بهر گيرى ژ مافين ژنى و مروقى دكهن دى باش زانى كانى ياسا دى كاريت وانا راوستينيت يان نه ..

و ئه گهر بزانن كو توندوتيزى يا هاتيه بكار ئينان دهره قى ته دا كانى دى بينى چه وا بياسايى قى توندوتيزى دراوستينن و دى مافى ته ژفرينن ..

ئه گهر گوهداريا ياسايى نه كر .. دى ياسا بهر هنگارى وانا بيت و دى مافى ته مسوگه ركه ت و ديسان ئه م ب ياسايى دشين چقاكه كى ساخلم و ته نا و ئازاد په يداكه ين دوير ژ زولم و ژورداريا زه لامى لسهر ژنى و بهر وقاژى و ده مى ژنسالارى چوو و ديسان دى ده مى چقاكى بابسالارى چيت و ئه م بهه قرا بئزين بو چقاكه كى يه كسان و قه كرى و سقىل و ياسا سهروه ر بيت و هه مى تاك تيدا يه كسان بن د ئه رك و مافا دا و ياسا دهسته هلات و دادوهر بيت .

شانۆگەريا:

مرن دهرنيدا

ژ نقيسينا: ئەنوەر تۆقى

ئامادەكرن و دەرھيئانا: دلشاد موسا

ناقەندا ئايىندە بۆپرسىن گەنجا... بۆپالپشتيا ھەوا گەنجى 25 سالى
دفيستەقالەكا تايبەتدا ل ھۆلا كۆريەندى سەرەرم ل رۆژا 2 / 12 / 2008
ل باژيرى دھۆك ھاتە پيشكىشكرن.

ئەكتەن:

كىقى صالح

ريزان مجيد

شالاو كازم

كارين ھونەرى:

مۆزىك: دلشاد موسى

ديكۆر: رباح خلف

قيگەر و ئيگسسوار: رباح خلف

مۆنۆلۆجى: نوزاد پيرموسا

- ڪهسي 1: ٽول هيٺيا چي ...؟
- ڪهسي 2: مرنِي ...
- ڪهسي 1: مرن!!...
- ڪهسي 2: به لي ...
- ڪهسي 1: بوجي؟
- ڪهسي 2: ٽه گهر هاتو.. بيٺاريءَ مڙوڳرت و ... داگير ڪر!!
- ڪهسي 1: دقيت لهيٺيا مرنِي بمينيت؟
- ڪهسي 2: ٽهري... ي ... راسته!!
- ڪهسي 1: لي ته ... نه پرسى ٽه زل هيٺيا ڇمه؟
- ڪهسي 2: ل وي تستي ... ٽه ز لهيٺي
- ڪهسي 1: نه ... ته نه زاني!
- ڪهسي 2: ماڪي تشته ڪي دزانيت ... دا .. ٽه زبزانم و ٽهوا من گوتي بتني ٽه زمان
درِيٺيه ڪ بوو ... و بهس؟
- ڪهسي 1: ٽهري تو ههست پي دڪهي هزرين مه دخهون!!!
- ڪهسي 2: نه .. دگه مشونه !!!
- ڪهسي 1: پا .. چاره چيهه؟
- ڪهسي 2: مرنه ...
- ڪهسي 1: ٽو .. پشتي وي مرنِي!
- ڪهسي 2: مرنه ڪا ديتره ...؟
- ڪهسي 1: سي مرن دمرنه ڪيدا !!
- ڪهسي 2: ٽه ڦه .. سهيره .. يان تو هوسا نابيني؟
- ڪهسي 1: به لي .. چونڪي بهروقارڙي ٿي ههر مرنه!

کهسی 2: نه ... بهروفاڙی نه ههر مرنه .. بهلکو..؟

کهسی 1: بهلکوچ ... بیٽه ؟

کهسی 2: بهلکی .. هزرکرنه د مرئیدا ..

کهسی 1: مرن .. مرن ... مرن ...!!!

کهسی 2: ٽیڪ .. دوو ... سی ... سی ٽیگهه بوو ٽیگهه کی یا سهیره؟

کهسی 1: مه هزر دکر پشستی تاریی دی بیته روٺاهی .... لی بوو ....

کهسی 2: بهرناکه قیت تو بیٽی بوچی؟ چونکی مرن یان بو مرنی، یان دبیته مرن؟

کهسی 1: تو دزانی ههر گافه کا مروڙ هزرکرنی راوستا ... دوی ده میدا مروڙ لڦینی

دکه قیت و لاواز دبیت .. و پاشی مروڙ ههر پینج هه ستارا بهر زه دبن .. و

دبه رزه بوئیدا بهر هڙ مرنه کا ٺه بهدی دچن؟!

کهسی 1: سی مرن .. دمرنه کیدا !!

کهسی 2: ٺه ری دزانی دقئ ده میدا ده می مروڙ ٺ مالپچی دهرکه قیت یی مریه ...

سه رٺوی دمرن شونا ببن .. ٺه قه ٺی بوونه کا سهیره ... دووباره دمرن دسنیله ییدا و

پاشی بهر هڙ گه نجاتیه کا مرییا رها (متله ق) دچن!

کهسی 1: هندهک ٺوان ... یان هه می ؟

کهسی 2: ٺبلی بوونه وه ری سیه ری نه بن .. ٺیدی ...!!!

کهسی 1: هس ... بی ده نگبه .. ما ته هایٺی نینه؟

کهسی 2: هایس .. چ .. ؟

کهسی 1: دیوارا ....

کهسی 2: دیوارین چ .. تو دین بووی؟

کهسی 1: دیناتی مه زنتیرین نه عمه ته لقئ جهی دا !

کهسی 2: پا دیوارا چ کریبه !

کهسی 1: دیوار مشکن .. و مشک ژى بگوهن .. ئەڤه فارس .. دبیژن نه ئەز !!

کهسی 2: ههتا کهنگى دى لهیڤی بین؟

کهسی 1: تو درانى؟

کهسی 2: ئەگەر من زانى با ... دا ئەز بجهئینم!!

کهسی 1: ته ئەز مژویل کرم .. و ته نه هیلا هزرا خود...

کهسی 2: هزر دچ دا ... ما تشتهک مایه هزری لى بکهین؟

کهسی 1: ئەرى یى مای..

کهسی 2: چنه ماین ... بیژه؟

کهسی 1: ئەگەر نه مان .. دى شوینا قان تبالا..ههدهک کیلبا پیڤه کهم

کهسی 2: ل هیڤیا کیلبا ژى نه مینه.. ئەوژى بو ته نه هیلایینه!

کهسی 1: هشبه تو .. مروڤه کى دووروى

کهسی 2: جانه ... ئەز مروڤه کى دوورویه .. وو...

کهسی 1: چنه مایه دى بریار هیت..

کهسی 2: ناهیت ..

کهسی 1: دى هیت ..

کهسی 2: کهنگى .. ؟

کهسی 1: نه گرنکه ..

کهسی 2: دبیژم ته.. ژ بیرا خو به ... ئەگەر دى په شیمان بی

کهسی 1: په شیمانى .... دى په شیمانى چ بم؟

کهسی 2: تو .. درانى ..

کهسی 1: ئەز ..

کهسی 2: ئەرى .. تو

کهسی 1: ئەگەر هاتو .. بریار گەهشت

کهسی 2: ناگەهیت

کهسی 1: ئەگەر هات ؟!

کهسی 2: ناھیت

کهسی 1: ئەگەر هات .. ئەز دە بێژم تە ئەقە هات!

کهسی 2: دلێ من .. بوته دسوژیت

کهسی 1: بوچی

کهسی 2: تو .. ل هیقیا هندی دا بەس .. بێژیە من .. ئەقە هات .

کهسی 1: بلا دلێ تە بتە بسوژیت .. چونکی ئەزوەناکەم تو ببیە خودان بریار ... و

بەشداریا سیاسی بکە و بەشداری د پەرلەمانیدا ..

کهسی 2: بریار .. پەرلەمان .. بەشداریا سیاسی .. ئەگەر بو بریار وەکی تە بقیت ..

دی بەرھەقی ھەر تشتەکی پیتقی بم!!

کهسی 1: ل بیرا تە دەما بەحسی توند و تیژی و گەندەلیی و مافی مروقی و مافی

گەنجا دەیتە کرن .. مروق پتر تەپە سەر و ژار دبوو و ئافرەت پتر د هاتە سوتن .. و

گەندەلی ژێ زیدەتر لێ دھات و نەپەنی کاری خودکر .. و بەیلە .. ژبلی وان یاسایی

دھاتنە دانان ژبو نەھیلانا ئەقان رویدان و بویەرا و گەلەکین دیترا!!

کهسی 2: تۆدبێژی ئەگەر چنە .. بەرناکەقیت تۆ بێژی ئەز دە بێژم تە: - یاسا

نەشیت چ گھورینا ل مروقی بکەت ئەگەر یی مریبیت ...

کهسی 1: چونکی .. ھەر مروقن یاسایی ددانن!!

کهسی 2: یاسا ژێ بو مروقان نە هاتیە دانان لێ بو....

کهسی 1: ئەگەر نە بو مروقان بیت ... پا بوکی یە!!

کهسی 2: بو بەرا ..

کهسی 1: بهر..!!

کهسی 2: ئهري بهر..

کهسی 1: بوچی بهر..پا چاره چیه؟

کهسی 2: دقيت ئه قه رقوده قالابن .. و سهر ژنوی گیانه گي ديي پاقر بکه نه تيدا...

و قه رقودي وان ب تيزايي بشون نه هيلنه رهش بمينن و نه سپي!!

کهسی 1: نه رهش بمينن و نه سپي ..پا چهوا بمينت؟

کهسی 2: رساسی .. و ئه گهر ته زانی رهش و سپي چیه .. و ته ژيک قافارتن.. ديي

هينگی زانی قان قه رقودا پيئقی ياسايي نينه .. و بهلکوياسايي پيئقی ب وان بيت!!!

کهسی 1: چ دهليقه ههيه ئه م ژگورين خوراين .. و ئه قان قه رقودا تالان بکهين؟

کهسی 2: يا ماي هيشتا ... به لي چ ل برياري هات؟

کهسی 1: رهنگه .. نوکه د بوستيدا بيت .. يان چهنده کا دي بگه هيت!!

کهسی 2: چهنده کا دي ...

کهسی 1: تو وه ديئزي .... به لي چهنده کا دي!

کهسی 2: ئهري..

کهسی 1: رهنگه ئه وژي .. ي ي ي ي ي!

کهسی 2: مری بيت؟

کهسی 1: مرن !!

کهسی 2: مرن .. بوچی نه؟ ئه گهر نه 4 - 5 - 6 ژي .. ده م خوناگریت هيشتا بژيت .

کهسی 1: هي توژ كيغه هاتيه ... ئه ز لگه ل ته مه .... تو تو ...

کهسی 2: دياره تويي لالی ... يان بي زار بووي ژ ئاخفتني!

کهسی 1: بلا بزائم چ د بوچکين ته دايه؟

کهسی 2: هي قيا ژي نه که!

- کهسی 1: بی دنگبه .....
- کهسی 2: بتوره بی دگهل من نه ئاخقه ..
- کهسی 1: ئه گهر من ئاخفت ....!!
- کهسی 2: دی بتوندی به رسقا ته دم ...!
- کهسی 1: که ره مکه ...
- کهسی 2: من نه چار نه که ..
- کهسی 1: دی ... تول هیقیا چی؟
- کهسی 2: تویی دریز دکهی .. و بی قه برین!!
- کهسی 3: ئه زعه تارم و من هنده کهل و په لاین ههین دی شین بهری خو بدهنی ..
- ئه گهر هه وه بقین و دی بکه یفا وه بازاری کهین .. هه رچه نده هوون بدلی من نینن ..
- به لی کهس نه مایه ئه زقان که لو په لا نیشا بدهم .. چیه .. ئه گهر بدلی هه وه نه بوو
- بسوژن یان بدرینن .. دی هه ما وهرن سه حکه نی!!
- کهسی 1: ئه م بدلی کهسی نینن؟
- کهسی 2: چونکی ئه م زی دلی هنده کا دگرین!!
- کهسی 1: بوچی دلی هنده کا .. هه ما .. هه میان!!
- کهسی 2: بلا بکه یفا ته بیت!
- کهسی 1: ئه ز لیقه بووم .. تو دزانی بیرا من ل چ هات ده می ئه ز زاروک .. و دچوینه
- سینه مایی دریزین ئیکی دا دروینشتین و ته ماشه ی فلمی دکر بتایبه تی فلمی ((کی
- مه فروت ژبووی په را)) ... بیرا من لی دهیت و ده می هنده ک لره خ مه دروینشتن و
- چاقین وان حلی دبوون خودا کیچ لسه ر حلیسن ...؟
- کهسی 2: هی .. جلکین خورا که و ژقیری هه ره ...
- کهسی 3: بلا پیچه کادی بمینم !!

- کهسی 1: بلا بمینه .. بهلی بمهرجهکی جلیکن خو خرا نیشا مه بده ..
- کهسی 3: وهرن خو نئیزیک بکهن .. ئەڤه باشتیرین مه رکانه د بازاری ئازاد دا؟
- کهسی 1: یان یی رهش دا ....
- کهسی 3: باوهریکه .. جلیکن مه خرا سانسورا لسهر !!
- کهسی 2: خوزی کیجهک لقیهه با؟
- کهسی 3: کیچ .. بوچییه؟ ئەز چ جارا لریزین پیشیی نه روینشتیمه ل سینه ماییدا ..
- هه رگاڤا ئەز دجووم ریزا پیشیی یا گرتی بوو .. و ئەز نه چار دجووم ژ پییاڤه راوهستم!!!
- کهسی 1: ده می ته خلاس بوو .. تو دشیی ژقیهه بچی؟
- کهسی 2: ئەوژی یی مری!!
- کهسی 1: مرن؟
- کهسی 2: ئەری مرن .. ئەگه ره ئهوی چ به شداریا سیاسی نه بییت و کوری جفاکه کی
- هشک بییت و ژبلی ئابوره کی لاواز و نه بوونا دادپهروه ری و ئازادیا ره ها و هه ست ب
- نه بوونا ئەندا مبوونی ل جفاکیدا ... ئەڤه نه بتنی مرنه ... به لکو مرنه کا بشاخه !!!
- کهسی 1: ئەڤه گه هشت ...
- کهسی 2: کی ...؟!
- کهسی 1: بریار گه هشت ... !!

دوکیۆمێنت:

رێیا ئازادی

ژ نقیسینا: ئەنۆهر تۆقی

دەرھێنانا ھونەری: دەشتی مستەفا

ل ساڵا 2010 ل ھۆلا رەوشەنبیری ل ئامیدی ھاتیە

پیشکیشکرن.

1- دامەرزندا پارتي ديموکراتي کوردستان

ژئه گهرين شهري جيهانبي دويي کوزالکرنا نفشپه ريسي و بهيزي نازيهه ژناق
چوو و ديموکراسيه تي سهرگرت، زه مينه يي لبار بوو بو به لاقبوونا هزرا نه ته وه يي و
نازاديوخوازيا گه ليين سته مديتي و ژير ده ست..

ملله تي کورد زي ژوان ملله تين که فن و خودان زمان و کلتور و ئه رد و شارستاني
بوول جيهانا که فن دژيا، و ئيکانه ملله ت بوو هر لپه يدا بوونا مروقايه تيي تاکو نوکه
ل ژيرگه ف و چه وساندني مایه... ژبه ر ئه فان ئه گه را و چه ندين ئه گه رين دي
دامه زانندا پارتي ديموکراتي کوردستان پيتقيه کا نه ته وه يي و ميژووي و مروقايه تي
بوو، وه لاما وي سته م و زلم و کونه کيي بوو ئه و ل ملله تي کورد دهاته کرن ژيخه مه ت
ته ماعيا ناخا کوردستاني و جه ي وي ي ستراتي جي ژ لايي جوگرافي و چاق زليا خيرو
خيراتي وي، ژناق برن و قرکرنا خه لکي وي و نه هي لانا په يقا کورد.

ئاها بقی چه ندی رۆژ ب رۆژ هزرا نه ته وه بوونی و پيگه هشتنا عه قلی سياسي يي
کوردی به ره ف گوپیتکا سه رکه فتنی دچوول پیناقي به سه.. زولم و زورداری سته م و
قرکرنا کوردا ب بهانه يين جودا جودا... ئيرو دم هات ئه مژي هرچ نه به به ره قانيي
ژئاخ و هه بوونا خو بکه ين و زمانی ته عدا و خودانه ده ست قبول نه که ين و ره ت
بکه ين.

بقی يه کی پارتي ديموکراتي کوردستان ل (1946/8/16) ی ل سه رده ستی دانه ری
هزرا نه ته وه يي و کوردی هه تي بارزانی مسته فا هاته دامه زانندن، پشتی کول وی ده می
سه روبه ری کوردا يي نه باش بوو چونکی:

1- ل کوردستانا باکووری حکومه تا تورکی دانپیدان ب مافین کوردا نه دکرن و
کورد ب تورکین چیا ناق دکرن.

- 2- ل کوردستانا باشۆری پیچهکا دهلیقا دیموکراسی هه بوو به لی سهرکردین کوردا ده ریازی کوردستانا رۆژهه لات بیوون.
- 3- ل کوردستانا رۆژهه لات کو ئیرانی ل وی ده می له شکه ری سوؤقیه تی لی بو و پارچه ک لبن ئینتیدابا بریتانیا دابوو، که ش یی لبار بوو بو خورتبوونا بزاقا ئازادیحوازییا کوردی و کومارا مه هاباد هاته دامه زانندن ل سالا (1946) ی و بارزانی بریار دا ل هاریکاریا کومارا کوردستانی بچیت ئەوا هاتیه دامه زانندن ژلایی (قازی محه مه د) لی مخابن ژیی وی کورت بو کیمتر ژ سالا کی ژ ناڤ چوو.
- 4- حزین نه په نی ئەوین لناقبه را سالا (1945-1946) ی دا ههین :
- أ- حزبا هیوا لسالا (1939) ی هاته دامه زانندن و سالا (1945) ی هه لوه شیا.
- ب- ئیکه تیا تیکوشین پاشی بوو (پارتا کومونست ل کوردستانی) سکرتری وی (صالح ههیده ری) بوو
- ت- حزبا رزگاری کورد ل (1945) ی هاته دامه زانندن و سه رکردایه تیه کا تیکههل هه بوو ژ شورش و ئەوین دی ئەوین پیک دهاتن ژ (صالح الحیدری - نافع یونس - دکتور جعفر - نوری شاویس - جعفر محمد کریم - نوری محمد امین - تاها محی الدین - رشید باجلان) پارتی دیموکراتی کوردستان ل رڤستانا سالا (1946) ی ل مه بادئ هاته دامه زانندن ژلایی (بارزانی نه مر - حمزه عبدالله - میر حاج احمد - نوری احمد - مسته فا خوشناو - محمد محمود قدسی - خیرالله عبدالکریم - عزت عبدالعزیز) و پهیره وو پروگرامی پارتی دانا.

لیدیف بارودۆخی وی ده می وراسپاردین (قازی محمد) کوئته حزبه ل کوردستانا عیراقی بهیته راگه هاندن، ژبه رهندی بارزانی (حمزه عبدالله) رهوانه ی کوردستانا عیراقی کرو سی راسپارده دانی:

1. شیخ له تیف و کاکه زیاد ببنه جیگرین ئیکی و دوی یین حزبی.
2. دستکاری دوی پهیره و پروگرامی دا نه کهن ئه وی ل مهابادی هاتیه نفیسین.
3. خوری ب روی به رهنگاریا حکومه تی نه کهن تا کو خو بهیز و مکوم دکهن .

حمزه عبدالله هات وکومبوون دگهل حزبا شوعی و شورهش کردگهل پیشنیارین ئیکیدا بوو ئه گهری ژیک جودا بوونی (انشقاق) ی دناق شوره شیدا و دئه گهریدا (صالح حیدری - نافع یونس) چوونه دناق حزبا شوعی دا.

- حمزه عبدالله دگهل حزبا رزگاری کوم بوو، بریار دا بهینه دناق پارتی دا ژیلی (صالح حیدری و نافع یونس).
- شورهش و رزگاری ل ده سپیکا هه یفا ته باخی کونگری خوگریدا و خو هه لوه شاندن.
- کونگری ئیکی ل (16/8/1946) ی ل مالا (سعید فهیم) ل به غدا هاته گیران
- ئه ندامین کونگره ی ئیزیکی (70) ی که سان بوون.
- ابراهیم احمد بو کونگره ی گازی کر، لی گوت من پرسیارا (قازی محمدی) نه کریه و کونگره بجه هیلا.

- سالا (1947) ی لقی دیموکراتا کورستانا عیراقی ئهوا بسهر کۆمارا مههابادیقه ههلوهشیا وهاته دناقپارتی دا.

2- قهگه ریا نا بارزانیی نه مرو هه قالین وی ژ ئیکه تیا سوقیه تی

سالا 1958 ی:

بارزانی وشوره شا 14 ی تیرمه هی دچه ند به لگه نامین (ساواک) یدا:

وهلاتین داگیرکه رین کوردستانی هه ردهم بو دژایه تیا بزاقا رزگاربخوزا نه ته وه ییا کورد دکرو دئیک دهنگو ئیک هه لویست بووینه، هه تا ئه وه می نه خوشترین په یوه ندی ژی دناقبه را واندا هه بووینه، لی دیسان ل سهر کیشا کوردان خودان ئیک بریار و ئیک هه لویست بووینه. بوقی مه رده می ژی گه له ک ریکه فتن و په یمان دژی کوردان گزیداینه وب کریار ژی دژی وان که فتنه دئیک چه په ردا. په یمانه ک دناقبه را عیراقی وتورکیا دا ل 24 ی شوباتا سالا (1955) ی ل بن ناخی (په یمانا هاریکاریا به رامبه ر) هاتبوو ئیمزاکرن، ددویقدا بریتانیا ل 30 ی ئاداری وپاکستان ل 23 ی ئه یلولی وئیران ل 11 ی چریا ئیکی ل سالا (1955) ی چوونه دناققی په یمانیدا، به لی ویلایه تین ئیگرتین ئه مریکا خودانا پرۆژی قی په یمانی بوو، لی ئه وب خو راسته وخو نه چوو دناقدا، دا کو پتر دژایه تیا سوقیه تی وه لاتین عه ره بی بوقی په یمانی نه هیته راکیشان وبتنی وه ک چاقدیر تاکو دوماهیکی ماوب فه رمی نه هاته دناق په یمانیدا.

ئه قه په یمانه: هه فگرتنه کا به رگریکرنی یه ژبو دانانا سنوره کی بو مه ترسیا ئیکه تیا سوقیه ت ل سهر ده قه ری، وباره گایی وی ل به غدا هاتبوو دانان.

لهورا ب ناقى (په يمانا به غدا) دهاته نياسين، سه روکى مسرى (جه مال عبدالناصر) ب توندى دژى قى په يمانى راوستابوو، و بزاقدکر کو حکومه تا عراقى دناقعه رهباندا بهيلىته بتنى پشتى شهري که نالا سويسى ل سالا (1956) ى، دوژمنداريا سوقيه تى دگهل قى په يمانى پترلى هات وهه مى ههول ددان کو قى په يمانا دژى وى بهه لوه شينيت.

شوره شا 14 ى تيرمه ها سالا (1958) ى دربه کا کوژک بوو کو لقى په يمانى هاتيه دان لى دمه ترسيا هيژشا دهوله تين نه ندا مدا بو سهر شوره شا ساقايا تيرمه هي، عيراق زوى ژقى په يمانى نه هاته دهر، لى ل 24 ى ئادارا سالا (1959) ى عيراق ب فهرمى ژقى په يمانى هاته دهر.

نه ندا ميڼ قى په يمانى نه چار بوون کو باره گايى وى ژ به غدا قه گو هيژنه نه نقه ره و ناقى وى ب (centerl asia treaty cento organizafoin) (سنتو) ئانکو ريکخراوا په يمانا مه لبه نديا ئاسيا بگهورن.

کاردانه قه يا روژ ئافا به رامبه ر شوره شا تيرمه هي يا بله ز بوو، هيژا دهر يا بيا وهلاتين ئيگرتيڼ نه مريکا ل به بيروت و هيژا هه واييا به ريتانى ل قبرس ل 15 تيرمه هي دناماده باشيڼدا بوون.

نه مريکا لسهر بناغى (پره نسيپى ئايزنه اور) ل روژ هه لاتا ناقه راست، بزاقا خو زيده کرو لديق قى پره نسيپى هه روه لاته کى بکه قيته به رمه ترسيى و داگيرکنا سوقيه تى، نه و ناماده بوونا هاريکاري له شکه رى بو پيشکيش بکه ن.

شوره‌شا 14 ی تیرمه‌هی بو کوردان ژێ سه‌رکه‌فتنه‌ک مه‌زن بوو، چونکی ژ په‌یمان‌ه‌کا مینا په‌یمان‌ا به‌غدا کو به‌نده‌کی دژی کوردا تیدا بوو، و دژی به‌رژه‌وه‌ندین کوردان هاتبوو به‌ستن هاته هه‌لوه‌شان‌دن.

ژ لایه‌کی دیفه هه‌ر زوی حکومه‌تا (عبدالکریم قاسم) دل پاکژیاخو به‌رامبه‌ر کوردان نیشادا.

ژ به‌ندا سی ژ ده‌ستوری ئیراقی یی به‌روه‌خت ل (27) ی تیرمه‌هی سالا (1958) ی هاتبوو کو ((عه‌رب و کورد دق‌ی وه‌لاتیدا پشکدارن)) و ئە‌ه‌ده‌ستوره دانپیدانی ب مافین کوردان یین نه‌ته‌وه‌یی دچار چوو قی ئیکگرتنا عیرا قیدا دکه‌ت.

زقرینا ریبه‌ری گه‌لی کورد مسته‌فا بارزانی ل 6 ی چریا ئیکی (1958) ی و دانانا خالد نه‌قشه‌بندی بامرنی وه‌ کو ئیک ژ سی ئە‌ندا مین جقاتا سه‌رکردایه‌تی (مجلس سیاده) و دانانا بابا عه‌لی شیخ مه‌حمود وه‌کو وه‌زیر و ئازادکرنا شیخ ئە‌حمه‌د و شیخ له‌تیف و گورانی هه‌لبه‌ستفان، و زقرینا هه‌قالین بارزانی ل سوقیه‌تی ل نیسانا 1959 ی و به‌لا ق بوونا ده‌نگو باسی تیکگه‌هشتن و پیکهاتنا کوردان دگه‌ل عه‌بدو لکریم قاسم، ری خوشکر کو کورد ب ئاییندی خو ئومیده‌واربین، له‌ورا ئە‌ه‌مافه بو کوردا و باری سیاسی ل عیراقی بوو ئە‌گه‌را مه‌ترسیی ل سه‌ر ده‌وله‌تین جیران، ژ به‌ر کو کوردین پارچین کوردستانا بنده‌ستی وان ژێ داخوازا هه‌مان ماف و ئازادی بکه‌ن.

بارزانی ژێ ژ داخواز کرنا ئە‌هان مافا بو کوردا خو نه‌دا پاش، لیدیق نقیسینا (کریم کوجیرا) ی ل دووماهیا چریا دووی ل سالا (1958) ی بارزانی دکۆمیونه‌کا به‌رفره‌هدا دگه‌ل به‌رپرسین پارتی ژوانا ژێ حه‌مزه‌ عه‌بدالله و چه‌ند

نوینەریڻ کوردستانا ئیرانی دبیژیت: ئە چ سنۆرا نانیاسم و داخوازا دامەزراندنا پارتەکا کوردستانیا سەرانسەری دکەت.

3- هەلبوونا شۆرەشا ئەیلوونا مەزن لسا لا 1961:

چاواتیا هاتنا بە عسیا بو وەرگرتنا دەسەلاتی ل عیراقی و هەولین بەردەوام بو تەپەسەرکنا نەتەویا کورد؟

دەسپیکا میژوووا دامەزراندنا بە عسیا دزقریت بو سالیڻ 1947 ی ل سووری، و رۆژ ب رۆژ رەهوریشالیڻ خو دا کوتان و قەواری خو مەزن و بەرفرەه کر، و هەریما عیراقی ئیک ژوان هەریما بوو ئەوین بە عسیا لقی خو لی قەکری ل سالا 1952 ی ول دماهیکا سالا 1954 ی کونفرانسی هەریما یەتیا حزبا خو گێرا. شۆرەشا 14 ی تیرمەهی 1958 ی زەمینەکی باش بو بە عسیا هاتە رەخساندن و وەکی هەمی حزبین عیراقی دەست ب چالاکین خویڻ ریکخستنی ب رەنگەکی ئاشکرا دەست پی کر.

ل رۆژا 8 ی ئادارا 1959 ی ل مووسلی کودەتایەکا لەشکەری ژلای (عبدالوهاب شەواف) عەقیدی سوپایی (5) ی لەشکەری عیراقی پیکهات زۆر ژ خەلکی سقیل و سوپا شەوافی هاتنە کوشتن ژلای (عبدالکریم قاسم) قە و شەواف کوشتن و هەقالین وی گەلەک ژ ی گرتن.

دیسان ل سالا 1959 ی جارەکا دی بە عسیا ل جادا رەشید لناق باژیری بە عدا دا ژلای (عبدالوهاب غیری و صدام حسین) قە تەقە ل عبدالکریم قاسم کر و دئە نجامدا بریندار کر.

ل 9 ی ئەیلوونا (1961) ی شۆرەشی ژ دەربەندیخان تاکو زاخو دەستپیکر هەلبوونا شۆرەشی وەلامدانا وی سیاسەتا رەگەزەریسی و کەقنەپەریسی سەرانیڻ رژیما

(عبدالکریم قاسم)ی و شوؤفینی و سه ره قین به عسیا ده ره هقی مافین کوردا و سه روکی نه ته وهیی بارزانیی نه مر.

شوره شی ل ده سپیکی سه ره کهن ل به روکین شهری نه ئینا چنکو شه ره کی دژوار و نه مه رد ب پییاده و توپخانه و فروکین جهنگی ته رو هسک پیکفه دسوتن و شه ره کی نه مروقانه دگه ل خه لکی کوردستانی دکر ب پیشمه رگه و هاوالاتیین بی گونه ه... پشتی فروکین عیراقی ده قه را بارزان بوومبه باران کری کول وی ده می بارزانیی نه مر ل گوندی بارزان بوو و زیانین مادی و گیانیین زور ب خه لکی ده قه ری که فتن.

بارزانی بریارا به رگریکرن و خو نه دانه ده ست دا و چه ند پیشمه رگین عه گید دانه دگه ل خو بسه ر ده قه را ئامیدی دا گرت و دشه ره کی می رانه دا ده قه را ئامیدی ژ جه یش و جه حشا و پولیسقه پاقرکر و پاشی د شه ره کی می رانه دا ل گه لیی زاخو و پاشی شه ری گه لیی زاویته سه ره کهن تو مارکرن و وره یا پیشمه رگه ی و شوره شی گه هشته گوپیتکی و هاوسه نگیا شهری هاته دا کیشان ترس وله رزه کا مه زن که فته دلی (قاسمی) وله شکه ری وی بی ترسنوک.

ژ ساله کی کیمتر ژمارا پیشمه رگین بارزانی ژ (100) که سان بوونه پتر ژ (1000) هزار که سان و باره گال هه می ده قه را به هدینا هاتنه فه کرن و هیزا پیشمه رگه ی هاته ری کخستن و گه له ک ژ خه لکی خونده وار و سه ربازین کوردین لناق له شکه ری عیراقیدا و که سائین بسپور و ره وشه نییر گه هشتنه ری زین شوره شا ئه یلوونی هزارا نه ته وهیی لجه م خورتین کوردا روژ ب روژ گه رم و گور بوو،

ول پایزا سالا (1962)ی بارزانی دگه ل هیزه کا باش گه هشتنه گه لاله ل قه زا رواندن سه رب پاریزگه ها هه ولیر قه شیان مه خفه را سنوری ده قه را حاجی عمران بته قایی

پاقر بکهن ژ هیژین ترسنوکیڼ قاسمی.. پشتی شاهی ئیرانی گوه لسهرکه فتنین بارزانی بوو وی ده می دا گه فین قاسمی ل شاهی ئیرانی ژی دکرن ل سهر شهت عرب (شط العرب) و گه ف ل کویتی ژی دکرن و دگوت پاریزگه هه که ژ عراقی.. ژبه ر ئه فان بزاقین قاسمی یین نه به پرسیانه حکومه تا ئیرانی په یوه ندی دگهل بارزانی و شوره شی خوشکرن.

ل 8 ی شواتا (1963 ی) (عبدالسلام عارف) کوده تیه کاله شکهری ب هاریکاریا به عسیا کرو (عبدالکریم قاسم) گرت و کوشت و دوماهیک ب حوکمی وی ئینا (احمد حسن بکر) کره سه روک وه زیری عراقی، و کومیتا ناوه ندی یا پارتی بروسکه کا پشگیری بو (عبدالسلام عارفی) فریکرو داخوآزا په یوه ندیا و هاریکاری بو وی کر پیچه کی چافه خشانده کی ل مافین کوردا بکهن ئه و بوو (عبدالسلام عارف) داخوآزیا بارزانی کرو ریکه فتنه ک دگهل مورکرو ئه فیکهاتنه ژ (14) ماددا پیک دهات و دانپیدان ب مافین کوردا دکر دانا لامهرکه زی بو کوردا دکومارا عراقیدا ل سهر داخوآزا عراقی شانده کی پارتی کوژ (7) که سان پیک دهاتن سه رهدانا به غدا کر، لی ل وی ده میدا دهنگو باسین یه کگرتنا مسرو سووریا و عراقی هه بوون... جاره کادی هزرا خیانه تی لسهری سه رانین رژیما (عبدالسلام عارف) دا و بریارا دهسته سه رکرنا شاندى دا و به یانه ک ده رئیخست یا ژماره (1/13) و به لافکر و تیدا هاتبوو: دقیق ل 24 ی ده مزمیرا بارزانی خو بده ته دهست و دهست ژچه کی به ردهن و هه رکه سی بارزانی بکوژیت دی هیته خه لاتکرن ب (100) هزار دینارین عراقیین وی ده می، و دهست ب توپبارانکرنا کوردستانى کرو جاره کادی سیاسه تا خو یا شو فینى لسهر خه لکی بی گونه ه زال کر.

چاره‌كادی ل (1964/12/14) ی حكومه‌تا عیراقی داخوان ژ بارزانی كركو ئاگر به‌ستی راگه‌هینیت و دانوستاندن دگهل شوره‌شا ئه‌یلوون كرن و بریارا راگرتنا شه‌ری هاته‌دان ول (1966/4/13) ی (عبدالسلام عارف) دگهل مته‌سهر فی به‌سرا لده‌قه‌را (قورنه) كو دچنه به‌سرا ل ئه‌سمانیدا ئاگر ب فروكا وی دكه‌قیت و تیدا دسوژیت و ئه‌قه‌ژی پیلانا به‌عسیا بوو دا چاره‌كادی خو بگه‌هینیته ده‌سه‌ه‌لاتی و خه‌لكی عیراقی ب گشتی و كوردا ب تایبه‌تی ته‌په‌سهر بكه‌ن.

دیسان ل (1966/4/14) ی (عبدالرحمن عارف) ده‌سه‌ه‌لاتی و ه‌رده‌گریت تاكو سالا (1968) ی، و وه‌فده‌کی دانوستاندنا ژ لایي حكومه‌تا (عبدالرحمن عارف) دگه‌هیته ده‌ق بارزانی، و بارزانی رازی دبیت لسهر دانوستاندنا ب مه‌جی كو حكومه‌ت ئه‌قان هه‌رچار خالا جی به‌جی بكه‌ت:

1. دقیت له‌شكه‌ر ل كوردستانی بهیته قه‌كیشان.
  2. هه‌ر چ زیندانیین سیاسی یین كورد و عه‌رب هه‌نه بهینه ئازاد كرن.
  3. جاشا ژ چه‌ك بكه‌ن.
  4. ده‌وله‌ته‌ك ژ ده‌وله‌تین عه‌ره‌بی وه‌ك چاقدیر بهیته دناقدانوستاندنا دا.
- ئه‌وان دزانی بارزانی باوه‌ری بوان نه‌مایه و بسانا‌هی ناكه‌قیته ده‌ست، فیلبازین عه‌رب و به‌عسیا باش دزانین ئه‌و بوو بهیجه‌تا دانوستاندنا فه‌وجا (1) لیوا (4) دگهل فروكین دوژمنی جهی بارزانی ل ره‌واندزی دانه‌به‌ر هیرشین توپخانا خو و فروكین خو و ب په‌یاده هیرش كره سه‌رله‌شكه‌ری بارزانی به‌لی خو‌شبه‌ختانه و ب زه‌ندو باسکین پيشمه‌رگین كوردستانی شیان هه‌می هیزا دوژمنی تیک بده‌ن و ده‌رسه‌كا دی یا میژوووی بده‌نه سه‌ره‌قین شو‌فینی و ئه‌ق‌شه‌ره بو ده‌نگو باسیین

که نالین جیهانی و رایا گشتی یا جیهانی ئازایه تیا کوردا دهنگفته دا و کاری چه په لی سه رانین به غدا ژی رسوا و شه رمزار بو میژوویی و بو هه می جیهانی. ژ نه چار بوونا (عبدالرحمن عارف) دگهل شو ره شا ئه یلونا مه زن دووباره داخوارا دانوستانداندا کر ژ بارزانی و ئه و بخو هاته دانوستاندنا دگهل بارزانی ل هه یقا تشرینا ئیکی یا سالا (1966) ئی ل ره واندر و ئه و به لینیین داینه بارزانی چه نده کین کیم ژی جی به جی کر بوون.

و روژا (1968/7/17) ئی (احمد حسن بکر) که قنه سه روک وهزیری به ری یی عیراقی کوده تایه ک لسهر (عبدالرحمن عارف) ی کرو (عبدالرحمن عارف) دویر ئیخست و هنارته (لندن) و ئه و بوو سه روک کوماری عیراقی و (عبدالرزاق نایف) کره سه روکی وهزیران، چار وهزیر ژ کوردا دانان (ئیحسان شییراد و عبدالله نه قشه به ندی و صالح نه قشه به ندی و محسن دزه یی) به لی ئه قان وهزاره تا گه له ک خو نه گرت و کوده تایه ک لسهر (عبدالرزاق نایف) کرل (30 سی تیرمه ها 1968) ئی ژلایی به عسیا فه و پاشی (صدام حیسن) بوو خودان ده سه ه لاتا ره ها ل عیراقی جاره کادی به عسیا شهر دگهل کوردا کرو نه چار بوون دانپیدانی ب مافین کوردا بکه ن ل به یانا (11 ئادارا سالا 1970) ئی.

4- به یاننا ما 11 ئادارا سالا 1970:

پشتی به عسی جاره کادی ب کوده تایه کی هاتیه سه رحوکی ل (1968/7/17) ئی (احمد حسن بکر) ئی که قنه سه روک وهزیری به ری یی عیراقی ب کوده تایه کی وهرگیرانه کاله شکهری کرو (عبدالرحمن عارف) سه روک کومار گرت و دویر

ئېخست بۇ (لندن) و ئه و بوو سه رۆكى كۆمارا عيراقى و (عبدالرزاق نايف) كره سه رۆكى و هزيرا.

و پشتى به عسيا دقيا پتر عيراقى كونترول بكه ن كوده تايه ك لسهر (عبدالرزاق نايف) داكرل (30 تيرمه ها سالا 1968) ئى ژلايى به عسياقه و (صدام حسين) خوكره دهسته ه لاتا ره هال عيراقى.

جاره كادى چه زين خوئين نه ساخ تاقىكرن ده ره ه قى كوردا و هيرشيين دوژمانه و هوڤانه ئينانه سه ر كوردستاني و كورد ژه ه ژى مافين وانا نه ديتن و وانا وه سا هزر دكر كو دى كارن ئيرادا ملله ته كى خودان ميژوو و كلتوو و زمان و ئه رد و جوگرافيا و شارساني دى كه نه خه ونا ميشكى خوئى ساقا و كه ريئن خوئين شوڤيئى وانا هزر دكر دى بارزاني شوره شا وى يا ويره ك دى ئيخنه به ر گه فئين خوئين ساويلكانه و ئيرادا خويا زالمانه كو ته ر و هشكا پيگفه دسوژن و خو لسهر كوردستاني و عيراقى بكه نه پاشا.

لى ئه قه خه ونه بو و انژى نه بوو راست و هيزا پولايبا پيشمه رگى كوردستاني و بيروباوه ريئن نه لڤ و نه گه وريئن بارزاني ببوونه ده رس، وه كى يين به رى خو ل زمانى خوئى كو ته كى ليڤه بوون و نه چار بوون دانوستاندنا دگه ل بارزاني و شوره شى بكه ن ول (11 ئادارا سالا 1970) ئى دان ب مافين ره واييئن ملله تى كورد كرو بريارا ئوتونومى بو كوردستاني دا كو ل ده مى چار سالا جى به جى بكه ن.

به لى مخاين جاره كادى به عسيين سه ر ه شك و شوڤيئى كه فتنه خو ئاماده كرن و خو ريكخستن و خو چه ك كرنى دا چه زين خو يين نه ساخ و ته ژى خيانه ت دووباره بكه نه قه و ده ست دا ترساندن و كوشتن و زيندان كرن و شه رى راگه هاندى دگه ل كوردا و

هەر زوی کهفتنه پیلانین چهپهل بو ژناقبرنا شورەشی و سەر کردی وی یی میژوووی
 ئەو بوول (1971/9/29) ی د پیلانەکا رەزیل و کیم بەها و بی بەهای ئەخلاق
 سیاسی و مروّقیەتی و دینی کولرۆژین پیکهاتن و ئاگر بەستی دا نه ریزل ئیمزا
 خودگرت و نهل ئەخلاق پیکهاتنی، ئەو بوو یانزه مهلا ب جلین ئایینی دگهل دوو
 ئەفسەرین دەزگای سیخوری بەعسیا دگهل دوو ئوتومبیلین تویوتا کونامادهکر
 بوون ب ساروخین مەزن و سیاره هاتبوونه کنترۆلکرن و مهلاژی هاتبوون پشت
 بهستن ب مادی (TNT) و دکریارهکا دویر ژرهوشتین مروّقین ئایینی و ئەخلاق
 مروّقیەتی ئەقان مهلا خو ب بارزانیه پهقاند و خو شهبهختانه بارزانی زیندی ژفی
 کریارا چهپهل رزگار بوو ب بریندارکرنهکا سقک . پشتی سالا (1974) ی جارەکا دی
 دەست ب شەری کر دگهل لهشکهری کوردستانی و شورەشا ئەیلوونا مەزن بو
 ماوهی سالاکی هیچ سەرکهفتن بدهست قه نه ئینا ژیلی شکهستین مەزن خوارن ل
 سەر دەستی پیشمه رگین کوردستانی و سهرانین بەعسیا چ دی ددهست دا نهما ژیلی
 خو ته سلیمکرن بو شاهی ئیرانی و ژ دەستدانا (شط العرب) دگهل هاریکاریهکا
 نیقدهولهتی دژی شورەشا ئەیلوونی و دهولهتین ههریمی دگهل دهولهتین مەزن
 کهفتنه دانانا پروژی پیلانا جهزایر ئەوا ل سالا (1975) ی هاتیه پیکئینان و دوماهی
 ب شورەشا مەزنا ئەیلوونی ئینایی و ئیرادا مەزنا پوولاییا نهتهوا کورد ژکویبکتی
 گوری بهرژهوهندین خویین چهپهل کرن و نهفرهتا میژوووی لحو باراند.

5- شکهستنا شورەشا ئەیلوونی و ئاواره بوونا شورەشگیرین کورد:

ل ئادارا سالا (1975) ی شۆرهش تووشی شکهستنی بووب ئەگه را پیلانهکا مهزن یا دوژمنین کوردا و نیقدهولهتی، خه لکهکی زۆر دهر به دهری ئیرانی بوون و هندهک ژى بو ئەمریکا و ئەوروپا چوون، رژيما به عسیا هه وهکا درۆندانه دژی مللهتی کورد ب کار دئینا ژ هه می ئالیانقه.

ئەمریکال سوژا خو لیقه بوو و ئیرانی پشتا خو دامه و تاوانهکا مهزن کردژی شۆرهشا کوردی، کادرین پارتی ژ دهرقه دهورهکی باش دیت و هندهک ژى قه گهریانه کوردستانی. ل هاقینا سالا (1975) ی قوتابی و خوینکارین کورد ل ئەوروپا مژویلی کۆنگری خو بوون و دهسته کهک هه لپژارت بو سه رکیشی کرنا قوتابیا پیک دهاتن ژ (د. روژ - د. محمد صالح - د. شیرزاد - د. نافع) ئەقی دهستهکی دگهل چه ند ئەندامین سه رکردایه تیا پارتی کۆل وی ده می گه هشتبوونه ئەوروپا مینا (سامی عبدالرحمن - علی عبدالله - نوری شاییس - مسعود بارزانی ل ئەمریکا بوو).

شوباتا سالا (1976) ی کۆمبوونهک ل ئەلمانیا هاته کرن به حسی ریکخستنا پارتی هاته کرن، پشتی دوژمنین کورد و کوردستانی پیلانهکا مهزن بو شۆرهشی دانای و شۆرهشا ئەیلوونی تووشی شکهستن و بی ئومیدکری ب هزرین وانین بهر ته نگوب هزاران پيشمه رگه و کادرین سیاسی و له شکهری دهر به دهری ئیرانی کرین ئەوانا دگۆت ئەقه مه فاتيحه ل کيشا کوردی کر، ئەوان نه درانی به چکه شیرین بارزانی و دلسۆز وه فادارین شه هید و ئاخا کوردستانی دی گۆره پانی شارینینه قه و ب ئیرادا دلسۆزین پارتی دی پیلانین وانین چه په ل ژ ناقه بهن.

ئهو بوول (1976/5/26) ی ئاگری شۆرهشا گولانا پيشکه فتنخوازل سه ر چپايين کوردستانی هه لکر و چریسکا شۆرهشا خه لکی کوردستانی جاره کادی وهک

هه رجار گهش و بلند بوو، و ئه هه شوره شه ژى ته مامكه را قوناغه كا دى يا شوره شا ئيلونا مه زن بوو.

6- به رپابوونا شوره شا گولانا پيشكه فتنخوازل سالا 1976ئى

پشتى ريكه فتننا جه زايىرى يا خيانه تكارى و نيقد هوله تى دژى شوره شا ئه يلوونا مه زن، ب عه قلى كو دوماهيكى ب دوزا كوردى بينن كو وانا هيچ جاره كى باوهر نه دكر كو دى كورين پارتى و بارزاني دى خه يالا وان خاق كه ن و دى خه ونا وانا و هه قبه ندين وانا كه نه خه ونا حيشترى و دى كوردستانى ل سهر سهرى وانا كه نه گورستان و دى كونين مشكا لى كه نه قه يسه رى.

ل 11-16/ته باخى سالا 1977ئى ل به رلين كونفرنسى پارتى هاته گيران و تيدا (80ئى) ئه ندام ژ كادرين پارتين پيشكه فتى ئاماده بوون ژوانا (سامى عبدالرحمن - نورى شاويس) و چه ندين كادرين دى يين پيشكه فتين پارتى.

دقى كونفرانسيدا سه روكتايا پارتيا به روخت كو لبه رى هينگى دروست بيوو په سه ندى و ژقان هه قالين ل خوارى پيك هاتبوو:-

مسعود بارزاني - ادريس بارزاني - سامى عبدالرحمن - على عبدالله - نورى شاويس - جوهر نامق - ئازاد به روارى - كريم سنجارى - عارف ته يفور - محمد رزا - كمال كه ركووكى - دلشاد ميرانى - وريا ساعاتى - ئازاد خه فاف - عبدالرحمن (پيداوى).

كونفرانسى ريبازا بزاقا ئازادىخوازا كورد هه لسه نگانده و به رنامى نوى يى پارتى تيدا په سه ندى ب سهرجه م دهنگا، و پيدا چوونا خه له تين خوكر ب زمانه كى ته ژى به رپرسيارانه و مفايه كى باش ژ سه ربورين خوين شوره شا ئه يلوونى كرن و تشتين

نهگه تيف لادان و كارين پوره تيف كرنه به رنامي ژيانا خويا سياسي و ب گيانه كي ته ژي لیبوورين و ته ژي دلوقاني و ته ژي خه بات و ورهيه كا پوولايي سووند ب پيرفزيين وه لاتي خوار درهوشمي سووندا وانا بو (كوردستان يان نه مان) ول (26 ي گولانا سالا 1976) ي زهنگلا شوره شي كوردستان رونكر و گياني شه هيدا به خته وهر كرو خه ونا دوژمنا لي كره سيتافكا مرنا وانا و كه فتنه رامالينا دا گيركه رو دوژمنين سه ره قين به عسيا و داستان لسهر داستاني توماركن تاكو سالا (1988) ي.

7- كونگري نه هي ل مه ها پينچ سالا 1979 ي ل گوندي شاوان ل شنو:

ب پشكداريا پتريا نه ندا مين سه رو كايه تيا به روهخت ل نا قه راستا هه يقا پينچ سالا (1979) ي ل گوندي شاوان ل شنو كومبوونه ك كرو چه ند روژه كا قه كيشا. دقي كومبوونيدا برياردا كونگري نه هي يي پارتى ديموكراتى كوردستان بهيته كرن نه قه ژي لسهر داخووا نه ندا م و كادرين پارتى بوول گه له ك ده قه را چونكى كاودانا وه سا دخواست بو قى چه ندى ليژنه كا به رهه فكارىي بقى رهنگى لخوارى بهيته دانان:-

على عبدالله - ادريس بارزاني - محمد مهلا قادر - رشيد سندی - عارف تهيفور - كريم سنجارى - وريا ساعاتى (كونگري نه هي دكاودانه كي تايبهت دا هاته گریدان و كونگره كي ديروكي بوو و دوو بوچوون هه بوون.

1. هنده كا دگوت پيتقى يه كونگره بهيته گيران.
2. بديتنا هنده كين دى پيتقى نه بوو كونگره بهيته گيران چونكى كاودان دگونجاي نه بوون لگورديتنا وانا.

نه گه رين نه گریدانا كونگره ي نه قه بوون:

1. وهفاتكرنا بارزانی كۆدهه می ده مادا نیشانا ئیک بوونا پارتی بوو.
  2. کاودانین ئیرانی کۆرژئما شاه رهزا رۆخیا بوو و رژیمه کا دی هات بوو سه ده سهه لاتی و مه شاره زاییا وانا نه بوو.
  3. سه رکردایه تیا پارتی ببوو دوو بوچوون / ئانکو سه رۆکاتیا به روهخت دوو بوچوون هه بوون و دوو هزرین جودا.
- أ. لی ئەگه رین وی توندو تیژیی و ناکوکیی خاسته هندی کۆنگره بهیته کرن .
- ب. چ جودا هیین هزری نه بوون ژبه ر هندی پشتی چه ند ساله کا پتیریا هه قالا زقرینه دناق پارتی دا قه.
- ج. هه روه سا هنده کا حزب دروست کرن و دوباره زقرین قه ناق پارتی.
- هه روه سال هه یقا (1979/7) ی ده ست ب هه لیژاننا هاته کرن لناق پيشمه رگه یدا ل ده می سی هه یقا هه لیژارتن ب تمامی هاتنه کرن و نوونه رین کۆنگره ی هاتنه ده ستنیشان کرن و بریار هاته دان بو جهی کۆنگره لی بهیته کرن ل مه رگه قه را ئیرانی بیت گوندی ده ربه ند لرؤژا (1979/12/4) ی ده ست ب روینشتنا قه کرنا کۆنگره هاته کرن و هه قالی به ریز کاک (مسعود بارزانی) په یقه ک خواند ل سه ر سه روبه ری سه رۆکاتیا به روهخت و پاشی په یقین حزبین میهقان ژی هاتنه خواندن.
- پشتی خواندنا په یقا بریار هاته دان کۆ کۆنگری ژ مه رگه قه ر قه گو هیزنه ئوردوگایی زیوه ژ به رکۆ جه یی ته نگو بچویک بوو.
- کۆنگره (12) رؤژا قه کیشا و (325) نوینه ران پشکداری تیدا کرو پتیریا وانا ب هه لیژارتن هاتبوونه دق کۆنگره یدا، گه له ک بریارین گرنه هاتنه دان ژوانا:

1. پارٽي ب رُولِي نافيٽر يقاني راييت دناقبه را حزبا ديموكراتا ئيراني و كو مارا ئيسلاميا ئيراني دا.
  2. بريار هاته دان كو بهر هيه كي نشتيماني يي عيراق يي بهر فرده بهيته دروستكرن، وهه روه سا بهر هيه كي كوردستاني.
  3. گوهرينين باش لديف وي قوناعي ل پهيره و پروگرامي پارتي هاتنه كرن.
  4. كلتووري هزري بارزاني بو بنگه هي رهوتا هزر كرنا خه باتا پارتي بو ئايينده ي.
  5. ب دست قوتانه كا ته قايي سه رجهم تاماده بووين كو نگره يي سه روك (مسعود بارزاني) هاته هه لبيژارتن بو سه روكي حزبي.
  6. كوميتا ناقين ژ (21 ته ناما) پيك دهات.
- (علی عبدالله – ادریس بارزانی – فازل میرانی – فلك الدين كاكه ی – نوری شایس – د. رۆژ نوری شایس – د. محمد صالح جمعه – د. جرجیس حسن – محمد ملا قادر – خورشید شیره – رهشید عارف – ملازم یونس – محمد سعید دوسکی – هشیار زبیری – ملازم علی – حمید بهرواری – هجر سندی – رئیس عبدالله صدیق – نازاد بهرواری – د. سعید احمد بارزانی – نجم الدین یوسفی.
- ئه ندامین كوميتا ناقين ئه وین ریزین پارتي بجه هیلاي كو نگره ي ژ حزبي دهركن ژبلی (صالح یوسفی) بتنی چونکی ب رازیبوونا بارزانی قه گه ریا بوو عیراقی ئه و بتنی هاته عه فوو کرن،
- پاشی كوميتا ناقين ب سه روكاتیا هه قال (مسعود بارزانی) یه كسه ر كو مبوونا خو یا ئیكي ل مالا (خالد شلی) گریدا و ئه ق كو مبوونا ئاسایی (3 رۆژا) قه كیشا و مه كتبه با سیاسی هاته هه لبيژارتن ژ فان هه قالا:

علی عبداللہ سکرٹیری حزبی، ئەندامین م.س (ادریس بارزانی - فازل میرانی -
فەلەكە دین كاكەیی - محمد صالح جمعه - رئیس عبداللہ - نوری شاویس) دقئ
كۆمبوونیدا لقین پارتی هاتنه دانان و بهرپرس بو هاتنه دەست نیشانكرن:

1- لقئ ئیک/ د. جرجیس

2- لقئ دوو / خورشید شییره

3- لقئ سی/ ملازم یونس رۆژ بهیانی

4- لقئ چار/ محمد ملا قادر

5- لقئ پینچ/ رشید عارف ئە ترهوشی

6- لقئ شەش ئە وروپا/ هشیار زیباری لا

7- لقئ هفت ئە مریکا و کەنەدا / محمد سعید دوسکی

8- لقئ هشت ئیرانی/ عریف حمید بهرواری.

8- دامەزراندنا بەرهیی جوود و بەرهیی کوردستانی:

ب راستی كۆنگرئ نه هی ب كۆنگرئ گهۆرین و پێشقه چوون و ساخكرنا پارتی
دهیته نیاسین، و شیا بو دەمی ئیک تا دوو سالا ریکخستنا پارتی و پێشمه گهی ب
رهنگه کی مودرین و سهرده مانه ب رێقه ببهت و سهركهفتیانه کارین خو ئە نجام
بدن، و شیان پرنسپین یاسا ب رێقه برنا پێشمه رگهی دامه زرینن و هندهك مه رجا
بو وه رگرتنا پێشمه رگایه تی دانن و کارین ل سه ر سه روبه ری وی سه رده می
سه ربکه قن و پیلانین تۆماركرنا داستانین گه لهك مه زن بدانن و گه لهك جارا
سه روبه ری سه رکه فتنین پێشمه رگهی د بوو مانشیتین رۆژانه یی میدیا جیهانی بگره

ژورژنامه و کۆفار و رادیو و نووچین نیقدهولهتی و زۆر جارا ورهیا پێشمه رگهیی گولانی دگه هشته وی چهندی کۆ دهقه رین مهزن رزگار بکهن.

پشتی کۆنگری (9) زۆرگهۆرین و رویدان پهیدا بوون و ههلوێست هاتنه پیش وهک:

1- هندهک ژ ئه ندامین سه روکاتیا بهروهخت ژ پارتی جودا بوون ل دوماهیا سالا

(1980) ی حزبهک دروستکر بناقی (پارتی دیموکراتی گهلی کوردستان)

2- ل (1980/11/28) ی به رهیی نشتیمانی دیموکراتی عیراقی (جود) ژ پارتیا

مه پارتی دیموکراتی کوردستان و حزبا شوعیا عیراقی و حزبا سوشالستا

کوردستانی پیکهات و پشتی ده مهکی کیم پارتا سوشالستا کورد (پاسوک)

هاته ناقدی به رهیی. ههروه سان ل (1984/11/13) ی (3) حزبین دیژی

بین کوردستانا عیراقی و عیراقی هاتنه ناقدی به رهیی وهکو:

أ- پارتی دیموکراتی گهلی کوردستان

ب- حزبا سوسیالستا عیراقی (الحزب الاشتراکي العراقي)

ج- (التجمع الديمقراطي العراقي)

ئانکو به رهیی (جود) بته قایی بوونه ههفت حزبین کوردستانی و عیراقی .

3- خووشبه ختانه و ب هیمه تا پارتی و بارزانی و ئه ندار یاری ئاشبوونی شه هید

(ادریس بارزانی) ل هه یقا (1986/10) ی ل ته هران ئاشتیبوونه کا ته قایی

دناقبه را پارتی و به کیتی دا پهیدا بوو.

4- به رهیی (جود) گه لهک کارین گرنگین به رهیی ئه نجام ددان و گه لهک

چالاکیین له شکه ری بناقی به رهیی دهاتنه ئه نجامدان ههروه سا پهیره و

پروگرامی به‌رهی هه‌بوو، دیسان زمانحالی به‌رهی بناقی به‌رهی د ئاخفت و چاپه‌مه‌نی و به‌لاقۆك و راسپاردین به‌رهی به‌لاقۆك دكرن.

5- به‌رهی كوردستانی ل (1988/5/2) ی دروستكر و ژقان حزبا پيك دهات:

1- پارتی ديموكراتی كوردستان.

2- ئيكه‌تيا نيشتمانی كوردستان.

3- حزبا شووعيا عيراقی (حشع) هه‌رئما كوردستانی.

4- حزبا سوسيالستا كوردستانی (حسك).

5- حزبا سوسيالستا كورد (پاسۆك).

6- پارتی ديموكراتی گه‌لی كوردستان.

7- حزبا زه‌حه‌ه‌تکيشين كوردستانی.

ئه‌قی به‌رهی پينگاقين مه‌زن هاقين ژ ئالیی سیاسی وله‌شكهری و دارایی و جفاکیفه و روژنامه‌ك ده‌رئخست بناقی (به‌رهی كوردستان) و ئه‌قه‌يا به‌رده‌وام بوو هه‌تا دامه‌زاندنا په‌رله‌مان و حكۆمه‌تا هه‌رئمی.

6- رزئما عيراقی ل (1987/3/16) ی باژئری هه‌له‌بچه بوومبه‌باران كرب

چه‌كی كيميای و به‌رهی هنگی ژي گه‌له‌ك ده‌قه‌رئین دی، هه‌روه‌سال
سالا (1988) ی ده‌ست ب ئه‌نفالكرنا كوردستانی كرژ هه‌یقا سی هه‌تا
هه‌یقا 9/ 1988 ی

7- شه روپكدادان راوستیان د ناقيب‌ه‌را عيراقی و ئیرانی دا بو‌ده‌می (8) سالا
يا به‌رده‌وام بوو.

8- ده‌ستكرن ب چيكرنا په‌یوه‌ندیا .

- 9- به یانه کا هه ڤېشك دهر ئیخست.
- 10- په یوه ندى دگهل سووری و پارتیا به عسا سووری دروست کرن.
- 11- ئیزگه دامه زران د و روژناما خه بات که ته کارى.
- 12- ریکخراوین جه ماوه رى ساخکرن.
- 13- نفیسینگه ها په یوه ندى ژ دهر ڤه ڤه کر.
- 14- د کونگرى نه هی دا بریارا دامه زران دنا جقاتا نشتیمانى هاته دامه زران دن.
- 15- دهر گه هین فیڤرکرنى و ساخله مې دانان
- 16- دهورین کادرا هاتنه ڤه کرن.
- 17- ل خواکورکى ئیزیکى (45) روژا شهر یوو دوماهیا نه نفالا و کاک (مسعود بارزانى) سه ریه رشتیا ڤى شهرى دکرو (28) شه هید و (164) بریندار و (60) بریندارین چه کى کیمیا وى هه بوون.
- 18- مه فره زین لڤى (1) ل کوردستانى مابوون.

9- سیاستا ژ نافرنا کوردا ژ لایى به عسیا ڤه:-

- أ- سیاستا ب عه ره ب کرنى.
- ب- سیاستا ب به عسى کرنى.
- ت- سیاستا ویرانکرنا باژيرو گوندین کوردستانى.
- پ- سیاستا راگواستنا ب کوته کى (ته رحیل - ته هجیر - ته سفیر).
- ج- ئوردوگایین زوره مللى.
- ح- نه نفالکرنا کوردا یان ڤرکرننا ب کوم یا مروڤا (جینوساید)

پشتی شکه ستنا شوږه شا ئه یلوونا مه زن ل ئه نجامی پیلانا نیقده وله تی ل سه ر شوږه شا ئه یلوونی و کوردا کو ب (پیکهاتا جه زائیری یا سالا 1975) ی یا خیانه تکارل میژووی د هیته ل قه له مدان ، رژیما به عسیا که قته ژ ناقیرنا کوردستانی و کوردا ب هه می سیاسه تین خویین چه په لقه وهک :

ئیک: سیاسه تا ب عه ره بکرنی:

- 1- دهر به دهر کرن و دهر ئیخستنا کوردین گوندنشینین سنوری کوردستانی دگه ل عیراقا عه ره بی و دانانا عه ره با لجه ی وانا وهک ده قه رین (خانه قین - که رکوک - شه نگال) و گه له ک جهین دی.
- 2- گهوړینا ناسناما نه ته وایه تی ب کوته کی ول ژیر فشاره کا ب توندی داکو خه لکی سقیل و بی گونه هی کورد ناسناما خو ژ کوردی بو عه ره بی قه گو هیزن وهک کوردین (شه به ک - ئیزدی - گه له ک ژ بنه مالین خانه قینیا و ده قه را گه رمیان)
- 3- نه هیلانا خویندنا ب زمانی دایک زمانی کوردی بو زاروین کوردا و نه چار کرنا وانا کو ب زمانی عه ره بی بخوینن.
- 4- دائیخست و ژناق برنا دهر گه هین ره وشه نیبری و زانستی و ئه ده بیین کوردی وهک: زانکویا سلیمانیا - کوری زانیاری کورد - ئیکه تیا نقیسه رین کورد.
- 5- گریدا ناریکخراوین پیشه یین کوردی ب ریکخراوین عه ره با قه وهک (ئیکه تیا ماموستا - ئیکه تیا قوتابیا - ئیکه تیا ئافره تا - ئیکه تیا لاوان - ئیکه تیا کریکاران).

هاندانا ژن و ژنخوایزی دناقبه را کورد و عه ره با دا، و ته رخانکرنا پاره یه کی باش بو قی چه ندی. دئه نجامدا دبه رژه وه ندیا عه ره بادایه چونکی نه ته واهزن و خودان دهسه لاته و کورد نه ته وهک بچویک و بندهسته، لدیف قی سیاستی دی خیزانه کا عه ره ب دروستبیت و ئه قه ژی ره نگه کی عه ره بکرنی بوو.

دوو: سیاستا ب به عسکرنی:

ئامانجین به عسیا د دیار و زه لال بوون هه ر ژدامه زانندا وانا تا کو گور به گوریا وانا، ئومید و ئاواتین وانا ئیکگرتنا نه ته واه ره بی لژی چه ترا سیاستا وانا یا شو فینی و روگه زیه رستی لب ن دره و شمی ناوه ندی یا حزبا وانا یه کیتی و سه ریه سستی و سوسیالیستی بوو. و ئه و نه ته وه و ملله ت و ئولین دناق عه ره با دا دژیان لدویف هیلا سیاستا وانا ب ه لینن بکه نه عه ره ب یان ژی ژناق بیه ن مینا کوردا لدیف قی سیاستا شو فینی و به عستاره تی لخواری:

1- خه لکی بی فام و ساویلکه چ ب رازه مه ندی یان ب پارا یانژی بکوته کی دکرنه به عسی و لدیف به رنامه کی ریکخستی ب فه لسه فا به عستارزمی و ریبارا وی فیردکرن.

2- وه رگی رانا هه می ئه و نفی سینین نفی سه رین عه ره بین شو فینی و به عسی و به لاکرن ب هه روه یان ب بهایه کی ئه رزان دناق خه لکیدا.

3- د بواری په روه رده و فی زکردنی دا هه می قوناغین خویندنی ل عیراقی گهورین و ب بیرو باوه رین به عسیا پرکرن و نفی سینا میژوو یا عه ره بی و کوردی و ئیسلامی

لديف سياسه تا خو سه ر ژ نوي نقیسی و راگه هاند، و هه می سه روهری و شانازیا میژوویی و شارستانی هتا مروقیه تی ل عیرا قا که فن بو عه ر هبا و به عسیا زقراند.

سی: سیاسه تا ویران کرنا باژیر و گوندین کوردستانی:

به عسیین فاشی سیاسه تا (سوئنا ئه ردی) ل کوردستانی پیاده کر و نیژیکی (5000) گوندا ل کوردستانی کاقل کرن و راست کرن دگه ل ئه ردی و هه می زهقی و زار و بیستان و درامه ت و جووت و کیل و به ره ه می کوردستانی دگه ل دارستانا سره وشتی و چاندی سوئان و کانین ئافی داگرتن و به رز کرن و هه می ری و رویبار و چیاپی کوردستانی مینرژ کرن و نیژیکی (20 ملیون) مین ل کوردستانی چاندن و تا کونوکه ژی جوئیاری کوردستانی لقی ئاریشی دنالن.

چار: سیاسه تا راگوه استنا ب کوته کی (ته رحیل - ته هجیر - ته سفیر):

1. ب هزاران کارمهند و ماموستا و کارگیر و ئه قسه ریین پولیس و سه ربازی ئه وین بیهنا کوردینی لی دهات راگوه استن بو ده قه ریین عه ره بنشین و ئیخستنه بن چاقدیری و لجهی وانا عه ره بیین به عسی دانان.
2. ب سه دان هزار گوندنشین ل جهی باب و باپیرین وانا ولسه ر کاری وان دهر ئیخست و دهر به دهر کرن و به ره ق ژیریا عیرا قی و ل ئوردوگایین زوره مللی خو جه کرن.
3. زیده تر ژ نیف ملیون کوردین فهیلی ل سه ر ئه ردی باب و باپیرین وانا قه گوه استن ب به هانا (التبعیه الایرانیه) بو سه ر سنوری ئیرانی و ناسناما عیرا قی ژی ستاندن و دهستی خودانانه ل سه ر هه می ملک و مالی وانا، و ئه ق

کریاره ژى يا به عسیا د میژوویدا ب کریارا (ته سفیر کرنا کوردین فه یلی)

دهیته نیاسین.

پینچ: کومه لگه هین زوره ملی:

به عسیا گوندین کوردستانی لوان جها ئه وین بووانا بسناهی و بشین بیخنه بن چاقدیریا خو و کونترول بکه ن فه گوهاستن و بنه جه کرن بکوته کی، و ئه ق کومه لگه هه ناقلینا (کومه لگه هین هاو چه رخ) و ئه ق کومه لگه هه ژ سه ربارگه هین هیته لهری چیکرین خراپترو که مباحتر بوون، چونکی ئه ق خه لکه فیری به تالی و برسی و ترسی کرو شیان کونترول بکه ن ژ فان لایین لخواړی:

أ - له شکه ری: هیچ که سه کی نه دکاری بره قیت یان خو به رزه که ت و ب سناهی راده ستی به روکین شهری دکرن و نه دهیلان په یوه ندی ب شوره شی بکه ن.

ب - سیاسی: ب ره نگه کی درندانه که فتبوونه گیانی هاوه لاتیا و بتایبه ت زاروکا و دکرنه به عسی.

ج - کومه لایه تی: کومکرنا گه له ک گوندا د ججه کیدا ب مه ره ما دروست کرنا ئاریشا بتایبه ت یین کومه لایه تی.

ح - ساخله می: ئه ق کومه لگه هه ژ لایى ساخله می قه زور ب کیماسی بوون و سه ره رایى نه بوونا (خه سته خانا و دختورین تایبه تمه ند ئاق و ئه لکتریک و ئاقه ر... و بازارو.. هند) هاوووه لاتی دنالان ژ نه خو شین ترسناک و پی تقیین روژانه.

شه ش: ئه نفال کرنا کوردا و قر کرنا مروقا بکوم (جینوساید):

ئه نفال کاره کی دیی نه مروقانه و و درندانه و دوژمنکارانه یی به عسیا بوو کو دژی هه می ره وشت و ئه خلاقى مروقایه تی بوو.

بو پیناسه رکرنه ئه نفال لیدیف ریکخراوا (میدل ئیست ووج) کو دبیتیت:
(ئه نفال ئه و کریار بوو ئه و ژنجیره کا هیرش و په له ماردانین چرو پیرین
له شکهری پیک دهات دژی کوردا کو سه رجهم هه شت په له مارین له شکهری
دشهش ناوچین جودا دا ل کوردستانی ل دو ماهیکا مه ها شواتی و ده سپیکا
مه ها ئه یلوونی ل سالا (1988) ی دا،

کو ئه قپروسه ژلای ی نقیسنگه ها باکور یا ریکخراوا حزبا به عسقه دهاته
بجهئینان کو بنگه هی وی ل که رکوکی بوو ژ سالا (1987) ی و پاش دهاته
بریقه برن ژلای ی (علی حسن مجید) فه یی به رنیاس ب ((علی کیمیاوی)).

ئه گهر ئهم هیرشا ئه نفال شروقه بکه یین لیدیف تیگه هین زانستی نه بتنی ئه و
هیرشه کا له شکهری بوو بو سه ر کوردستانی ژ ئه نجامی به ره قانیکرنا کوردا ژ
خو. لی به لکو په ییره و کرنا سیاسه ته کا درندانه و هو قانه بوو دژی مروقه و
سروه شتی کوردستانی ئانکو نه هیلانا (کورد و کوردستان) لیدیف فی به رنامه ی.

1. نه هیلانا کوردا ب ته مامی.

2. سوتنا کوردستانی ب ته ره و هشتک فه.

3. قاقیرتنا خه لکی کوردستانی پشتی گرتنی، ژن و زاروک و

دسه ر بازگه هین تاییه ت دا و پیره میر به ره قکه مپین له شکهریین

باشوری عیراقی دویر ئیخستن و زه لام و لاوین دناقبه را (15-50) ی

سالیدا بو کوشتنی هنارتن لیدیف به رنامه ی کوشتنا ب کوم ئه ویین

وانا دروست کرین بره ننگه کی زور نهینی.

4. دزینا هه می مال و مالیه تی کوردا سه ره رای ی ژناق برنا وانا.

ئەو ھۆكارین ئەنجامدانا شالاوین ئەنفالی لگۆر مېشكى بەعسیا:

1. گرنگیا جیوئۆلیتیکا ھەریمما كوردستانی بو ئەگەر كۆ بەعسیا فەرمانا ژناقبرن و قركرنا كوردا بدەن.
2. ئەگەری دابرینا بەشەکی عیراقی ئانكو (كوردستان) ژلایي پېشمەرگەیفە كۆ ھیچ جارەکی و ب ھیچ رەنگەکی نەد کاری كونترۆلی بکەن ل دیف مېشكى وانا یی ساقا ئەگەر ب ئەنفالکرنی نەبیت.
3. چیکرنا ھاوسەنگی دناقبەرا لاوین عیراقی و كوردستانی دا، كول ھەشت سالین شەری نەشەری دناقبەرا عیراق و ئیرانیدا گەلەك لاوین عیراقی ژناق چوون ئەوان دقیا لاوین كورد ژى نەھیلن لدیف سیاسەتەكا رەگەز پەرستی یا بەعسیا فە.
4. ئەوانا ئانكو بەعسیا نەتەوا كورد و شورەشا وی وەك مەترسیەكا مەزن و ئاستەنگەك رېگەر بەرامبەر یەكیتیا عەرەبیدا دزانى.
5. بارو دوخین لەشكەری و سیاسى یین وی سەردەمی یین كوردا و عیراقی ژى لدیف ئاخفتنا ((پۆست ھیلتەرمان)) ئەندامی رېكخراوا چاقدیری یا مافی مروقی یی ئەمریکی دبیژیت:
(ئەگەر كۆمەلگەھا نیقەدەولەتی ھاریکاریین سیاسى ولەشكەری و دارایی نەدابانە حكۆمەتا عیراقی، ئەویژى نەد کاری شالاوین ئەنفالا ب قى رەنگى و ب قى ھیزی پیا دە بکەت)).
6. سايكۆلوجیەتا سەرکرده و سەرانین حكۆمەتا عیراقی و فەرھەنگا سیاسیا بەعسیا ژ بەر گەلەك ئەگەرین كۆمەلایەتی و سیاسى ولەشكەری، كۆھەر ژ

هاتنا به عسیا بو گرتنا ده سهه لاتی ب عه قله کی شه رخوازی و ته ژێ زلم و پیری
خویناوی و بکوته کی خو لسه ر گه لی عیراقی ب گشتی و گه لی کوردا بتاییه ت
زال کر.

قوناغین جی به جی کرنا نه نفالا ژلایی به عسیا هه:

قوناغا ئیکی: نه نفالا دولا جافایه تی..

عیراقی ل (17/ تشرینا ئیکی سال 1987) ی ئامارا خو جھین عیراقی نه نجامدا،
پشتی چوار مه ها ئیکه م قوناغا نه نفالی ل کوردستانی ده ستپیکرل شه قا (23 شواتا
سال 1988) ی ل دولا جافایه تی کو نه ده ده قهره قه دگرتن ((دوکان، بنگرد، چوارته،
قه لاجولان، سه رچنار، سو رداش، زئیی بچویک، نه زمه ر، سو سی، ماوهدت،
سه رگه لو، به رگه لو))، ول (18/3/1988) ی نه قوناغه بدوماهیک هات.

قوناغا دوویی: نه نفالا ده قه را قه رده داغ ل (22 ئادارا سال 1988) ی تاکو (1 نیسانا
سال 1988) ی نه نفالا دوویی نه قه ده قهره قه گرتن ((چیایی گله زرده، بازیان،
قه رده داغ، دهر به ندیخان، زه رایه ن، عه ره به ت)).

قوناغا سیی: نه نفالا ده قه را گه رمیان کو ل (7 ی نیسانا سال 1988) ی ده ستپیکر
تاکو (20 ی نیسانا سال 1988) ی نه قوناغه ژه مه می قوناغین دی پتربا ب
کاره سات بوو ژلایی مروقی و مادی قه، چونکی تیدا ئیزیکی (70-80) هزار مروقی
کورد تیدا بی سه ر و شوین بوون، و قی قوناغی نه قه ده قهره گرتبوون ((دوز خورماتو،
کفری، که لار، دهر به ندیخان، زنجیره چیایی قه رده داغ، ته کیه، چه مچه مال،
قه ره هنجیر، قادر که ره م، سه نگاو، تیله کو، پیبان، ئاغه له ر)).

قوناغاچوارى: ئەنفالا ھەوزا زىيى بچويك 3-8 ى گولانا 1988 ى دەقەرەكا بەرفرەھ يا باكوڧرى رىكا گشتى دناقبەرا سلىمانىي و كەركووكى دا و باشورى رىكا دناقبەرا كوڧى و دەرياچا دوكان، و ئەق دەقەرە قەدگرتن ... (شوان، شىخ بزىنى، دەشتا كوڧى، گوپ تەپە، عەسكەر، دىگەلە، ئالتون كوڧرى))

قوناغا پىنج و شەش و ھەفت: ل 15 گولانى تاكوڧ 26 تەباخا سالا 1988 كوڧ دولا ناڧچىيى شەقلاوا و رەواندزگرت و تىدا رڧىمى چەكى كىميا بكار ئىنا و ئەق دەقەرە كىمىباران كر (باليسان و بالوكا و ھەتى)) و د ھىرشەكا درندانەدا زىدە ترڧ 52 گوندىن ناحيا خليفان و خوشناوھتى و رەواندزويران و چول كرن و دەقەرا چومان و چىيى قەندىل و رانيا و چوارقورنە، (ھىزوب) و چىيى باواجى گرتن .

قوناغا ھەشتى: دوماھىك قوناغ دەقەرا بەھدىنان قەگرت ڧ 25 ى گولانى تاكوڧ 6 ئەيلوونى ل سالا 1988 ى، ديسان دەقەرا بەھدىنان ڧى دابەرچەكى كىمىيى ول دەقەرا (زىوھ شكان) ل سەر سنورى عىراقى - توركىيا، و دوماھىك ئەنفال ئەق دەقەرە گرتن (دھوك، زاخو، كانى ماسى، زىوھ - دىرەلوك ئەترووش، زاويته).

ئەنجام و ترس و كارىگەريا ھەوڧن ئەنفالا

- 1- كوشتنا سەدان ھزار كەساچ ب توپ و فروكا بيت يان ب چەكى كىمىيوى.
- 2- كىمىبارانكرنا گوند و دەقەرڧن كوردستانى مىنا (گوپ تەپە - بەرگەلو - سەرگەلو و سىوسىنان - قادركەرەم و دەقەرا بەھدىنان) ب گازىن خەردەل و سارىن و گازا دەمارا .
- 3- ويرانكرن و تىكدانا چەند ھزار گوندا ل دەقەرڧن ئەنفالكرى ل دىڧ بەلگەنامىن بەعسىا ئەوڧن ھاتىنە (سوتان - ھەرفاندىن راستكرن -

ژناقېرن (دگهل بدهان باژيروك و سه تهرين قهزا و ناحيا و مهلبه ندين
بريځه برنې .

4- بكارهينانا سياسه تا (ئهرد سوټنې) ل ته قايا ده قهرين كوردستانې ئه وښ
هاتينه ئه نفالكرن ب ته پ وه شكفه و ب مروځفه چ ئه وښ هاتينه كوشتن -
برينداركرن - بهرزه كرن - زيندا نكرن - سډاره دان - ب كوم كوشتن - ره مي
كرن و بي سه ره وشوين كرن .

5- دزين و تالانكرنا سهروهت و سامانې خهلكې بي گونه هي جوتيار و سځيلى
گوندنشيين كوردستانې وهك كه لويه لين ناقمالي و ترمييل و مهرو مالات .

6- بي سه ره وشوينكرنا ب سه دان هزار پيرو گهنج و زاروك و ئافره تين كورد ل
كه مپين (توپزاوا و نوگره سه لمان و..هتد) ل راپورته كا به عسيادا هاتيه كو
كچين كوردين ژي وانا دناقبه را (19-29) سالي دفرورتنه مسري .

7- ئه وښ ژنه نفالې فهلتين و قورتال بووين دووباره تووشى نه خوښين دهرونى و
ئاريشين كومه لايه تي و خيزانى و دهست كورتيا زياني ببوون .

8- ئاواره و په ناهندبوونا خهلكې ژنه نجامي هيرشين ئه نفالې به ره قئيرانې و
توركيا و بقى ئه گهري ب هزاران كه سين كورد مرينه و بوونه قوربانى قى
كريارا شه رمزارانه .

دياره كو به عسيا ئه نفال هر ل سالا 1980 ي ده سټيكر بوولديف قى بهرنامى :

1- ب خورتى ده رټيخستنا نيځ مليون كوردين فه يلى ل نيسانا سالا 1980 ي دا و
چار هزار لاوين فه يلى بي سه ره وشوين كرن .

2- ل 31 تيرمه ها سالا 1981 ي هه شت هزار بارزانى ئه نفال كرن .

3- ل سال 1988 (182) هزار كوردین بی گونەھ بی سەرەوشوین كرن.

4- دیسان ل سال 1991 ل كوچا ملیوئی ب هزاران كهسین كورد ب ژیین جودا جودا مرن و بی سەرەوشوین بوون.

5- هەرودەسا شەھیدكرنا باژیری هەلەبچە ل 16-3-1988 ی كوزیدەتر ژ (پینچ هزار) ژن و زاروك و زەلام شەھیدكرن.

9- سەرەلەدانا سال (1991) ی و كوچا ملیوئی:

رژیمای عیراقی پشتی ژ شەری قادسیی ئەوی هەشت سال دریزی دای دناقبەرا عیراقی – ئیرانیدا، رژیمای عیراقی تووشی دەینداریه كا مەزن ببوو، كو مەزنده دەیتەكرن نیزیکی (15) بلیون دۆلارا پشتی شەری كه دناقی ئەو شەری ب دژی كویتی كری عیراق ب قی دەینی دەیندار بوو.

رژیمای سەدام یا شەرخوان، دخواست كو بەردەوامی ب كلتووری خویی شەری و خوینی و كوتەکی و زولمی بینیت، ئەو بوول (1990/8/2) ی هیرشەكا هۆقانه و درندانە ژ نشكەکی كره سەر دەوله تا كویتی یا جیران بی ماف و بەهانە و بەلگە، پشتی هەولین بەردەوامین جفاکی نێفدەوله تی كو عیراقی رازیكەت دەست ژ دەوله ته كا خودان سەرودری رابكیشیت لی یا بەردەوام بوول سەر سەرره قیا خو تاكو جفاکی نێفدەوله تی نه چاركری پشتی چ چاره ژ ناقبژیقانی دەوله تی نه هاتیه دیتن، ئەمریکا و بریتانیا و (30) دەوله تا بریار دا كو (1991/1/17) ی برهنگی بەرەیه کی هەقپه یمان هیرشین لەشكەری ل ئەرد و ئەسمان و دەریایی بکەنه سەر رژیمای ترسنوكا بە عسیا و ب هیزا لەشكەری ژ كویتی دەریخستن و زیانە كا مەزن

گه هاندە عیراقی ل ژیرخان و سەرخانا عیراقی کۆ دەھیتە مەزەندە کرن نیزیکی (15) بلیون دۆلارین ئە مریکی.

پشتی رژێما عیراقی زۆر لاواز بووی و شکه ستنه کا مەزن خواری بەرەیی کوردستانی و هیژین بەرهنگاریا عیراقی کۆمبوونین ب لەز و بەرفرەهە کرن ژبو خو حازر کرنا سەرهەلدانی ل ژیر و ژووریا عیراقی.

پشتی کۆمبوونا سەرۆکاتیا بەرەیی کوردستانی، پارتیا مە چەندین کۆمبوونین کۆمیتا ناڤین کرن، هەر وەسا کۆمبوونە کا بەرفرەهە یا کۆمیتا ناڤین (پلنیۆم) پیکئینا کۆژ ئە ئەندامین کۆمیتا ناڤین و ئە ئەندامین (یە دەکین) کۆمیتا ناڤین و ئە ئەندامین بەرەیی یین کۆمیتا ناڤین تیدا پشکدار بوون و سەرجه می وانا دگە هشتە (50) هەڤالا. کۆمبوونە ک ل دەسپیکا هە یفا شواتی سالا (1991) ی هاتە کرن، و تیدا بریاردا خو ئامادە بکەن دا بچنە دناڤ ئاڤا کوردستانی دا و دەست ب سەرهەلدانی بکەن.

بریار هاتە دان بوقی مەرەمی کۆ چەندین هەڤال دگەل جەنابی سەرۆک (مسعود بارزانی) بن بو هاتنا ناڤ کوردستانی ژ هەڤالان (د. جرجیس حسن، ملازم یونس، حمید ئەڤەندی) و دیسان بریار هاتە دان سی میحوەرا دانن بۆلقا:

1- میحوەری سلیمانی - کەرکوک:

هەڤال (نێچیرقان بارزانی، رشید عارف، نادر هەورامی، قادر قادر، دەرویش ئاغا، ئازاد قەرەداغی) دگەل لقین (3-4).

2- میحوەری هەولین:

هەڤال (محمد مەلاقادر، عمەر عسمان، عەبدلمهەیمین بارزانی، خورشید شیڕە (دگەل لقا (2).

3- میحوهری دھۆک - میسل:

هه قال (زه عیم علی، که مال که رکووی، نجم الدین یوسفی، ملازم بابہ کر، عبدالعزیز تہیب، قادر قاچاغ) دگھل لقا (1).

دیسان ل دماھیکئی میحوہرہ کی دی قہ کرل قہ لعه دزی و رانیا و هه قال (حه مید ئه قہ ندی و محمود محمد و حاجی دیلوی) و هندهک هه قالین دی بوونہ ئه ندا مین قی میحوہری.

دیسان ل (1991/3/4) ی سہرۆک (مسعود بارزانی) دگھل هه قالین خو دگھل میحوہری هه قلیئر (لقی دوو) ل ریکا قاسمہ رەش هاتنہ ناقد کوردستانی و هه می میحوہری دی هه ریهک لجهی بو هاتیه دستنیشانکرن هاتنہ ناقد کوردستانی.

دیسان میحوہری پارتی دگھل بهرہی کوردستانی میحوہر دوست کرن ل هه ر سنوری میحوہرہ کیدا نوینہ ری بھری کوردستانی دگھل سہرۆک (مسعود بارزانی داخلی ده قہ را قہ لعه دزی بوون و ل رۆژا (1991/3/5) ی لده روازی رانیا سہرہ لدانی دستپیکر و هه تا (1991/3/21) ی ل هه می باژیرو باژیکی کوردستانی دستپیکر بگره (هه قلیئر، سلیمانی، دھۆک، که رکووک) هاتنہ زرگار کرن و دوو فہیلہ قین له شکہری عیراقی دگھل چہ ندین فہوجین جاشا هاتنہ تیکشکاندن و هه می باره گایین له شکہری و ئه منی و ئیستیخبارات و باره گایین حزبا به عسیا که فتنہ بهر دست پیشمہ رگین کوردستانی و جہ ماوہری ئازاد یخواری کورد، و دئہ نجامدا شکہ ستنہ کا مہزن ل رژیما گوربہ گورا (صددامی) یا چہ پهل کہفتن و بو سہرکہ فتنہ کا مہزن بو جہ ماوہری کوردستانی و حہز ئیکہ ری ئازادی ب سہرۆکاتیا بهری کوردستانی.

و جیهان هه می بهرامبهری قی سهرکهفتنی حیبهتی مان و سهرههلدانا کوردال کوردستانی بوو خه بهری مانشیتهین رۆژنامه و رادیویین جیهانی.

ئه نجامین سهرههلدانا ئادارا سالا 1991ی بدهست قه ئیناین:

- 1- رزگار کرنا هه می ئاخا کوردستانی بگره ژ زاخوتا کو خانه قین .
- 2- سهرهلدانی هه می پارت و ریکخراوین سیاسی و تهخ و چینین کوردستانی تیدا به شدار بوون .
- 3- رژیما عیراقی رسواکر، ئهوترس و سههما بهری دلی خه لکی کوردستانی و عیراقیدا چاندی نه ما .
- 4- چهک کرنا پترژ دوو فه یله قین له شکهری عیراقی دگهل چه ندین فه وجین جاشا و دیلکرنا پترژ (100) هزار سه ربا زین عیراقی، و دهست ب سهرداگرتنا هه می چهکی گران و سفکی له شکهری عیراقی .
- 5- دهست ب سهرداگرتنا هه می نه هینین حزبا به عسی و دهزگایین سیخورین وی وهک (ئه من و ئیستخبارات و مخابراتا عیراقی) .
- 6- هه می کهل و پهله و باده کین حزبا به عس و سه ربارگه هین وی دگهل باره گایین حزبا وانا که فتنه دهست به رهیی کوردستانی و خه لکی سهرهلدایی کوردستانی .

پشتی شکه ستنا به عسیال باکور و باشوری عیراقی، له شکهری عیراقی دهست دا هیرشین درپندانه دژی خه لکی باشوری سهرهلدایی و هه می جورین چهکی بکارینان و سهرههلدانا باشورقه مراند، و بهری چهک و جه بلخانین خودا خه لکی سهرهلدایی کوردستانی و ل (1991/3/27) ی بهری هه می له شکهری خودا

كهركووكى و پاشى سلېمانىي و ههولپىرى و دهوك و خهلكى كوردستانى خو نه دا دهست و هه ميا بريارا خو نه دانا دهست به عسيا داو به ره ق توركيا و ئيرانى چوون.

لى هيزين پارتى و به رهى كوردستان بى دهنگنه مان و به رسينگين له شكه رى عراقى گرت ل داستانين ميرانه دا سه روكتايا (سه روكت مسعود بارزانى) ل كورى داستانها ميووي و ميرانه توامارى ميوويى كرل (13-17/4/1991) و پاشى پشتى ئاواره بوونا خهلكى كوردستانى كو ب كوچا مليونيا كوردا دهيته نياسين، جفاكى نيقدهوله تى ل تانا خهلكى سقىلى كوردستانى هات و دهنگو باسين كوچا مليونى ده مژمير ده مژمير دگه هشتنه جيهانى نه و بوو نه ته و ين ئيگرتى بريارا (988) و دا ل (5/4/1991) و سنورهك بو هيزين به عسيا دانا، و نه نجومه نى ئاسايشى يى سه رب نه ته و ين ئيگرتيغه ده قه را ئارام بو كوردا دانا ل ژوريا هيدا (36) و كورد پاراستن و هندهك هيز ره وانه يى نافه كوردستانى كر ژبو قه گه ريانا هاو لايين كورد بو سه ر گوند و بازيين خو.

ديسان رژيما گوربه گور ژ فيلين خو قه نه بوو نه و بوو ژبو نيكدانا بارى ئيدارى و ئاسايشا هه ريمى ل (8/10/1991) و بريارا قه كيشانا ئيدارين خو دا و سه ركردا يه تيا به ره يى كوردستانى ري قه به رنا ئيدارا كوردستانى كرتا كو هه لبيزارتنا به رله مان و حكومه تا كوردستانى ل (19/5/1992) و.

ئه نجامين كوچا مليونى:

- 1- سوڤيوون و رژدبوونا كوردا ل سه ر ئيك ريزيا ملله تى كورد.
- 2- قبول نه كرن و ره فزكرنا كوردا ب ئيك دهنگ ژبو دكتاتوريه تى.

- 3- نەتەوہ یین ئیکگرتی (UN) بریاردا کۆرژئما عیراقی ھیرشا نەکەتە سەر کوردا ول (1991/4/5) ی بریارا (988) ژلایئ ئەنجۆمەنی ئاسایشا نەتەوین ئیکگرتی ھاتە دان و دەقەرەکا ئارام بۆ کوردا دەستنیشانکرل ژۆریا ھیلا 36 دا کۆ کورد ب ئیمن بژین .
- 4- دانانا ھیزەکا ھەقپەیمانال بنکەیی ئەنجەرلیک یئ تورکی ژبۆ پاراستن و بەرەقانیئا گەلی کورد ژ ھەر ھیرشەکی و ئەق ھیزە ب ھیزا (چەکوچی ئامادە) دەھتە نافکرن .
- 5- ھنارتنا ھیزەکا چەکدار بۆ ناف کوردستانی ژبۆ بەرەقانیکن و ھاریکاریکرننا قەگەراندنا کوردا و پاراستنا وان .
- 6- کیشا کوردا پشتی کوچا ملیۆنی ئاستەکی سیاسی وەرگرت ژ کیشەکا مروقاییەتی بەرەق ئاراستەکی سیاسی ھاتە قبوول کرن و چقاکئ نیقەدەولەتی و رەئیا جیھانی گەھشتنە وی راستی کۆ کیشا کوردا کیشەکا سیاسیە بەری کۆ کیشاکا مروقاییەتی بیت .

10- دامەزراندنا پەرلەمان و حکۆمەتا ھەرئما کوردستانی:

پشتی قەکیشاننا دامو دەزگایین ئیداری ل کوردستانی ژلایئ رژئما عیراقی قە ب ئومیدا خۆلقاندنا بەرەللایئ و بۆشایی لناق ریزین گەلی کورد دا .

لی پشتی سەرھەلدان و کوچا ملیۆنی ، سەرھەلدانا سیئ سەرھەلدانا باژیری کفری بوو ئەوا بدەستی پێشمەگە و خەلکی ئازادبخواری کوردستانی و ب ھاریکاریا بەرەیی کوردستانی ل (1991/10/8) ی .

پشتى قى سەرکەفتنى رژیەى بریارا خوۋقەكیشانا ئىدارى دا، لى خەلكى كوردستانى و سەرکردایەتیا بەرەى كوردستانى دەست قالا نەماو جەنابى (سەرۆك مسعود بارزانى) د كۆمبوننا بەرەى كوردستانىدا ل سالا (1992) ى پيشنیازا ھەلبژارتنا كرىبو پەرلەمان و حكۆمەتا ھەرئىما كوردستانى، و بەرەى كوردستانى پینگاڤ ھاقىشتن ل ناڤو دەرڤەى كوردستانى و خوۋشەختانە ل (1992/5/19) ى يەكەمىن ھەلبژارتنىن پەرلەمانى و حكۆمەتا ھەرئىما كوردستانى ب سەرکەفتیانە ھاتنە ئەنجامدان.

ھەلبژارتن بشۆەى رژیەى بووب سەرکەفتانا لیستا پارتى ب (51%) و لیستا يەكیتى ب (49%) ى، لى سەرۆكاتیا پارتى ژبەر بەرژەوندىن بلندىن كورد و كوردستانى رازىبوو چەند دابەزىنا ژ سەرکەفتنا پارتى بدەن ژ بۆرئىگرتن و پووچەلكرنا پیلان و بەرسنگرتنا شەرى ناڤخۆ، سەرۆك بارزانى رازىبووب (ففتى - ففتى) ئانكو (50 - 50) و (5) كورسك بۆ ئاشوورى و مەسحیا.

ل سەرڤى بنەماىى حكۆمەتا ئىكى يا ھەرئىما كوردستانى ئانكو كابيننا ئىكى ل (1992/7/4) ى پىك ھات و دەست ب كار كر،

ھەلبژارتنىن ھەرئىما كوردستانى بۆ پەرلەمانى ب شاھدى و دیدەڤانىا چاڤدئىرىن دەولەتئىن جیھانى ولبەر چاڤكىن كامىرىن رۆژنامەڤانىن بیانى، بوو كەرنەڤالەكى قەشەنگو سپەھى و تاڤىكرنەكا ب ئومىد و روھن ل شەڤزەنگا جیھانا سى و سەرانسەرى رۆژھەلاتا ناڤىن ب داكۆكى و رژدىا كوردا بۆ چەسپاندنا دىموكراتىەتى و درەوشمى سىاسى و پەرلەمانى كوردستانى بوو فیدرالیهت ل عىراقەكا دىموكراتى دا كۆتئىدا بىرو باوهر و ئازادىا سىاسى يا سەربەست بىت ژ ھەژى گۆتئىیە كۆ

ماموستایین کوردستانی شان ب شانی پێشمه رگی کوردستانی کیمخه می نه کرل
ئه نجامی فه کیشانا دامو ده زگایین ئیداری ل هه رێما کوردستانی، و به رده وای دا
خه باتا زانین و زانیاریی بو خه لکی هه رێما خو سه لماندو بو سه رانین رژی می و
میژووی کوهه می خه لکی کوردستانی پێشمه رگه و عه گید و خووبه خت کرن ژبو
کورد و کوردستانی چ ب خوینی یان ب زانست و زانینی یان ب کارو کارکرنی...

11- هه رفاندنا رژیما (صدامی) و دامه زراندا سیسته می فیدرالی و

دیموکراسی ل عیراقی:

سه ره رایا ئه وی زولم و زۆرداریا مه زن ئه و ل ملله تی کورد هاتیه کرن هه ر ل
پهیدا بوونا مرۆقایه تی تاکو هاتنا ب سلمانه تی و فه کرنین بکوته کی، ملله تی کورد
دهاته ره قاندا و ژناق برن و قکرن جار بناقی ئایینی و جار انژی بناقی نه ته وهی و
جار انژی ب به هانه یین جودا جودا تاکو شه ری ئیکی و دووی یی جیهانی و پاشی
ملله تی کورد هشیار بوو، ده ست کر ب به ره قانی کرنی ژخو و پاراستنا هه بوونا خو و
هه زرا ملله تبوون و نه ته وهی بوونی خورت و به یز بوو لجه م تاکي کوردا.

کوردا شو ره ش و به رخودان و سه ره لدا نکرن دژی وی زولم و سه ته ما ده ره هقی وانا
دهاته کرن مینا، چه ندین کاره ساتین مه زن، ئه نفال و کیمیا باران کرن و هه رفاندنا
گوندین کوردا ل کوردستانی و پیاده کرنا سیاسه تا ب عه رب کرن و راگوه استنی و
ترساندن و توقاندنی، سه رکر دایه تیا سیاسی یا گه لی کورد پشتی سه ره لدا نا پیرو زا
(1991) یی نیمچه سه ره به خو بوون . دگه ل رو خاندنا رژیما عیراقی ل (9 نیسانا
2003) یی ژلای هیزین هه قبه یمانقه و هیزین پێشمه رگه یی کوردستانی راسته و خو

په‌شدارى دئازادكرنا عىراقىداكرو خوينا پىشمه‌رگىن كوردستانى تىكه‌ل بوو دگه‌ل خوينا سه‌ربازىن هه‌قه‌په‌يمانانا ژبو ئازادكرنا عىراقى، سه‌ركردايه‌تيا كوردستانى باوه‌رى ب چاره سه‌ركرنا كىشا كوردى هه‌بوول عىراقى، ژبه‌ر هندى رۆله‌كى كارىگه‌روب هيز هه‌بوول بنىاتنانا عىراقا نوى.

ژبه‌ر هندى هه‌رل ئازادكرنا عىراقى جه‌نابى (سه‌رۆك مسعود بارزانى) دگه‌ل (جه‌لال تاله‌بانى) سه‌رۆك كۆمارى عىراقى چوونه بغداد بۆ لىك نىزىكرنا لايه‌نىن عىراقى لسه‌ر به‌رنامه‌كى هاوبه‌ش رىك بكه‌فن ژبووب رىقه‌ برنا وه‌لاتى عىراقى ب كورد و عه‌ره‌به‌قه.

2 - ل (2008/12/31) عى (سه‌رۆك مسعود بارزانى) بۆ ناهه‌ندىن فه‌رمى و مللىن عه‌ره‌بى دىيژن:

(هه‌رىمى كوردستان به‌رله سالى (2003) عى نىمچه سه‌ره‌به‌خوبوو، ئه‌وه‌به‌خوى رىگى تىكه‌لبوونه‌وه‌ى يه‌كگرتنىكى ئاره‌زوومه‌ندانه‌ى عىراقىانه‌ى هه‌لبژارد و سىسته‌مىكى دىموكراتى پىشكه‌وتوووى به‌لاوه‌ باشتر بوول سه‌ر بنه‌ماى پىكه‌وه‌ ژيانى ئاشتىانه و چالاكانه‌ چوووه نىو پرۆسه‌ى سىياسى عىراقه‌وه‌)

3 - (سه‌رۆك مسعود بارزانى) ل سالا (2009) عى بۆ ناهه‌ندىن مللى و فه‌رمى يىن عه‌ره‌بى به‌حسى رابه‌رى شو‌ره‌شا گه‌لى كوردشانى (مسته‌فا بارزانى) دكه‌ت و دىيژىت: ((بارزانى هه‌تا دوا رۆژى ژيانى خوى، به‌به‌رده‌وا مىش چ له سه‌رده‌مى به‌رخودانى چه‌كدارى و چ له دانوستانه‌كانى ئاشتىيانه، په‌ره‌وشى به‌رقه‌رار كردنى دىموكراتيه‌ت بو هه‌موو عىراقيه‌كان و ده‌سته‌به‌ركردنى ئازاديه‌كان و پته‌وكردنى برايه‌تى كورد و عه‌ره‌ب و وه‌لانانى توند و تىژى و رق و

کینه، وله سهرتای شهستهکانی سهدهمی رابردوو داوای دامه زرانندی
سیسته میکی په رله مانی کرد بو عیراق))

4- ل (2007/1/14) ی ل هه ولیری ل دهمی ریوره سمین ئینانا ته رمی (365)
ئه نفال کریین گه رمیان بارزانی سه روک دیبیتیت: ((دهبی هه موو گه لانی عیراق
سودمه ند بن له و گورانکاریانه ی به سه ر عیراقدا هاتوو))

5- ل (2005/9/12) ی سه روک بارزانی ل گوتاره کیدا ل باژی ری سلیمانی دیبیتیت:
((خالیکی ترکه ئیمه پیی سه ره برزین، ئه ویش دهوری وه فدی کوردستان بووله
چه سپانندی مافی بریانی تورکمان و کلدان و ئاشووری و خویشیان شایه تن و
هه روها له مه سه له ی ئازادی ئایینی بو مه سیحی و ئیزدی و سابینه، پیم وایه ئه گه ر
داکوکی وه فدی کوردستان نه بووایه ئه م دوو خاله له ده ستووور چیگیر نه ده بوون)).

6- ل (2005/9/22) ی ل فیسته قالا ره وشنیری ل دهوکی جه نابی بارزانی دیبیتیت:
((له هه موو گرنگتر، ئه رکی وه فدی کوردستان به ته نیا ئه وه نه بوو به رگیری
له مافه کانی گه لی کوردبکات، به لکو ئه رکی ئه وه شی له ئه ستودا بوو به رگیری له
ته وای مافی نه ته واکانی دیکه و تیکرای گه لی عیراقیش بکات، ئه رکی وه فدی
کوردستان به رگیری کوردن بووله بنه ما دیموکراتیه کان و مافی مرووق و مافه کانی
ئافره ت)).

7- ل (2006/2/10) ی ل چاقپیکه فتنه کا که نالی العربیه دا جه نابی سه روکی
گوت: ((مه سه له ی دیموکراتی مه سه لیکی زور گرنگه، هه روها پابه ندبوون
به ده ستووور و مه سه له ی مافی ئافره ت و مه سه له ی ئازادی تاکه کهس و
ئازادیه گشتیه کان، فیدرالی و هه موو ئه و مه سه لانه به ته ئکید هیلی سوورن)).

8- دیسان سەرۆك بارزانی ل (2007/1/14) ی دیبژیت: ((دهبی عیراقی فیدرالی دیموکراتی به کرده نی دابمه زری، نهك خهريك بیٚت بو دۆخی دکتاتوریه ت و رژیمیکی شموولی بگه ریته وه)).

سه روکی هه ریما کوردستانی سه باره ت ب روئی هه ریما کوردستانی لدانانا دهستووری عیراقی و شیوی مامه له کردنی دگهل کهم و کوریا له بغداد دفه رموت: ((ئیمه به شیکین له م دهوله ته، به خوینی ئیمه عیراق زرگار بووه، ئیمه هاوبه شین، له بهر ئه وه مافی خۆمان کاتیک ده بینین له شوینیک و کاتیکی دیاریکراو دا رایه ک بدهین بو چاره سه رکردن و چاککردنی، مانای ئه وه نیه ئیمه دژی حکومه تیکین که خۆمان تیذا به شدارین))

ل گۆتاره کا دیدا سه روک بارزانی ل په له مانئ ئه وروپا ل روژا (2007/5/8) ی دیبژیت: ((هه ر له یه کهم روژدا ئیمه به شداریمان له پرۆسه ی سیاسی عیراقیدا کردوه به رده و امیش ده بین له وه ی که به شیک بیٚت له و پرۆسه یه، ئیمه ئیوه دلنیا ده که ی نه وه که پشتیوانی له یه ک پارچه یی عیراق ئه و شیوه یه ی که له دهستووری عیراقدا هاتووه ده که یین، یه کیتی عیراق به ستراوه ته وه به مانه وه ی ئه م دهستووره، ئیمه کار ده که یین بو دامه زانندی سیسته میکی دیموکراتی فیدرالی وفره حزبی، ئیمه ماوه یه کی زۆر له ژیر داگیرکاری و چه وساندنه وه دا بووین، ئه زمونی دیموکراسی ئیمه ئه زمونیکی تازه یه هه ر بوویه داوا له ئیوه ده که یین که یارمه تی ئیمه بدهن بو په ره به و ئه زمونه دیموکراسیه بدهین ل پینا و پيشکه و تندا، به پئی ئه و هه لومه رجه ی ئیستا عیراق، چاره سه ری ده بی له ریگه ی و تویتزکردن و دهستوور دا بی و پیکهاته ی فیدرالی ده بی ته واو که ری ئه مه بی، هه روه ها ده بی ئایین له دهوله ت جیا بکریته وه، ئیمه هه ول

دهدهین پشتیوانی له پیکهاتنی پلا تفورمیککی بنه مایی و نوی که هیزه مودرنه لیبرال دیموکراته کان و ئایینه کان، له بهرئوهی عه لمانی و ئایینه کان به ریکوپیکی کاریکه و بتوانن کوتایی به و توند و تیژیئا نه بیئن و هه موو دامه زراوه و سیسته مه کان له عیرا قدا کاره کانیا ن ئه نجام بدهن و له کاره کانیا ن بهر برسیارین)).

دیسان سه رۆک (مسعود بارزانی) دبیتیت سه بارهت ئیکگرتنا عیرا ق فیدرال و رۆلی کوردا بو ئیکگرتنی نهک بو جودابوونا عیرا قی لیدیف وان پرۆیا گه ندین عه ره بیئن شو فینی دکهن دهره قی کوردا دا.

((نه سوونه و نه شیععه وه کو ئیمه بیریان نه کردوه، ئیمه بییمان له وه ده کردوه چۆن وه لات دروست بکهین و بنیاتی بنیین و دوور بین له مه سه له ی تۆله سه ندنه وه)).

سه رچاوین من مفا ژئی وه رگرتی:

- 1- کورد و میژوو (د. علی ته ته ر نیروه ی) ل سالا (2010) ی.
- 2- تاریخ الحزب الديمقراطي الكوردستاني العراق (في المحطات الرئيسية 1946 – 1993) ی (حبيب محمد کریم) سالا (1998) ی.
- 3- بزوتنه وه ی ررگاری خوازی کورد (شوره شا ئه یلوول 1961 – 1975) ی به رگی سیی (مسعود بارزانی) سالا (2004) ی.
- 4- موقف الاحزاب السياسيه العراقيه من القضية الكوردیه (1946 – 1970) ی (د. عبدالفتاح علی البوتانی) ل سالا (2007) ی.
- 5- و ثائق عن الحركه القوميه الكوردیه التحريره (د. عبدالفتاح علی یحیی البوتانی) ل سالا (2001) ی.
- 6- خۆلاسه کی تاریخی (کورد و کوردستان) (محمد ئه مین زه کی) به رگی ئیکی سالا (1931) به رگی دووی ل 1937) ی سالا (2000) ی.

- 7- دیرۆکا کوردستانی ژوهشانین لقی 18 سالا (2009) ی.
- 8- قضية الكوردية و الحزب البعث العربي الاشتراكي في العراق جزء الثاني (على سنجاری) سالا (2009) ی.
- 9- دیرۆکا پارتی دیموکراتی کوردستان (على عبدالله).
- 10- دیرۆکا پارتی دیموکراتی کوردستان (حبيب محمد كريم).
- 11- خهباتنام (محمد ملا قادر) سالا (2000) ی.
- 12- دیرۆکا پارتی دیموکراتی کوردستان ژوهشانین لقی 18 سالا (2010) ی.
- 13- الحركة التحررية الكوردية موقف واء (على سنجاری) سالا (1997) ی.
- 14- میژوی نوێ و هاوچهرخ پروگرامی خونیندا وێژدی ل سالا (2000) ی.
- 15- چوار سالی سهروکایهتی ههریمی کوردستان (2005 – 2009) ی دیوانی سهروکایهتی ههریمی سالا (2009) ی.

دوکیومینت:

کحوّل

ژ نفیسینا: ئه نوهر توّقی

دهر هیئانا هونه ری: دهشتی مسته فا

به ره میّ سالا 2011 .

(لیکۆلینه کا زانستیه لسهر چه وانیا به ره هم و قه خوارینا

کحوّل و لایه نیّ باشی و خرابییّ).

قه خوارین

قه خوارین کحوّل یان قه خوارین گیانی , ئه و قه خوارین ئه وین پیکدهیت ژ ریژهیه کا دیارگری یا کحوّلا هیقینگری , وه کی بیری یان دلۆباندی وه کی ویسکی چ سه رچاوی ویّ فیقی بیت مینا تری , قه سپ , میویژ , سیف یان هه ر فیقیه کیّ دی , یانژی ژ دندکیت گه نمی یان جهی یان گه نه شامی یان پتاتا و نشاستی و شه کریّ پیک دهیت .

پیکھاتی ئاویتیی سەرەکیی هیقینی کحولاً ئەسیل (OH₂CH₂) یان ئیپانۆل ناخی زانستی کحولی، مادەکی رۆنی هەقچوویی گازی یە لدمەکی گەرماتی نۆرمال، چونکی خەستی ئافی کیم تیدایە و تامەکا دلەقەەر یا هەمی.

لەسپیکە قەخوارنا کحولی ژدانین کیم، دبیته ئەگەری بلند بوونا پالەپەستویا (فشارا) خوینی لسهردلی و میشکی، جاران دبیته ئەگەرا پەقینا دەمارین خوینی لنافسەریدا و دی فالنجیا سەری دروست کەت، و جارانی دبیته ئەگەری هندی مروق بەشەکی هاوسەنگیا خوژ دەست بەدت. ئیسانۆل (OH₂CH₃CH) پیکهاتەکی کاریگەرە ژبووقە خوارنین کحولی، ژپخەمەت بەدت قەئینانی ب ریکین هیقینکرنی، ئانکوبریک کاربوهدراتی یان ب ری و رەنگین هیقینا، مینا ریکا مالکرننا ئوکسجینی کووب ریا چاندنا هیقینی دەیتە ناقرن و دکەشەکی تایبەتدا، و هەر بقی کریاری دووهم ئوکسیدی کاربوونی بەرهم دەیت دوی جهیدا. دکاری قەخوارنین کحولی ل مال ژی بەرهم بینی. ئەوقە خوارنین پیکهاتین پترژ 50٪ ژریژا ئیسانۆلی دەرەقن بوسونی ب ساناهی، لی ئەوین ژقی ریژی پتربوون دی ئاگر پیکه قیت ل ئەنجامی گەرماتی بی ئاگر.

ماددی کیمیایی کحولی ناقەکی گشتی یە، مینا هەر ئاویتەکی ئەندامی کوئی پیکهاتبیت ژکۆمەکا فەرمانین (HO) یین گریدای ب گەردین کاربوونی و دۆرماندۆری گریدای ب گەردین کاربوونی و هایدرۆجین.

کحولەکی دی وەکی (پروپیلین گلیکۆل) و (کحولی شەکری) ئەق کحولە دیاردبیت دناف خوارن وقە خوارنیدا ب رەنگی بەر دەوام، بەلی دناف کحولی میسانۆل هیچ کاربوونەک دیارنابیت، لی دناف بروبانۆلی دا (3 کاربوون) هەنە، ویدیوتانۆلیدا یی

ته ئى كھۆلى ئارسته كرىبه برهنگى گشتى . لى بۆب كارئىنانا و قه خوارنى چىنايىت
چونكى بى ژه هراوييه .

دبىت مرووق (ئيسانولى) ب دهستبىخيت ژبو تىركرنى ب پهيدا كرنا وزه
ى (نه نه رزى) ب گھورينا (نه سىتالديهاد) بۆ (ترشى نه سىتيك) وب هاريكارىيا
(خولا كوانزم) . دى (نه سىتيك) به رهه مئىنى نه وى باركرى ب (نيغ نه سىتيل) پا
شى بۆ خولا (ترشى نه لستريك) كويى وزه داره ئانكو نه نه رزى داره ب ريكا ئوكسىدى
نيغ نه سىتيل پاشى بۆ دووهم ئوكسىدى كاربوونى . ده مى نه م همبه ركرنى دگهل
كھۆلى دى بكهين ئيسانولى كىمترين به رهه قيا ژه هراويىبونى هه به . چونكى كىمترين
قه خوارن بۆ كوشتنا مرووقى پىتقى ب نىزىكى 1400 ملگم / كگم دا و LD ب نىزىكى
9000 ملگم / كگم .

مه ترسيا رويدانين دانين زيدهين كھۆلى ريژا هره پترژنكا دگرىت نه وين خودانين
كىشين كيم و پاشى زاروكا چونكى نه فان كه سا ريژا ئاقى دله شيدا يا كيمه . ژ بهر
هندي كارتىكرنا كھۆلى بلندتر و راسته خو تر دى كارتىكرنى ل خونى كهت
نىزىكى دناقبه را 50 - 100 ملگم / دسلتر دا و نه ق سه رخوشيه ستانداره كى ياساييه
به لى ل وه لاته كى بۆ وه لاته كى يا جياوازه ژ بهر هندي كارتىكرنا كھۆلى لسهر ترشى
گاما نه مينؤ بوتيريك (GABA) كۆ دبىته نه گه را پهيدا بوونا كه ئابى لسهر نه وى
به ردهوام قه دخوت .

قه خوارنا كھۆلى ب رهنگى نه دروست به ردهوام دبىته نه گه را سه رخوشىي ودهيته
ناقكرن (سه ر ئيشانا كھۆلى) ب ئنگليزى دبىژنى Hangover ب لاتىنى دبىژنى
crapula . گه لك نه گه ره نه ژ بووى سه ر ئيشى ژوانا گھورينا ئيسانول بۆ

ئەسیتالديهاید و زېده تر هېشك بېون و زېده بېونا رېژا كحوْلې دناڤ خوينايدا پھيدا دكەت . لې يا فە رە ئەو كەسى سەرخوْش دقان دەمادا ھازۆتئا ترميېلې و بكار ئيانا ئاميرېن گران نە رابيت , چونكى ھاوسەنگيا وى نە يا دروستە و دبیتە ئەگەرا مەترسيې لسەروى و ئەويْن بەرامبەر .

پېكھاتېن كحوْلې:

كحوْل دھیتە بكار ئيانان لديدف رېژا سەدى و جورى كحوْلې و ل مللەتەكى بۆئىكى دى جوداھى ھەنە , چونكى وىلايەتېن ئىكگرتيېن ئەمريكا ئەگەرا كحوْلې بۆپلا گەرماتيا سەدى 80 بيت دى رېژا 40% ھیتە دەستنيشانكرن , و ل مەملەكەتېن ئىكگرتى پلا گەرميا سەدى 100 ى دى ب رېژا (1 , 57%) ھیتە دەستنيشانكرن . پتريا كحوْلې ھېقىنكرى ب رېژە يا خەستى و تيراتيا 18% يە چونكى ئەقە ستاندارەكە ژبو ھېقىنكرنا شەراب و بېرو وئىسكى لى زېدەتر ب قى رېژى بۆ 25% ى دى ھیتە گھورين بۆ ماددى گازا ئيسانول و ئەقە ژى بۆقە خوارنى ب كېرناھيت .

تامېن قەخوارنېن كحوْلې:

گەلەك پېكھاتېن گرنگ يېن دوھنى و زەيتى دناڤ ئيسانوليدا ھەنە , ژبۇ ئاسانكرنا كرياتا زېدەكرنا گەلەك ژرەنگ و تامېن خوْش و ئەو ئاويْتېن بشيْن بېھن و تاما خوْش بدەنە قەخوارنېن كحوْلې بتايبەت قەخوارنېن دلپاندى .

پېكھاتېن تام خوْش ئەون ئەويْن ئەم ژسروشتى وەردگرين بۆ دەمى بەرھەمئيانا كحوْلې راستە و خوْل دەمى چيكرنى يان ژى زېدەكرنا تاما بەرى ھېقىنكرنى يان

بەرى دلۆياندىنى يان ل دەمى دلۆياندىنا كحولى مينا (جنى) يان بەرى قودىككرنا كحولى دناقئامانادا , گەلەك جاران تامكرنا قەخوارنن كحولى قەدكىشيت بو دەمى مەها و جاران دكىشتە سالا دناقبەرميلن تايبەتدا , ديسان گەلەك جارا قەمانا كحولى دناقئامانن تايبەتدا دىتە ئەگەراخوئشبوونا تام و بېھنن خوئتر مينا (شەرابى), گەلەك جارا گيا و فيقى تايبەت دكەنە دناقئامانن كحولىدا ژ بو دانا تام و بېھنا خوئ ل دەمى بەرھەمئىنانى.

مىژوويا بكارئىنانا كحولى:

بكارئىنانا كحولى قەدگىرىتە قە بو سەردەمىن بەرى مىژوويى پتريا وان مللەتئىن وى سەردەمى ھەين , وقە خوارنا كحولى ببوو پشكەك ژ خوارنا وان يا رۇژانە , يان ژى جاران بوپاكرننى بكاردئىنا يانژى بوچارەسەريئى نوژدارى يان بوئەو جھين ئىش و ژان تىدا يانژى بوھەركارەكى دى . يانژى بكارئىنانا ھندەك رەنگىن كحولى بەرى زايىنى دناقئەندەك مللەتادا ببوو سەمبۆل و ھىمايىن ئۆلدارى ل دەرباز بوونا سەدەيىن يەك لىدىف يەك وەك ئايىنى رۆمانى و ئەغرىقىا ل رىورەسمىن جەژن و خوئشادا مينا ھەلكەفتا خو داوەندى وانا (رىوئىسوس) كۆب خو داوەندى شەرابى دەھاتە نياسىن . ديسان د ئايىنى مەسىحىيەتتدا بوپىرۆزكرنا جەژنا (قداسا ئاليھى (دەھاتە قەخوارن , و ديسان دناقگەنجىن يە ھۇديادا و ئاھەنگا يە ھۇدىا ئەوا بناقى (عيد الفصح) دەھاتە قەخوارن.

قەخوارنن ھىقئىنكرى (مەياندى):

لديف وان ريكيين هاتينه ئاشكراكرن لدرئه نجامي پشكنين و قه كؤليينين مهيداني
 دهرباره قه خوارنين كحولي دياربوو كو كحولي ل چيني د ئامانين (خزفيه) دا
 دهاته هه لگرتن ژوانا ژي هژماره كا قه خوارنين كحولي ئه وين ژبرنجي و هنگفيني و
 فيقي دهاته چيكرن بهري نيزيكي 9000 سالا . تيته زانين كو ئه قه نيزيكي وي
 چاخيه ئه وي دهست ب بهر هه مئنانا بيراجه هي و شه رابا تري هاتيه كرن ل
 روژه هه لاتا ناقين . ديسان هژماره كا ئامانين ئاخى هاتنه ديتن ئه وين هاتينه
 دروستكرن برهنگه كي هونه ري ل وه لاتين دناقه را هه ردو رو بيارادا . ديسان هاته
 دياركرن كو بيره ب له قه نا دهاته قه خوارن ژوان ئامانين مه زن ژلايي مالباتين مه زن
 و كه ساتين كويخه يين وي سه رده مي قه .

شروقه كرنا په رتووكين هندوسي دهرباره باشي و خرابيا قه خوارنا كحولي , و
 دهرئه نجامي نه خوشي و سه رخوشيا كحولي ئه وين مروقتووش دبیت ل ئه نجامي
 قه خوارني راقه يين تايهت دايني , لي پتريا ملله تين هندو چيني ب دهربازبوونا
 ميژويي پشكه كا بهر هه مي فيقيين خو يين ل وهرزي چينيئا هه لدگرتن و هيقيندكرژ
 بو دروستكرنا كحولي بو روژين دي قدا داكو خوشي وله زه تي ژي ببين .

لي پشتي ئولي بو زي ل هندي سه ده يي پينجي و شه شي بهري زايني , زیده بووي و
 به لاقبووي ل باشوري روژه هه لاتي ئاسيا كو قه خوارن و ب كار ئيانا كحولي قه دهغه و
 هه رامكري لديف بيروباوهرين ئاييني بو زي , مينا پتريا هندوسي وسيخي
 (الهندوسيه والسيخيه) ئه و ئولين به لاقبووين ل وه لاتين دناقه راهه ردو رو بيارا و
 ميسري (جهی ژايك بوونا بيري و شه رابي) , و هه ر ئولي بسلمانه تي بوو كو
 قه خوارن و بكار ئيانا كحولي ب سي قوناغا قه دهغه و هه رام كرى .

به لى شه راب دهاته بكارئینان ل وهلاتى ئه غریق (بلاد الاغریق) لدهمى قه خوارنا تیشتا، ولسه دهیى ئىكى بهرى زایینی شه راب بیوو پشکهك ژ خوارنا پتريا خوجهین ئیمپراتوریا رومانى، به لى ئه غریق و رومان ههردووکا شه ربا سقك بكاردئینا ژ بو هه ر پشکهكا شه راب و ئاقى سقكربو چار پشکین ئاقى به رامبه ریهك پشکا شه رابى، و پاشى شه راب ل شوینا ئاقى هاته دابه شکر ل جه ژن و شاهیا قانا جلیل (عرس قانا الجلیل) کو ئه قه ئیکه مین موعجیزه بوو یه سوعى ل پاش خو هیلاى ل سه رده مى نویدا (عهد جدید)، و قه خوارن و بكارئینانا شه رابى پشتی شیقى بوو نه ریهك لده ق پتريا مالباتین کریستیانا بتاییهت نه ریتى (قداس الالهى) دا.

ب درژهیا چه رخین ناقین ل ئه وروپا، قه خوارنا بیرى هاتبوو بكارئینان ژ لایى هه مى مالباتاقه، زه لاما ئه واهه یز قه دخوار پاشى سقكتر بو ژنان و پاشى بو زاروکا، ول وی سه رده میدا شه رابا تری بیوو قه خوارنا چینا دهوله مه ند و زه نگینا، ده مى ئه وروپى ده ربازى هه ردوو ئه مریکا بوون لچه خى (15ى) دا خه لکى خوجه و ره سه نى ئه مریکا قه خوارنن خو یین کحولی پيش ئیخستبوون و لدیف داگیرکه ریڤ ئه مریکا کو د گوت ئه وانا شه رابا خو مالى قه دخوار ب هه لکه فتین ئایینیدا، و هه روه دابه ش دکر بتاییهت بو که سائین ژى وانا لژور حه فتى سالى، دیسان ئه وان به ره هه مئینانا قه خوارنه کا دی دکر مینا بیرى کو ژ (جهى شرین) دهاته دروستکرن ژ لایى خوجهین ره سه نین ئه مریکا باشور قه . دیسان لیکوله ر ئامازى ب وی چه ندی دکه ن کو دپه رتووکین سومه رى و میسرى دا هاتیه د سالانین 2100 به رى زایینی کو کحول دبوارین نوژداریدا دهاته بكارئینان، هه روه سا به رى هنگى هاتبو دیارکرن کحول

دهاته بكارئینان بو كه سانین نه خویش ئه وین دژانین دژوار و گراندا یان بو ئه وین دسه كه راتیدا ژبو ئیشا خوژیبر بکه ن.

قه خوارنن دلپاندی:

کریارا دلپاندنا کحولی دزفریت بو ده قه را ئاسیا ناقین و روژه لاتا ناقین بتایبته لسهر ده می کیمیا گهرین عه ره ب ئه وین به ری هه میا رابووین ب دلپاندنا کحولی و به رهه مئینانا به رهه مه کی پوخته ، ژ بهر هندی په یقا کحول په یقه کا عه ره بیه و زمانین دی هه ر ئه و په یقا عه ره بیا ره سه ن بکارئینایه . و پشتی هنگی ئه ق ناغه ل ئه وروپا نیقا چه رخی دوازدی و ده ستپیکا چه رخی چواردی به لاقو ده ربازی هه می کیشوه ری ئه وروپا و روژه لاتی بووب هاریکاریا مه غولا ده ستپیکرل چینی ، و پیشینی دهیته کرن د راپورتین لیکوله رین شوینوارادا دیار دکهن کو دلپاندنا کحولی ل چینی دهاته کرن به ری 5000 ساله به ری زاینی و په یقا (یارا سیلسوس) ژ په یقا کحول یا عه ره بیا ره سه ن وه رگرتیه .

بکارئینانا کحولی:

ل پتريا ملله تال جیهانی قه خوارنا کحولی دهیته بکارینان دگهل دانین خوارنا سه ره کی مینا فراقینی و شیقی ... و بو پاکژکرنی بکارئینایه چونکی کحول ماده کی کوژه که بوژناقیرنا به کتريا ، دیسان هاریکاره بو پاکژکرننا ئاقا بو به رهه می بیری دهیته بکارئینان ، دیسان هاریکاره بو پاکژکرننا پیش ئیخستنا هیقینی ژمادین بیانی مینا بوونه وه رین میکروسکوپی . دیسان کحول بو نموویه ئانکو (ئیسانول) کو ریپیددهت ژ بوکو مکرن و هه لگرتن و قه گرتنا کحولی ب خوژی دناقئامانین داری و ئاخی دا ژبو ده مین مه ه و سالا بی کوژناق بچیت و بزیت و خراب بیت ، ژ بهر

هندی هەر ژ که قندا ده ریا قانا بیرل وی چه ندی دکر کو کحولی بو گه شتین دریزو به رده وام دناق پاپورین خودا هلگرن و بکارینن ولده مین دریز مفای ژی ودرگرن چ بو خوشیی یان بو ده مین پینقی ، بتایبهت د گه شتا دریزو بناقو ده ننگسه رده می کولونی (العصر الکولونی).

هه روه سال وهرزین سار مفا ژ کحولاب هیژ دهاته وهرگرتن ژبوئه نه رژی ئانکو وزه ی مینا (قوٹکا)یی . چونکه ریکه که بو گه رمکرنا له شی ژسه رمایی ، دیسان ئیسائول سه رچاوه کی بله زه ژبو میشتنا وزه ی ژ خوارنی و دشیت وی وزه ی به لاق بکهت لسه ر ده مارین خوینی ئه وین دکه قنه ره خین له شی مروقی کو ب ئینگلیزی دیژنی (Periphero vascular dilation) د پتیرا شارستانین که فن و نوکه دا قه خوانا کحولی روله کی کاریگه ر له یزتیبه دفه ره ننگ و نه ریت و کلتووری کومه لایه تیدا و دناق جفاکیدا و جقاتا کومبوون و جقینین کومه لایه تی رول و کاریگه ریا خو هه بوو ژبو هه قنیاسین و پیگگهورینا هزر و بیرین جودا دبوارین جودا دا .

ژبه ر هندیی هەر ژ که فن کحول هاتیه نیاسین ب گه رناسی رون (الشجاع السائل) چونکی دیژن (ئه وی قه خوت دی یی پشت راست و ب باوهری بیت ب خو و دی لسه ر هه می ئاسته نگو توخویبادا زال بیت و ریگریی لسه ر مافین خو قبوول ناکهت).

و جارن ژ نه گه ری تی کچوونا هاوسه نگی دی توخویبین خو به زینیت و ئازادیا به رامبه ر تیک دهت ... ژ به ر هندیی قه خوارنا کحولی بتایبهت نه دروست دی یه کسه ر کارتیکرنی ل کوئه ندای ده مارا کهت و ئه و پیکهاتی کارتیکرنی دکهت مینا (الکانییس و القات) دی زال بیت لسه ر ئیرادی .

ژبلی ښه څوارنا کڅوړلی درېوړه سمین جفاکیدا نوکه زوړ ټه څه څوارنه د به لاقن و
جفاکی خوښ و گهرم دکهن مینا چا - څه هوه - ټاښ - جگار - فیقی - توڅک ... هتد روړلی
خو دلہ یزن د جفاتین جفاکی مهیی روژه لاتیدا.

بکارئینانا کڅوړلی و ساخله می:

ب کارئینانا کڅوړلی ب رهنګه کی دروست و هاوسه نګ مفاپین ساخله میپن زوړ هه نه
مینا:

- 1- کیمکرنا ریژا توو شبوونا نه خوښیا دلی.
- 2- کیمکرنا ریژا مرنا ئیکسه ریا راستیانانا دلی.
- 3- کیمکرنا ریژا توو شبوونا مرنا ئیکسه ر.
- 4- کیمکرنا ریژا توو شبوونا بهرکا دزراقیدا.
- 5- دبیت ریژا توو شبوونا نه خوښیا شه کری کیم بکه ت.
- 6- زیده کرنا ساخله می و ژبی مروقی ب رهنګه کی گشتی لجهم ټه وین څه دخون.
- 7- لیکولینه ک لسهر ټه وان که سان ټه وین ژبی ټه وان ژ 55 سالیی و ژوردا
دیاردکه ت, ټه وین روژانه 1-3 دانین څه څوارنی څه دخون دی ژ مه ترسیا
تووشبوونا نه خوښیا (الخرف dementia) ټه وا ژ ټه گهری کیمبوونا ئوکسیجینی
پهیدا دبیت, دی بنیق ریژی کیمتری هییت به رامبه ر ټه وین څه دخون .
- 8- کڅول کلوسټرولا مفا به خش زیده دکه ت و کلوسټرولا زیان به خش کیمدکه ت .

9- گهلهك بهلگه و سه رچاوه ئه وى چه ندى دياردكهن كو ئه وىن هژمارهكا دانين
قه خوارنا كحولى ب ريك و پيكي و دروست قه دخون و هاوسه ننگ. دى كي مكرنا
نه خو شيا مه ترسيا پيسبوونا خوينا و فالينجيا موخي كه ت .

زيانين قه خوارنا كحولى:

بكائينا كحولى ب رهنه گي زيده و نه هاوسه ننگ و نه دروست پروبليمن ساخلمه مي
و نه خو شيين مه ترسيدار و دو مديژ لجه م مروقي په يدا كه ت وهك:

1- تووشبوونا ب نه خو شيا په نجه شيري وهك په نجه شييرا: رويقيكا - گه وري
دهنگه زيبي - سو رينچكي - ميلاكي و مه مكا لجه م ژنكا .

2 - كولبوون و تووشبوونا دو مديژل په نكرياسي تايبه ت لجه م وان كه سان
ئه وىن ريژا كلسترولي لجه م وان دناق خوينا يا بلند.

3 - بلنكرنا ريژا كلسترولي دناق خوينا

4 - تووشبوون ب بلند بوونا فشارا خوينا.

5 - ژ به ربرن (ژ به رچوون) ل جه م ژنا.

6 - تووشبوونا رويدانين مرنى لده مي هاژوتنا ترمبيلي لده مي سه رخوشي .

7 - مرنا يه كسه ر لده قوان كه سا ئه وىن دنالن ژ نه خو شيا هاتنا گرتنا بورين دلى.

8 - راستيانا دلى .

9 - تووشبوونا نيك ژ رهنگين مرنا ده ملده ست.

10 - ژده ست دانا ميلاكي.

11 - گه شه كرنا هيدى بو كوربه له ي لجه م ژنا لده مي زك پريدا.

12 - چيكرنا پروبليما دسيسته مي ده مارا دا .

كحول و ئۆلدارى (الكحول والديانات):

كحول دىنگەھى ئۆلىدا يا خويايە كۆ ئۆلېن دياربووين بەرى ھەرسى ئۆلېن ئىبراھىمى ، چ ئامازە ب دەسنىشانكردن وقە دەغەكرنا قە خوارنېن كحولى نەدايە .
لى دئۆلى (ئەغرىقى و رۇمانىدا) دەسنىشانكرنا لىستەكا خۇ داوۋەندا كرىە ژوانا ژى خۇ داوۋەندى شەرابى بناقى (باخۇس) كۆ نوكة پەرىستگەھا (باخۇس) يا ماى لىناڧ باژىرى لازقىە ل سوورىى بناقى (پەرىستگەھا خۇ داوۋەندى خەمرى) .
دەئتە دياركردن د پەرتووكىن ئۆلېن (ئەغرىقى و رۇمان) دا كۆ كحول يا ھارىكارە بۇب ھىزكرنا ھەزا زىندەى و ئاقزىبوونى . دىسان ھەبوونا ھندەك ئۆلا بەرى ھەرسى ئۆلېن ئىبراھىمى كۆراگەھاندنا ھەرامكرن و خۇ دوپىرئىخستنا كحولى ددا مىنا ئۆلى (السىخىه والجنىه) وپترىا خويندنگەھىن (ماھا يانا بۆرى) .

1 - كحول د ئۆلى يەھۇدىدا :

شەرىعەتى يەھۇدى ئەوى مووساى (س . خ) دانائى سەخمەراتى ھەلالى و ھەرامى ژ خوارنى و قە خوارنى چ ئامازە ب ھەرامكرنى نەدايە كحولى ... ژبلى ئەوان مرقۇقا نەبن ئەوى ھەمى ژيانا خوبۇ ئۆلدارىى دبرە سەر و پەيمان ددا كۆنەقەخۇن . و ئەو كەسىن سۆزداى لدەمى رۆژىگرتنى نەقەخۇن . بەلى چ دەقىن تەوراتى نىنن دەربرىنى ب ھەرامكرنا كحولى بدن ، لى گەلەك ئايەت ھەنە كۆ ئامازەبى د دەن كۆ مللەتى يەھۇدى بەرنىاسە بقە خوارنا كحولى يان خەمرى بتايبەت دئاھنگا جەژنا (الفصح الیھودى) دا .

2 - كحول د ئۆلى كرىستيانا دا :

مەسىھىيەتتىكى چىرىنلىك خورنىق ۋە خورنىق خەرام نەكرىنە بتايىبەت ۋە خورنىق خەمرى. لى دەھىتتە زاننن خەزىرەتتىكى مەسىھى دىگەل شاگرىدىن خۇخە مرقە دخوار، و ئىك ئىنتىكەيا مەسىھى ئەوہ ... ئەوا دىئىنجىلىدا ھاتى گھورنىقا ئاقى ب خەمرى ل دەمى شاھىيا (قانا الجليل) دا . ول دوماھىك رۇژا ژيانا مەسىھى لسەرئەردى ل كەنيسەكىدا خەمرپىشكىشى شاگرىدىن خۇ دىكرو دىبىژىتى: (ئاھا ئەقەيە خوينا من) و ئەقە بۇ نەرىتەك لىجەم مەسىھىيا بتايىبەت ل رىورەسمىن (القدس الالہى) دا . لى دەھىتتە زاننن كۇ مەسىھىيا ئەقە نەرىتە كىرە بىنگەھى دابە شىكرنا كحولى ل رىورەسمىن قىداسا (الالہى) تاكوئىرۇ بەردوامى پى دىكەن .

ل مەسىھىيەتتىدا ئاگەھدارىين دژوار و توند ھەنە دەرىبارەھى شەھوہەت ۋە خورنىق خەمرى ب ئنىھەتا سەرخۇشىي .

بەلى ئەگەر بەرىخوبدەينە پۇلسى شىرەتان ل شاگرىدىن خۇ دىكەت ژىو كىم ۋە خورنىق خەمرى و دىبىژىت چەندە كاخەمرى ۋە خۇن ۋەك دەرمان ژىو پاكىژكرنا گەدى و بەس. لى كنىسا ئورسوزكىسى خەمرى خەرام دىكەت ل كەسانىن ئۇلدار لىدىق ۋە گەرىانى بۇ سەردەمى كەقن (عصرالقديم) (التسمية المسيحية للتوراة اليهودية) لى پىتر كاسولىك و پروستانت خەمرى خەلال دىكەن . بەلى پىشت راستى بۇ ۋە گەرىانا شىرەتتىن ئنجىلى بتايىبەت بۇ (رعاة والكهنة) . دىسان دەھىتتە خواستىن ژىرعاە كۇ مەدىن نەبىن ب خەمرى نەكۇھەر ئىكجار نەقە خۇن . بەلى دىسان ھىندەك كەنيسىن رادىكالى يىن پروتستانتال وىلايەتتىن ئىكگرتىين ئەمىرىكا خەرامىكرنا خەمرى دىكەن يان ژى خوزى دوىرئىخستنا وى .

3- كحول دئولى موسلمانا دا:

پشتی گهلهك داخواری لسهر كحوّلا ئیسلامی پهیدا بووین كوّمپانیین حهلال بو بهرهمئینانا بیرا ئیسلامی بتماین جودا جودا لیدیف رازیبوننا شهرعی ئیسلامی كو یا بی پیکهاتین كحوّل بیت زیده بوون ژبه رکو خه مر دئایینی ئیسلامی دا حه رامه ب حه رامکرنا رها، لیدیف شروّقه یین فه قها ئیسلامی وب ماکا پیساتیا دهیته نا فکرن، دیسان خه مر هاته حه رامکردن ل دیف هندهك ئایه تین قورئانی و فه رمؤدین پیغه مبه ری لیدیف قوناغین ل خواری:

1- قوناغا ئیکی: دیار کر خه مر (گونه هه و مفایه).

2- قوناغا دوویی: ئاماژه ب خه مرئ هاته دان د ئایه ته کی ژ سوّره تا (النساء) دا دکوت (ولا تقربوا الصلاة و انتم سکاری) خه مر حه رامه ئه گه ر فه خوئی لده می به شدار کرنی دنقیژا ب کوّدا ئه گه ری سهرخووش بی.

3- قوناغا سیی: فه خوارینا خه مرئ سهر راستکر دقئ قوناغیدا ب حه رامکرنا رها لیدیف قئ ئایه تی ((يا ايها الذين امنوا انما الخمر و الميسر و الانصاب و الازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه)) به لی شهریعه تی ئیسلامی ب حه رامکرنا خه مرئ بتنی نه راوستیا به لکو سزازی بو دانا ئه وی فه خووت و پشتی لسهر دیاریبت یا فه خواری لیدیف شهرعی دقئیت بهیته سزادان ب هه شتی جهلدا و ئه فسزایه دی پیاده بیت بوئی بهرهم بینیت و یی دابهش بکه ت.

لی پتريا دهوله تین موسلمان مینا سووری - مسری - تورکیا - ری ددهن ب کرین و فروتتا خه مرئ و بهرهمئینانا وی، به لی بهر وقاژی هندهك دهوله تا مینا (سعودی) کرین و فروتتا بهرهمه مئینانا خه مرئ حه رام و قه دهغه دکهن لی میرگه هین عه ره یین ئیگرتی ری ددهن بکرین و فروتتا خه مرئ بتنی بوکله سین نه بوسلمان به لی پتريا

دەولەت و دەقەرەين بىسلمان لى دژين ئەوان دەرمانيڭ پىشكەكا كحولى تىدا حەرام ناكەن و بكار دىين.

دیتىن ياساي بۆكحولى:

ياسا (دەربارى دادگەها تاوانا) لىدىف مادى (102) برگا (ب) دىيژىت: ھەر كەسى سەرخۆش بىت لىجھىت گىشى و تىكدانا رەھەتيا خەلكى و ئازاديا وانا بىكەت و تەعدارى لى بىكەت يان ژى ھىش و بىرىن خۆژ دەست دابن پىتقى يە بھىتە گرتن بى فەرمانا دەستھە لاتا تايبە تەند. دىسان ياسا (سزا) دەربارى سەرخۆشى دىبە شى شەشى لى تايبە تەند ب سزايڭ سەرخۆشى دىمادىڭ 386-387-388 دا ئامازھى ب سزا سەرخۆشى دىكەت و برگىن تايبەت ب سزا ھەبىسكرنى و سزادراقى بۆ سەرىچكارى دەردىيخىت لىدىف قان ماددىن مە ئامازھ پىداى.

ل پىتريا دەولەتارى نادەنە سنىلان ئەوڭن ژىيى وان نەيى ياساي بۆقە خوارنا كحولى وكىشانانا جگارا , وەلاتىن ئەوروى سزايڭ توند دەنە دەست بۆ سەرىچكارىڭ بقى رەنگى , لى ژىيى ياساي بۆقە خوارنا كحولى 18سالە , بەلى ل وەلاتىن ئىكگرتىڭ ئەمىرىكا ئەقژىيە 21سالن ول يابانى 20سالن.

ھاژۆتئا ترۆمبىلى ل ژىر كارىگەريا كحولى:

رىگرتئا ياسايى يا پىتريا دەولەتتا دەربارى ھاژۆتئا ترۆمبىلى لىدىمى سەرخۆشىدا , ژبەر كو كحول دىبىتە ئەگەرى ھىدى كاردانەقەيا بەرامبەر . يانژى شىانين سەركردايەتيا لى خورىنا ترۆمبىلى لاواز دىكەت لىدىمى قەخوارنى و سەرخۆشى و ب ياساي دىيژنى (سەركردايەتيا ژىر كارىگەرى) و ئەقياسايە و سزايڭ وى ژ

دەولەتەكى بۆيۈككادى جوداھى ھەنە، چونكى ھندەك دەولەت داکۆكى ل سەر قەخوارنى دكەن بتنى قەخواربىت وريژا كحولى سفر/بىت دى ھىتە سزادان، لى ھندەك دەولەتتىن دى رى ددەن تاكورىژەيەكا پەسەند ئەگەر كحول دناقخوينىدا ھەبىت.

كحول و ئىدمانا قەخوارنا وى:

چىكرنا قەخوارنىن كحولى كىم پىك بەين دكرىارا ھىقنىكرنىدا وپىكھاتى شەكرو نىشاستى تىدايە، وقوخوارنىن كحولا بلند پىك بەين ئەقەبەرھەمە ب دلپاندنى بدەست دكەقىت وپىتقى ب ئاويتىن تايبەت و دەمى درىژھەيە بتايبەت شەراب مينا شەرابا (البورت، الشىرى).

ژبۇبەرھەمئىنانا بىرى پىتقى ب كرىارا ھىقنىكرنا كورتە ونە تەمام كۆنيزىكى ھەفتىەكى يان دوويا دقىت و بلندىا رىژا كحولى دناقبەرا 3-8% ى يە ب زىدەكرنا ھندەك ماددىن سروسىتى، بەلى شەراب پىتقى كرىارا ھىقنىكرنا درىژو تەمام دقىت بۇدروسىتون و ھىقنىبونى، چونكى دەمەكى درىژو رىژەيى دقىت وەك (مەھ و سال و سەدە) دا كۆبشيت رىژەيا پىتقى كحولى ئەوا دناقبەرا 7-18% ى دا وەرگىت، بەلى شەرابا گازى ل دەمى بەرھەمئىنانى ئەم پىتقى چەندەكا شەكرىنە بەرى داگرتنى (التعبئە) دناقبتلادا، و ئەم پىتقى كرىارا ھىقنىكرنا ناوەندىنە ژبۇ داگرتنا دناقبتلادا، ژبەركۆبەرھەمىن دلپاندى بەردەوام پىكھاتى كحولى دناقدا دگەھىتە 30% ى وپتر، ديسان (اللىكىورات) يا ھەرە باش دەست دكەقىت برىكا تىكەلكرنا تاما دگەل پىكھاتەكى شەكرى يى گەلەك باش ژبەركۆقەخوارنىن گىانى بەردەوام پىكھاتا كحولى ب رىژا 5و37% ى وپتر پىوانە دكەن، و ئەم نەشىين تاما

بكهينه دناقدا لدهمى دلپاندنى ، لى هندهك قه خوارنن گيانى يئن نوى ئەم دشين تاما بكهينه دناقدا به لى پشتى دلپاندنى وهكى (قودكا سويدى ئەبسولوت) .

چاوا دى جامى شەرابى پيوانه كهين؟

پيوانه بو قه خوارنا كحولى برهنگهكى دادپهروه رانه و ساخلام بقى رهنگى هاتنه پيوانه كرن بو بيري (12) ئونسه (oz) ، و بو شەرابى (5) ئونسه (oz) . و بو قه خوارنن كحولين دلپاندنى (5 ، 1) ئونسه (oz) ئەوين ريژا وان دگه هيتته 40% ى ژ كحولى ، و تيزانين كو مروقين ژيى وانا ژ 65 سالى پتردقيت روژى جامهكى پتر نه قه خون ، و قه خوارنا ژ قى ريژى زيده تر يا گرديا به ب ژيى مروقى قه چونكى ژ بو چاره كرنا جه ستى كحولى پيتقى ب نهرمى و هياوشىي ههيه .

ئەرى ئەو چنه نيشانين ئيدمانا قه خوارنا كحولى؟

قه خوارنا پتريا جامهكى يان دوويا ياكحولى بو هه ر جاره كا قه خوارنى يان هژماره كا جارا دحه فتية كيدا برهنگهكى به رده وام .

نه شيانا ته بو خوزال كرن لسهر قه خوارنى و خودانا دهست بو لاوازيا ئيرادى لسهر قه خوارنى ئە قه هه مى دزقريته قه بو قه خوارنا نه ريك و پيك و زيده و كومبوونا ريژه كا زوريا كحولى دخوينيدا ئە قه ژى مروقى دگه هينيته پلا ئيدمانى .

و ئە قه ژى كه سى (مدمن) دگه هينيته وي چهندي كو جارنا سه را قه خوارنى شه رده قا بكه ت يان كارى خوژ دهست بدهت يانژى سه را قه خوارنى به يتته گرتن و كارين نه شرين بكه ت و ئازاديا به رامبه ر تيكبدهى و زورژ شيان ووزه وده مى خوئى پيروز بدهيه خاترا قه خوارنى و ئەندا مين له شى خو گورى قه خوارنا نه ياساى بكهى و ژيانا خو بيخيه دمه ترسييدا ، گيانى خو گورى زه هرا سپى بكهى .

کی پیتقیہ کھولی نہ فہ خوت؟

پیتقیہ ئه وکس کھولی نہ فہ خون و خوژی دویر بیخن ئه وین ژ ئه گه را فہ خوارنا کھولی نہ خوش و ئیدمان بووین یان ژئ نہ خوشیہ کا دی هه یه کو فہ خوارنا کھولی کارلیکرن و هه ودانا نہ خوشیا وی زیده دکهن و سه بارکین دی بو دروست دکهن مینا ئیک ژقان نہ خوشیین لخواری .

- 1- تووشی خوینبه ربوونا یه کسه ربییت.
- 2- ژژانا میلاکی بنالیت.
- 3- ژ نه خوشیا په نکریاسی بنالیت.
- 4- ژ نیشانین هه بوونا په نجه شیرا (سورینچکی - گه وریی - دهنگه ژئیا - دهقی)
- 5- هه بوونا میژوویا ئیدمانی دمالباتیدا بئه گه ری فہ خوارنا کھولی , دقیت یی هیشارو سه رخوبییت ب تیکه لیین کھولی را دا کو خوژ دانا دهست و ئیدمانی رژگارییت .
- 6- زیده ترژ ئه قین لسه ری , دقین ئه وین نہ خوشیین کھول کارلیکرنی لی دکهت بی ئاموژگاری و شیره تین دختوری نه فہ خوت ب تابییت ئه و

نه خوش یین ئه قان چاره سه ریین لخواری به رده وام دخون:

- 1- مضادات حیویة 2- مضادات للتخثر 3- مضادات الکأبة
- 4- ادویة مرض السكري 5- مضادات للهستامین 6- ادویة مضادات
- للإصابة بنبویات الصرع 7- مضادات بیتا 8- مضادات الام 9- الحبوب المنومة .

ئەرى دزانى ئەگەرھەيىن ئەسپىرىن بخۆى دگەل كحۆلى دى ب مەترسىا زىدەترىا خوين بەرىبوونا رويقۇكا تووشىبى . و ئەگەر كحۆلى دگەل دەرمانىن تەناكرنا ژنا بخۆى دى روى ب روى تووشبوونا مەترسىا زىدەترىا زىانىن ژ ناچوونا مۇلاكى بى . ژ بوپتر خو پاراستنى ... دقۇت كۇمپانىيىن چىكرن و بەرھە مۇئىنانا كەرەستىن خوارنى و قەخوارنى و دەرمانا ھوشدارى و ئامۇژگارىيىن ساخلەمى و مۇژوويا بەرھە مۇئىنانى و خراببوونى و چاواييا بكارئىنان و ەمباركرنى لسەر بنقىسن و ديار بكن داكۇئەوئىن بكاردئىنن ژ پروبلىمىن ساخلەمى قورتال بن و دروست بكارىيىن و مفاى ژى وەرگرن .

تۆچ بگەى باشە دەرپارەى قەخوارنا كحۆلى؟

قەخوارن و نە قەخوارنا كحۆلى ھاوسەنگ بگە و پاشى برىارا مفا و زىانا وى بده كانى قەخوارنا وى مفا بو تە تىدايە يان توزيانى ژى دىيىنى ... ئەگەر تو دزانى لته ناھىت و ساخلەميا تە تىكدەت يەكسەر خو نىشا دختورى بده و رايۇزا وى بگە پىگىرىي ب گۇتتا دختورى بگە دەمى دىيۇتتە تە نە قەخوئان قەخوارنى بو تە دەستنىشان دكەت .

بەرى ھەر تىشتەكى توھەستى بگە كۇتو مەجبور نىنى كحۆلى قەخوى .. چونكى پترىا دختورا دىيۇنە نەخۇشۇن خو بتنى جامەكى شەرابى قەخون ژ بو چالاک بوونا ساخلەميا تە , لى گەلەك دختورۇن دى دىيۇنە وان نەخۇشۇن ساخلەميا وان نە باش و قەخوارنا كحۆلى زىانى دگەھىنتە بەدەنى وان دىيۇننى ب ھىچ رەنگەكى ناىبىت خو نىزىكى قەخوارنا كحۆلى بگەن چونكى كحۆل زىانبەخشە بو وان ژ بەر ئەگەرئىن تووشبوونا وان ب نەخۇشىيىن

تایبەت کۆ کھۆل دی رەوشا وان پتر تیکدەت . بە لێ ئەگەر ئەم کھۆل ب
 عەقلانی قەخۆین هیچ ترس پێ نەقیت.. لێ ئەگەر ئەم دویری ئاقلانی و پتر
 پیتقیا لەشی و حەزا خۆ قەخۆین بێ ھاوسەنگی ب ئیرادەکا لاوان. هینگێ ئەم
 دبیژن ژ دەستدانا کھۆل باشترە ژ دەست دانا بە شەکی گرنگ لەشی تە و
 چکرننا هەناسا تە و دبیتە ئەگەری ب داوی ئینانا ژیاننا تە .

لیدی قی ئایەتال خوارێ دقیت ئەم خۆژ کھۆل دویر بیخین و خۆژی
 بپاریزین (یا ایها الذین امنوا انما الخمر و المیسر و الانصاب و الازلام
 رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون, انما یرید الشیطان أن
 یوقع بینکم العداوة و البغضاء فی الخمر و المیسر و یصدکم عن ذکر اللہ
 و عن الصلاة فهل انتم منتهون) .

عەرەق زی وەکی هەمی کھۆلین وی مفایی خۆبی تایبەت هەیه ئەگەر ب
 ساخلەمی و دروست بەیت قەخوارن کۆ چەندەکا کیم دگەل ئافی بەیتە
 تیکەلکرن و سفک بیت ب ریژا (5 – 10 گم) , ریژا یاسایی وری پێ بەیتە
 دان کوچ سەبارکا بۆ مروقی چینهکەت , ئەو ریژەژی روژانە دناقبەرا 10 –
 20 سەنتیلترانە .

کھۆل کیشی زێدە دکەت!!

بارا پتر ژ تایبەتمەند و شیرەتمەندی خوارنی دبیژن خۆژ قەخوارنا کھۆل دویر
 بیخن ئەگەر هەو بەقیت .

کیشا بیننە خوارێ: چونکی بۆ هەر جامەکی مەزن ژ شەرابی کۆ پیکهاتیبیت
 ژ (250 ملل) . 170 یەکی گەرماتی تێدانا هەر کھۆلەک ژ یا دی جودایە بۆ
 بەخشینا گەرماتی بۆ نمونە:

بو ديار كرنا هر (125 ملل) ژڼه خوارنا هه مه ره نځيا كحوځي ټه ډيه كځين
خوارين گهرماتي ټيدانه:

- 1- شه رابا سپي: 85 يه كځين گهرماتي.
- 2- شه رابا الرووم الكوكاء: 145 يه كځين گهرماتي.
- 3- بيره: 190 يه كځين گهرماتي.
- 4- به كاردي: 144 يه كځين گهرماتي.
- 5- البراندی: 253 يه كځين گهرماتي.
- 6- مارجریتا: 185 يه كځين گهرماتي.
- 7- المارتيني: 210 يه كځين گهرماتي.
- 8- تاكيلا: 219 يه كځين گهرماتي.
- 9- وييسكي: 126 يه كځين گهرماتي.

دوير كه فتن ژ مه ترسيا كحوځي:

- 1- خو ژڼه خوارنا كحوځي دوير بيخه ده مي ڪومكرنا يه كه و پي كه اتين وي
لده مي چيكرن و به رهه مئيناني .
- 2- ده مي برسي و دگهل جگاري نه ڦه خو... چونكي دي زاخاله شي ته بله ز
ميڙيت و كارت ٽيكرنا وي دي يا زور بيت لسهر ته .
- 3- ټه گهر ڦه خوځي: باشتر ټه وه دگهل خوارني ڦه خوځي چونكي دي خوي نا
پيس ژناڌ بهت ټه وا باركري ب ڪلوسٽرولا پيس .

كارت ٽيكرنا كحوځي لسهر پيستي:

نه بتنى زيانا كحولى ئه وه كو كيشى زيده دكهت بتنى ... به لى به لكى بيته ئه گه را
وى چه ندى كو پيستی زى هسك دكهت جوانى كيم دكهت و ديتنى لى وندا
دكهت و له زاتيا زقرينا خوينى سست و شل دكهت و چالاكيا فيتامينا و ئاسنى
زيندى دلەشى دا كيم دكهت خوارنى بدروستى ناگه هينته پيستی ديسان
قه خوارنا دو مدريژ دبيتە ئه گه را توخويبكرنا گه هاندنا ههستيارى , و دبیت
بيته ئه گه را نه گه هاندنا ئه كزىما بو پيستی تووشبوونا ب نه خو شيا
(الصدافيه) و هيواش كاركرنا ميلاكى نه ريكوپيكيكاركرنا سيسته مى كارى
گولچيسكا و په يدا بوونا پقدانكين هه وای لهن چاقا .

ژ وەشانىن ئىكەتيا نڧيسەرېن كورد

دھۆك

www.duhokwriters.com

- 1) نڧىزەك مەستانە ل دۆر گونبەدا جزيىرى/ ڧەكۆلېن، د. فازل عومەر - 2004
- 2) خەونىن تازى/ ھەلبەست، روخوشى زىڧار - 2004
- 3) وەغەرەك د نھىنىيىن دەڧى دا/ رەخنە و ڧەكۆلېن، ياسرى ھەسەنى - 2004
- 4) بىاڧى ڧواندى/ ڧەكۆلېن، جەلال مستەڧا - 2004
- 5) لېەر دەرازينكا تىكستان/ ڧواندىنېن وېژەيى، سەلام بالاىى - 2004
- 6) ڧواندىنگەھا برسېكرنى/ چىرۆك، صدىق ھامد - 2004
- 7) ھزر و دىتن/ ھزر و رەوشەنېىريا گشتى، د. عارف ھىتو - 2004
- 8) چەند رىيەك بۆ دەڧى/ ڧەكۆلېن، صبيح محمد حسن - 2004
- 9) بەرپەرەكۆ وندا ژ ڧانناما سەلېمى ئەسەمەرى/ چىرۆك، انور محمد گاھر - 2004
- 10) چەند ڧواندىنەك شىوەكارى/ ڧەكۆلېن، ستار على - 2005
- 11) ژانىن سىناھيى/ رۆمان، تحسین نافشكى - 2005
- 12) قصص من بلاد النرجس، حسن سليفانى(الطبعة الثانية) - 2005
- 13) گۆتارىن رەخنەيى/ كۆمەلە وتار، ھۆشەنگ شىخ محمد - 2005
- 14) گەريانەك د ناف باغى ئەدەبى كوردى دا، رەشىد ڧندى - 2005
- 15) سۆتنگەھ/ رۆمان، بلند محمد - 2005
- 16) سىياپوشى زىمارى/ چىرۆك، د. فازل عمر - 2005
- 17) شانۆيا ھەڧچەرەخ و چەند دىتن/ سىيار تەر - 2005
- 18) ڧيان د دەمەكى ژاندار دا/ رۆمان، محسن عبدالرحمن - 2005
- 19) تەكنىكا ڧەگىرانى د كورته چىرۆكىن (فازل عومەرى) دا/ ڧەكۆلېن، نەڧىسا ئىسماعىل - 2005
- 20) مېرى و كەڧۆك/ چىرۆكىن زارۆكان، د. عبدى ھاجى - 2005
- 21) ھەژدە چىڧانۆكىن گورگا/ چىرۆك، ب: محمد عبدالله(چاپا دووى) - 2005
- 22) روستەمى زالى/ د. عارف ھىتو(چاپا دووى) - 2005

- (23) شھینا چىيايى سېي / چىرۆك، نزار محمد سعید - 2005
- (24) جەمسەرئى سېي / كورتە چىرۆك، خالد صالح - 2005
- (25) ئەى رۇژ نەچە ئاڧا / پەخشان، سەلام بالايى - 2005
- (26) ژ رەوشەنبىريا كوردى / فەكۆلىن - گۇتار، ناجى گھ بەروارى - 2005
- (27) زارۆكىن جىھانا ناشتى و ناشۇپى / فەكۆلىن، ھزرفان عبدالله - 2005
- (28) دھۆك د سەربۇران دا / بىرەوهرى، صدیق حامد - 2005
- (29) جاك درىدا و ھەلوەشاندىن / فەكۆلىن، د. فازل عمر - 2005
- (30) داويا شەپقانەكى / رۇمان، عصمت محمد بدل - 2005
- (31) پىلىن رەخنەيى / رەخنە، نعمت الله حامد نەيلى - 2005
- (32) دەما ھىشتا گىانەوهر دىشان باخفن / چىقانۆكىن مىللى، و: حجى جعفر - 2005
- (33) بەر ب دەقى خۇمالى / دەق و شرۇڧەكرن، ئىبراھىم ئەحمەد سەمۇ، 2005
- (34) مېمىتىكىس، ژ ھزركرنى تاكو ئايدىيۆلۇجىيايى / د. فازل عمر، 2005
- (35) كەلتۇر.. ناسىئونالىزم و ەەرەبكرن / فەكۆلىن، ەبدال نورى، 2005
- (36) پەيڧىن بى پەردە / فەكۆلىن رەخنا ئەدەبى، عبدالخالق سولتان، 2005
- (37) نىڧىتن د چاڧىن نىرگىزى دا / ھەلبەست، بەشىر مزویرى، 2005
- (38) ژ ھەلسەفا بەر خودانى / ھەلبەست، رەمەزان عىسا، 2005
- (39) ئەوئ دۇى ھەميا / كورتە چىرۆك، صبیح محمد حسن، 2005
- (40) نزیارگەرى / د. فازل عمر، 2005
- (41) بیست سال و ئىڧارەك / رۇمان، صىرى سلیڧانەى، 2005
- (42) نڧىسین د نافبەرا نڧیسەرپن خوداوند و لىگەرپان ل نازادىن / فەكۆلىن، ھۆشەنگ شیخ محمد، 2005
- (43) ژ چىرۆكىن مىللى یىن فلکلورى / جمیل محمد شىلازى، 2005
- (44) جواهر المبدعین / مناقشات ادبیه، اسماعیل بادى، 2005
- (45) دیمەنن پەچنى / چىرۆك، كىڧى عارف، 2005
- (46) تىر ژ كفانا دوھشپىن و بەر تىنە من / ھەلبەست، سەلمان كۆڧلى، 2005
- (47) كەڧالەكى رويس / ھەلبەست، شوكرى شەھباز، 2005
- (48) دەولەت و عشقەكا كەڧتار / ھەلبەست، دەيكا دالیايى، 2005
- (49) شەڧىن بى خەو / ھەلبەست، بەيار باڧى، 2005

- (50) ئازراندا بەندەمانى/ ھزرفان، 2005
- (51) چاخى رۇژ دپەيقىت/ ھەلبەست، شەمال ئاكرەيى، 2005
- (52) دوو چەمكىن ھافىبوون ياخيبوون/ ئەمىن عبدالقادر، 2005
- (53) راستى و تالان، صبىجى مراد، 2005
- (54) دەفتەرا بى گونەھىي/ ھەلبەست، عبدالرحمن بامەرنى، 2005
- (55) زمان و زمانفانى/ عبدالوھاب خالد، 2005
- (56) ئەفەين، خەم و مرن/ ھەلبەست، گىب دەشتانى، 2005
- (57) زىنداننا بچويك/ ھەلبەست، عزيز خەمجىن، 2005
- (58) عشق د بەھشتەكا يوتوبىيى دا/ ھەلبەست، مصطفى سليم، 2005
- (59) ئەزى د ھەمبىزا ھەناسىن تە دا/ چىرۆك، اسماعيل مصغى، 2006
- (60) رۇمان ل دەفتەرا بەھدىنان/ فەكۆلەين، رەمەزان ھەجى، 2006
- (61) رايان گشتى، تىگەھ و پىناسىن و گوھورىن و پىفانا زانستى/ فەكۆلەين، مسلم باتىلى، 2006
- (62) ھەلبەستىن رەنگىن/ ھۇزان، و: تەنگەزارى ماريى، 2006
- (63) تەفتەرا كورد، ھونەرمەندا بەرزە/ فەكۆلەين، و: مەسعود خالد گولى، 2006
- (64) چاپەمەنىيەت رەوشەنبىرەيت دەفتەرا بەھدىنان (1935-2000)/ بىبلوگرافىيا، وصفى حسن ردىنى، 2006
- (65) شەفا فرىشتە رەفەين/ چىرۆك، اسماعيل سليمان ھاجانى، 2006
- (66) گولوكا ئالۇزىي/ خالد صالح، 2006
- (67) نقيزەكا بارانى/ ھۇزان، ھەفال فەندى، 2006
- (68) رۇژ/ ھۇزان، ھىيار رىكانى، 2006
- (69) عشق ل ژىر پرا چىنودى/ بىلند محمد، 2006
- (70) وەرزى ئەفەينى/ نۇفلىت، يونس احمد، 2006
- (71) ئەفسانەيا سترانىن بىندەستىي/ نجىب بالايى، 2006
- (72) خەونەكا ئەمريكى، چىرۆكىن عزيز نسىن/ و: خىرى بوزانى، 2006
- (73) ھزرىنەك د زمانى كوردى دا/ رشيد فەندى، 2006
- (74) خانى مامۇستايى سىيەمىن/ مەم شەرەف، 2006
- (75) ژ ئاوازىن جوانىي/ ھۇزانىن، ناجى گھ بەروارى، 2006

- 76) پېداگووونەك لىسەر ھىندەك بەلگەنامەيېن تايبەت ب كوردانقە / فەكۆلىن، د. صلاح ھىرورى،
2006
- 77) مەشا بۇكان / ھۆزان، ھىقى بەروارى، 2006
- 78) ئەو زەلامى دگەل خۇ لىك جودا / شانۆ، سيار تەمەر، 2006
- 79) پەلېن عشقى / ھۆزان، درياس مستەفا، 2006
- 80) شەفېن سار / رۆمان، ھەسەن ئىبراھىم، 2006
- 81) ھۆزان بۇ دەلاي / ھۆزان، خالد حسين، 2006
- 82) بالۆلكا شەكرى / چىرۆك، حسن سلىقانى، 2006
- 83) ھەيرانۆك نامەيېن ئەقىنداران / ئەدىب عبداللى، 2006
- 84) مرن د قشلىيا پادشاھى دا / چىرۆك، محسن عبدالرحمن، 2006
- 85) چىشانۆكا گايى سۆر / فلكلور، جمىل محمد شىلازى، 2006
- 86) سەلوا ھىش بەلالىسكە / ھەلبەست، لقمان ئاسھى، 2006
- 87) بلىجان / رۆمان، پەروىز جىھانى، 2006
- 88) لەعلىخانا گۆفەيى / چىرۆك، مصگى بامەرنى، 2006
- 89) فەگەر / رۆمان، شاھىن بەكر سورەكلى، 2006
- 90) قەدەرە من / ھۆزان، سەلمان شىخ مەمى، 2006
- 91) بېھنەشك / فولكلور، محمد حسن بناقى، 2006
- 92) ئارمانج / ھۆزان، سەبرىە ھەكارى، 2006
- 93) باكورى دل / ھۆزان، دلشا يوسىف، 2006
- 94) خەونەك بنەفشى / چىرۆك، عصمت محمد بىدل، 2006
- 95) نەئىنېن خامەي / ھۆزان، سەبرى نەئىلى، 2006
- 96) ھەناسەك د پەرسىتگەھا شعرى دا / خواندنېن وپژەيى، سەلام بالايى، 2006
- 97) شۇرشىن بارزان / ھۆزان، ھەيدەر مەتىنى، 2006
- 98) عەشقا مە چىرايەكى زەرادەشتى يە / كورتەچىرۆك، ئىسماعىل مستەفا، 2006
- 99) تەنھەستان / ھەلبەست، كەمال سلىقانى، 2006
- 100) رۆستەمى زال / فولكلور، جەمىلى حاجى، 2006
- 101) ماقالات نقىدىە / مجموعە الكتاب، 2006
- 102) بەرگۆتەيىن كۆچەرەكى دەشتىنەبوويى / ھۆزان، اسماعىل تاھا شاھىن، 2006

- 103) دەفج نابھيسن! / كورته چيروك، تىلى سالج موسا، 2006
- 104) شەفەكا بى نفيژ / ھۆزان، لايق جەمال كوريمەى، 2006
- 105) پارادوكسىزم و تىگەھى وى د ھۆزانا نويخوازا كوردى دا ل دەفەرا بەھەدىنان / فەكۆلين، عسمەت خابوور، 2006
- 106) دۇسىيا بارزانى د سندوقا پىلايى يا ستالىنى دا / فەكۆلين، ومزيرى عەشۇ، 2006
- 107) ھەلەبجە / ھەلبەست، سەيدايى كەلەش، 2007
- 108) چاڭىن سىتافكى / رۇمان، تەحسىن نافشكى، 2007
- 109) باكورى ھەلبەستى / ھەلبەست، نارژەن نارى، 2007
- 110) گەپانەكا بى ھۇدە / چيروك، نەفيسا ئىسماعىل، 2007
- 111) سوره برىنا شەفا من / ھەلبەست، سەلوا گولى، 2007
- 112) عەشق د خلوگەھا مرنى دا / ھەلبەست، ناشتى گەرماڭى، 2007
- 113) سرودىن رۇژھەلاتى / چيروك، جەلال مستەفا، 2007
- 114) نارىانا سىنورپىن دوور / ھەلبەست، مەسعود خەلەف، 2007
- 115) ناوازيں خامەيى / لىكۆلين، نعمت الله حامد نەيلى، 2007
- 116) بەيتا سىسەبانى / ھزرخان، 2007
- 117) گەر تو ماباى / ھۆزان، سەلمان شىخ مەمى، 2007
- 118) لەشى شەفى / ھەلبەست، سەلام بالايى، 2007
- 119) دالەھى يىن كەسەكى ب تنى / چيروك، د. عارف حىتو، 2007
- 120) چەند ھزرىن رەوشەنبىرى / گۇتار، ناجى تاھا بەروارى، 2008
- 121) ھەلكولىنا زمانى / فەكۆلين، د. فازل عمر، 2008
- 122) خەونەكا كىقى / ھەلبەست، دەيكا داليايى، 2008
- 123) ژ بۇ رىنقىسەكا چىتر / فەكۆلين زمانەفانى، اسماعىل تاھا شاھىن، 2008
- 124) پەترۆمەكرنا گونەھان / چيروك، محسن عبدالرحمن، 2008
- 125) رۇزانىن شىتەكى / تىكستىن ئەدەبى، ادیب عبداللە، 2008
- 126) رۇژ ئاڧا دبىت دا بەھەلىت / ھەلبەست، صديق خالد ھرۇرى، 2008
- 127) بازىرى دىنا و چەند چىرۆكىن دن / كارىكاتۇرە چيروك، تىلى صالح، 2008
- 128) ئەفەين و ستان / ھۆزان، فىصل مصطفى، 2008
- 129) گۇفەندا زىنى / ھۆزان، د. خىرى نەمو شىخانى، 2008

- (130) كەپەزى خەونان/ ھەلبەست، خەمگىنى رەمۇ، 2008
- (131) بەندەر/ ھەلبەست، ديا جوان، 2008
- (132) سېھستان/ كورتە چىرۆك، خالد صالح، 2008
- (133) حېجىبون/ ئەحمەد ياسىن، تېكىستىن ئەدەبى، 2008
- (134) تېكىست د نابقەرا گۇتارا رەخنەبى و رىبازىن ئەدەبى دا، ئەمىن عبدالقادر، 2008
- (135) پايىزەكا شىن/ ھەلبەست، تريفە دۇسكى، 2008
- (136) ئەم بۇچى كىتبان چىدىكەين؟/ گۇتارا، ھوشەنگ شىخ مەمەد، 2008
- (137) شەفىن پىراگ/ حسن ابراهيم، رۇمان، 2008
- (138) چىرۆكىن وەرگىراى ژ كوردى بۇ ئىنگىلىزى/ چىرۆك: لوقمان ئاسھى، 2008
- (139) دەھ خەون/ كۇمەكا ھەلبەستفانان، ھەلبەست، 2008
- (140) راپرسىن و راوەرگرتن/ مسلم باتىلى، فەكۇلىن، 2008
- (141) تېكىستىن ئەدەبى/ خالد حسىن، 2008
- (142) پىرا ئارتا يان بەھايى گران/ ئەنومەر مەمەد تاھر، سى شانوگەرىپىن وەرگىراى، 2008
- (143) ترسا بى ددان/ ھەلىم يوسىف، رۇمان، 2008
- (144) بىرھانتىن سەر خەوش/ سىروان قىچۇ، ھەلبەست، 2008
- (145) پايىزا پەيفان/ سەبرى سلىفانى، لىكۇلىن، 2008
- (146) مەيدانا كوچكان/ ئىسماعىل سلىمان ھاجانى، كورتەچىرۆك، 2008
- (147) چەند ستىرپىن گەش د ئەسمانى ھەلبەستا نوو يا كوردى دە/ خەلىل دەھۇكى، فەكۇلىن، 2008
- (148) دىوانىن بۇتانى/ سەبرى بۇتانى، ھەلبەست، 2008
- (149) زمان و ئەدەب و مېژووا كورد د (رۇژى كورد) دا 1913/ ھەجى جەغفەر، فەكۇلىن، 2008
- (150) لاقۇزا كەفئەوارەكى خەمبار/ گولنار ەلى، ھەلبەست، 2008
- (151) سنورىن فەكرى/ ئىسماعىل بادى، چاڭپىكەفتن، 2008
- (152) پەسنىن نامەدخاننى/ ھەنىف يوسىف، ھەلبەست، 2008
- (153) توافا يارى/ ەمەرئى لەلى، ھەلبەست، 2008
- (154) تىۋورا وىژەبى/ و: د. عارف ھىتو، فەكۇلىن، 2008
- (155) سالۇختە د ھەيرانۇكان دا/ جەمىل مەمەد شىلازى، فەكۇلىن، 2008
- (156) شانۇ.../ سيار تەمەر، فەكۇلىن، 2008
- (157) من نەفىت ژ لەشى تە بىارم/ بەيار زاويتەى، ھۇزان، 2008

- (158) سېئېرەبەندى يا بەردەوام(زمانى چامەيى) // فازل عەمەر، فەكۆلېن، 2008
- (159) ساگو/ نوزاد مزورى، كورته چىرۇك، 2008
- (160) فەرھەنگا كلاسيكىن كورد/ مەسعود خالد گولى، فەكۆلېن، 2009
- (161) ئەو پياۋەى بە لامەوۋە پت بوو/ بەھر موفتى، 2009
- (162) چەند بابەت و لىكۆلېننن زمانى/ عبدالوھاب خالد، فەكۆلېن، 2009
- (163) سىمىيە الخىتاب الشعرى، د. محمد صابر عىيد 2009
- (164) رۇزاننن ئەدەبىياتا كوردى – چىكى، 2009
- (165) ل بەرسفكا مە بەفر بارى/ محسن قوچان، ھۇزان، 2009
- (166) دەنگ و ھەلنگىقتن/ ئازاد دارتاش، خويندىنن رەخنەيى، 2009
- (167) الشواف... الليلة الاخيرة/ و: سامى الحاج، ضيرۇك، 2009
- (168) كىمياگەر/ و: د. لەزگىنن ئافدرەھمانى، رۇمان، 2009
- (169) ئەو پياۋانەى لە ناو رەنگى تابلۇكانم سەما دەكەن/ نالە عەبدولپەرھمان، چىرۇكان، 2009
- (170) 100 ساليا زانا و نقىسەرى كورد قاناتى كوردۇ/ توسنى رەشىد، كۆمەلەكا فەكۆلېنان، 2009
- (171) ھەلوەسەيىن زىنى/ د. عارف حىتۇ، شعر، 2009
- (172) باخورە/ محسن عبدالرحمن، رۇمان، 2009
- (173) پىلا رەش/ ھىشار رىكانى، ژ بىرەوهرىنن پىشمەرگەيەكى، 2009
- (174) كەيدى گەور/ صدىق حامد، رۇمان، 2009
- (175) دەمى نىچە ب خۇ دىبىزىت/ و: صالح يوسف سۇفى، فەكۆلېن 2010
- (176) بابى منۇ/ محمد سلېم سيارى، كورته چىرۇك، 2010
- (177) مقهى العميان/ انور محمد تاهر، قصص كوردية مترجمة، 2010
- (178) ئەو خانما ھەنى/ ھەسەن سلىقانىھى، ھوزان، 2010
- (179) سەوداسەرى/ خالد سندورى، ھوزان، 2010
- (180) ھەناسەيىن شعرى/ عبدالرحمن بامەرنى، ھوزان 2010
- (181) ئەف زى دئاخفن/ دەمەت دىركى، ھەلبەست، 2010
- (182) فرين د پەنجەرى دا/ ھزرقان، ھەلبەست، 2010
- (183) ستافكىن ئەفرو و دوھى/ شەمال ئاكرەيى، ھەلبەست، 2010
- (184) ئەز و تو ب دىتنەكا دى/ ناجى تاھا بەروارى، ھەلبەست، 2010
- (185) نە ھەفال نە..! / ئەحمەدى شوشى، ھەلبەست، 2010

- 186) چەند گۈلەك بۇ يارا من/ سەلمان شېخ مەمى، ھەلبەست، 2010
- 187) دارا چل ئاواز/ ئەدىب چەلكى، ھەلبەست، 2010
- 188) پەيالەكا دن تارى/ بېلگە سوومەر، ھەلبەست، 2010
- 189) ومغەرەك ل ناف پېربەستېن زمانى كوردى(كرمانجى) / فاجل عمر، زمانقانى، 2010
- 190) سەيى ھيژا/ و: ئەحمەدى زەرۇ، چىرۇك، 2010
- 191) مەيدان/ حكيم عبدالله، چىرۇك، 2010
- 192) دراسات نقدية عن الادب الكوردي/ مقالات لنخبة من النقاد، دراسة، 2010
- 193) ليكۆلينيڭ ويژەيى/ كۆمەكا نقيسەرېن كورد، فەكۆلين، 2010
- 194) خەونىن ھلاويستى/ ھەلبەست، سەلوا گولى، 2010
- 195) لايى دى يى پرى/ رۆمان، تحسین نافشكى، 2010
- 196) بېدەرە رويس/ ھەلبەست، بحرى رشيد، 2010
- 197) كورته چىرۇكا كوردى ل دەفەرا بەھدینان 1960 – 2005ز/ فەكۆلين، خالد صالح، 2010
- 198) دم الصنوبر/ شعر، ترجمة: بدل رفو، 2010
- 199) شەھنا شەفبهوركىڭ دل/ ھەلبەست، كونى رەش، 2010
- 200) رېبازىن ئەدەبىياتى/ فەكۆلين، ھىقى بەروارى، 2010
- 201) ناسى/ تېكىستىن ئەدەبى، خالد حسين، 2010
- 202) مالباتا بەدرخانيان(1900 – 1950)/ فەكۆلين، د. صلاح محمد سليم محمود ھرۇرى، 2010
- 203) ژ دەسپىكى ھەتا دەسپىكى/ فەكۆلين، سەبرى سلیقانهى، 2010
- 204) لېەر تېھنا بەرسقىڭ وە/ كۆمەلە دیدار، لقمان ناسهى، 2010
- 205) پشېكىڭ ستمبۆلى زى لەغەرن/ چىرۇك، ئسماعیل سلیمان ھاجانى، 2010
- 206) دياردا مرنا زمانان/ فەكۆلين، فەرھاد حاجى، 2010
- 207) خەرىبى/ ھەلبەست، ئەلند مزورى، 2010
- 208) ھەپارەيپن بارانى/ ھەلبەست، د. عارف ھیتۆ، 2010
- 209) خەونىن شويم/ ھەلبەست، دەيكا داليایى، 2010
- 210) دەرافەك ژ رەخنى/ فەكۆلين، نعمت الله حامد نھیلی، 2010
- 211) چىرۇكىڭ جادوگەرى بۇ زارۇكان/ چىرۇك، و: حجى جعفر، 2010
- 212) سى شانوگەرى/ شانۆ، ژارۆ دەھوكى، 2010
- 213) جەستەيىن فرۇك، چىرۇك، محسن عبدالرحمن، 2010

- (214) داھىيان د ئەدەب و گۇتارا روشەنبىرى دا/ گۇتارا، ناھى گھ بەروارى، 2010
- (215) ئەفەين و ئەنفال/ رۇمان، حەسەن ئىبراھىم، 2010
- (216) دەمى پۇدانك دېھقن/ كىن چىرۇك، صالح غازى، 2010
- (217) فېنما/ ھەلبەست، سعاد سلىفانى، 2010
- (218) ما بعد العرض/ تحقيق، سيار تمر، 2010
- (219) دەشتا دوبانى/ ھەلبەست، عبدالعزىز ھاجانى، 2010
- (220) چەند بەرپەرەك ژ رۇژنامەفانيا كوردى/ رۇژنامەگەرى، موسەدەق توفى، 2011
- (221) تفكك النص/ مقاربات نقدية، خالدة خليل، 2011
- (222) نەبىيا بەندەمانى/ كورتەرۇمان، كەمال سلىفانى، 2011
- (223) نىزىكى دوماهيا/ كورتەچىرۇك، صبيح محمد حسن، 2011
- (224) چەند گۇتن و پەژنەن كوردان ژ دەفەرا بادىنان/ ئىدىيەمىن كوردى، نزار محمد سعيد، 2011
- (225) خەونىك لە دەرەھى بازنە/ شانۇگەرى، ھەلكەفت ادريس عابد، 2011
- (226) مير/ فەكۇلەين، ن: نىكۇلۇ ماكىفالىلى - و: صالح يۇسۇف سوڧى، 2011
- (227) سىتافكا مرۇفەكى ھافى/ كورتە چىرۇك، سىپان عەبدوللا، 2011
- (228) شۇپىن روندكان/ رۇمان، ھزرفان عەبدوللا، 2011.
- (229) المحرفة/ رواية كردية ، بلند محمد. وەرگەر: سامى الحاج، 2011.
- (230) لى لى وەسو، سىپدەكا دى، دەردى ئەفەينى/ يونس ئەحمەد. 2011.
- (231) قلا بەھدىنا/ عەبدولكەرىم فەندى، 2011.
- (232) سترانىن كۇمەتايى/ ھەلبەست، رزگار كىستەيى. 2011.
- (233) ئەفەين و وەلات، ھەلبەست/ ئەمەرى لەعلى، 2011.
- (234) گفە بايەكى كانوونى/ ھەلبەست، عارف حىتو ، 2011.
- (235) فەرھەنگا ھىزار(ناڧەين كوردان) / فەرھەنگ، مسعو خالد گولى، 2011
- (236) الشىخ يونس الكردى/ دراسه/ دراسه و تحقيق: اسماعيل بادی، 2011
- (237) دىوانا سەردانى/ ھەلبەست، بەرھەفكرن: تحسین دوسكى، 2012
- (238) شوبا غەزالى/ ھەلبەست، ھوشنگ ئوسى، 2012
- (239) شەرفانەكى سورى دوور/ ھەلبەست، فتح الله حسىنى، 2012
- (240) من دفتر الانتفاچه/ قصص، حسن سلىفانى، 2012
- (241) فەفەدەك ژ ھەلبەستىن شنگالى/ كومهكا ھەلبەستفانان، 2012

- (242) دگەل چىركان/ ھەلبەست، مەستەفا ھىسپ، 2012
- (243) سىنورىن دىنەكى/ ھەلبەست، ھەلبىن باقىر، 2012
- (244) پەرى سى/ ھەلبەست، تىرۇزۇ، 2012
- (245) گۇتگۇتك/ ھەلبەست، شەعبان سەلىمان، 2012
- (246) بۇرە / ھەلبەست – فىرىكى نوسف . 2012
- (247) كورى سافا رەنەيى / رۇمان - ئەنۋەر مەمەد تەر . 2012
- (248) مالانى - كورتە چىرۇك - ماجد ئەلجەيدەر - 2012
- (249) ھەناسەك ژ تىپپىن خەونا سىنوران - ھەلبەست- گولنار ەلى – 2012
- (250) گولزار - ھۇزان - شىخ تەررى شوشى
- (251) چىرۇك - چىرۇكىن لىۋناردۇ داقتشى - ۋەرگىران ەزەت يوسىف
- (252) حارس النرجس - قىصص قىصيرة - د. سىفان خىلىل ھەدايت
- (253) داستانا ھەستىن كويقى/ ھەلبەست – شىلان مەمەد ھىسپ-2012
- (254) روكەھا عشق تىدا مرى/ ھەلبەست – بەحرى رەشىد-2012
- (255) ھەلبەستىن بۇرە/ ھەلبەست – بارىيى بالا -2012
- (256) چەند گۇتارىن وىژەيى/ گۇتار – نارژەن نارى - 2012
- (257) ۋەسا/ ھەلبەست – ۋەجىبە ەبدالرحمن - 2013
- (258) سەھنە/ چىرۇك – جىبەان رۇز - 2013
- (259) ەلى بابا و چل دز/ ھەلبەست – فەرھاد ھاجى - 2013
- (260) فەزەننن رەخنا ئەدەبى/ ۋەرگەر- نزار سەلمان تەر - 2013
- (261) ئىقارەك بىي تە/ ھەلبەست – مەباباد ھىمىد – 2013
- (262) فەچرىنا پىرچى سىنوران/ ھەلبەست – سىبجى مەلكايسىزى -2013
- (263) دىرۇكا كوردان يا نوى/ فەكۇلىن، د.سەلاخ مەمەد سەلىم مەمەد، 2012
- (264) قىصائد عشق الشمس/ قىصائد كرىدىە مترجمە، ترجمە: ھىسپ سەلىفانى،2013
- (265) فلامۇش/ چىرۇك، ژارۇ دەۋكى، 2013
- (266) چافى سى/ چىرۇك، تەھسىن نەفشكى، 2013
- (267) فەھۋەبەكا تەھل/ چىرۇك، كىقى ەعارف، 2013
- (268) زەشقا زەمانى شىرىن/ فەكولىن، انۋەر مەمەد تەر، 2013
- (269) كىقىننى پىرى / چىرۇك، اسماعىل سەلىمان ھاجانى،2013

270) پراكتيزه كرنا رهخنا نوو يا نهنگلوئه مريكى لسهر تيگستين گروپا/رهخنه و فهكولين، د. نعمت

الله حامد نهيلي ، 2013

271) سيّ فهينوك/ مهلا مهحموود مصغهفي يووسفي، ديوان، 2013

272) ديف ئاف/ تيگستين هونهري-شانو، نهنهر توقي ، 2013